

SCHOON226

GRENZELOZE WATERVERVUILING

101476

**Dick van Regteren
Brussel, mei 1994**

**"Anybody who can solve the problem
of water will be worthy of two
Nobel Prizes, one for peace and
one for science."**

John Fitzgerald Kennedy

VOORWOORD

'Grenzeloze watervervuiling' is geschreven in opdracht van CDA-europarlementariër mr B. Pronk. Het onderzoek is uitgevoerd vanuit het Europees Parlement in Brussel.

'Grenzeloze watervervuiling' heeft getracht aan te geven waar het internationale waterbeleid te kort schiet. Ik hoop dat de aanbevelingen zoals gedaan in dit onderhavige rapport een gewillig oor zullen vinden. Een aantal mensen ben ik mijn dank verschuldigd voor hun hulp die zij mij geboden hebben tijdens het schrijven van het rapport:

Bureau mr B. Pronk, voor het beschikbaar stellen van een stageplaats bij het Europees Parlement en de assistentie die geboden werd tijdens het onderzoek;

drs. J.T. Keulen voor het kritisch lezen van het verslag en het verstrekken van allerhande informatie.

Brussel, 28 Mei 1994
Dick van Regteren

'Je bestemming is gelukkig, heldere bron van de Schelde, die, ontsprongen aan een heilige berg, België bevloeit en verrijkt, en na langs muren van zoveel vermaarde steden gestroomd te zijn, nog koninklijker in zee stroomt.'

VLIZ (vzw)
VLAAMS INSTITUUT VOOR DE ZE
FLANDERS MARINE INSTITUTE
Oostende - Belgium

SAMENVATTING

De Schelde is een internationale rivier die ernstig is verontreinigd. De verontreiniging wordt veroorzaakt door een groot aantal verschillende stoffen. Om de verontreiniging tegen te gaan zijn er internationale afspraken gemaakt in de vorm van verdragen en Europese richtlijnen. Daarnaast hebben de Scheldeoeverstaten een eigen waterkwaliteitsbeleid opgezet.

Ondanks de afspraken en richtlijnen etc. blijkt dat de vervuiling van de rivier de Schelde niet dusdanig afneemt dat er gesproken kan worden van een succesvol beleid. In dit rapport zijn onder andere resultaten van uitgevoerde metingen vergeleken met doelstellingen en normen zoals deze van kracht zijn in de Europese Unie en in de lidstaten zelf. Hieruit blijkt dat normen en doelstellingen veelal niet gehaald worden door de Scheldeoeverstaten.

De invloed van het kanaal Gent-Terneuzen op de kwaliteit van het water in het Schelde-estuarium is groot. De vuilvrachten overschrijden niet zelden een aandeel van 30 % van het totaal. Een groot probleem is de slechte zuurstofhuishouding in het stroomgebied. Het lage zuurstofgehalte wordt veroorzaakt door een grote toevoer van nutriënten als stikstof en fosfor. Door de 'Europese hoofdstad' Brussel stroomt het riviertje de Zenne. De Zenne wordt als een openbaar riool beschouwd daar het huishoudelijk afvalwater in Brussel (én op vele andere plaatsen in het stroomgebied) nog niet gezuiverd wordt.

In vergelijking met andere West-Europese rivieren is de Schelde relatief gezien de meest vervuilde rivier.

Uit de inventarisatie van het waterbeleid in de verschillende oeverstaten blijkt dat problemen ten aanzien van het beleid tegen watervervuiling terug zijn te voeren op een aantal feiten. Ten eerste is in Frankrijk het waterbeheer op Rijksniveau ondergebracht bij het Ministerie van Milieu. Dit ministerie is klein en moet samenwerken met- en verantwoording afleggen aan een negental andere ministeries. Daarbij komt dat er een laag milieubewustzijn heerst onder de Franse bevolking.

In België heeft de federalisering een grote weerslag gehad op het nationale waterbeleid. De gewesten zijn nu nagenoeg autonoom te noemen op dit gebied. In het gewest Wallonië is in financieel opzicht weinig rek mogelijk om meer geld te besteden aan milieubeleid, het meeste geld wordt besteed aan de bouw van rioolwaterzuiveringsinstallaties. Het Hoofdstedelijk Gewest Brussel heeft pas sinds kort volledige bevoegdheden. Zodoende kan dit gewest niet goed beoordeeld worden op het beleid en haar resultaten. In Vlaanderen wordt erg hard gewerkt aan de bouw van rioolwaterzuiveringsinstallaties en het opzetten van een heffingensysteem.

Ten opzichte van Nederland hebben de oeverstaten een achterstand in de tijd wat betreft de ontwikkeling van het waterbeleid. Nederland, als benedenstrooms land, is natuurlijk het meest gebaat bij snelle maatregelen daar de Westerschelde de bezinkput is van alle vuiligheid. Het beleid in Nederland kent moeilijkheden met de uitvoering van doelstellingen zoals onder andere zijn gemaakt in het kader van het Noordzee-Conferenties (dit geldt overigens voor alle oeverstaten).

Het Scheldestroomgebied is gebaat bij een strikte regelgeving en uitvoering daarvan want waardevolle natuurgebieden als het 'Land van Saefthinge' dreigen ten onder te gaan aan de vervuiling.

In potentie heeft het Scheldeverdrag goede mogelijkheden om problematiek aan te pakken. Vooral de op te richten Internationale Scheldecommissie kan een belangrijke rol spelen. Vraagtekens kunnen gezet worden bij het daadwerkelijk nut van het Scheldeverdrag daar bijvoorbeeld de afspraken die gemaakt zijn in het kader van de Noordzeeconferenties niet eens door de lidstaten worden nageleefd. Vrees bestaat voor een overvloed aan regeltjes etc.

De rol die de Europese Unie kan spelen om de kwaliteit van het water te verbeteren wordt groot geacht. Nadruk wordt gelegd bij het snel tot stand komen van een richtlijn inzake de ecologische kwaliteit van zoet oppervlaktewater. Hier door worden voor het hele stroomgebied basiskwaliteitseisen van kracht. Verder moet de Europese Unie het ontwikkelen van gelijkwaardige meetprocedures in de lidstaten waardoor resultaten onderling vergelijkbaar worden gemaakt stimuleren.

Aandacht moet op Europees niveau ook uitgaan naar het opzetten van een integrale watersysteembenadering. In zo'n benadering staat het milieu centraal en niet de mens. Tevens wordt rekening gehouden met bijvoorbeeld de waterbodempromatiek.

Belangrijk is dat lidstaten een valide controlesysteem opzetten voor het controleren van verleende vergunningen. In de rioolwaterzuiveringsinstallaties moet gestreefd worden naar een optimale stikstof en fosfaat verwijdering uit het water.

Tenslotte wordt er op gewezen dat er een soort van verinnerlijking moet optreden bij mensen. Want zegt het spreekwoord: "You can't take the horse to the water and make it drink too". Dit houdt in voor het oplossen van milieuproblemen dat op een gegeven moment mensen van binnenuit iets moeten willen veranderen aan de heersende situatie en niet omdat het wordt opgelegd middels regeltjes.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

Samenvatting

1. Inleiding	1
2. Het Schelde stroomgebied	3
2.1 Algemene beschrijving van het stroomgebied	3
2.2 Morfologische beschrijving van het stroomgebied	4
2.3 Functies van het stroomgebied	5
2.4 Verontreiniging	6
2.5 Bronnen van verontreiniging	8
2.6 Monitoring waterkwaliteit van de Schelde	8
2.6.1 Monitoring in Noord Frankrijk	8
2.6.2 Monitoring in België	9
2.6.3 Monitoring in Nederland	9
2.7 Basiskwaliteitdoelstellingen versus metingen	10
2.7.1 Biochemisch Zuurstof Verbruik	11
2.7.2 Chemisch Zuurstof Verbruik	12
2.7.3 Zuurstof	13
2.7.4 Totaal Stikstof	13
2.7.5 Totaal Fosfor	14
2.7.6 Cadmium	15
2.7.7 Som PAK's	15
2.8 Rioolwaterzuiveringsinstallaties	16
2.9 Vergelijking jaarvrachten Europese rivieren	17
2.10 Conclusie	18
3. Nationale Schelde regimes	19
3.1 Het Franse Schelde regime	19
3.2 Het Belgische Schelde regime	21
3.2.1 Situatie in Vlaanderen	22
3.2.2 Situatie in Wallonië	24
3.2.3 Situatie in Brussel	24
3.3 Het Nederlandse Schelde regime	25
3.4 Conclusie	28
4. Het internationale Schelde regime	30
4.1 Het continentale Schelde regime	30
4.2 Europese afspraken	31
4.3 Europese Unie wetgeving	33
4.4 Multi-laterale verbanden	35
4.5 Benelux	35
4.6 Bilaterale verdragen Nederland-België	36
4.7 Bilaterale verdragen België-Frankrijk	37
4.8 Decentrale overheden in grensregio's	38
4.9 Conclusie	38

5. De rol van de Europese Unie	40
5.1 De Europese Unie	40
5.2 Het Europees Parlement	41
5.3 Besluitvormingsprocedures	42
5.4 Europese mogelijkheden voor de Schelde	43
5.4.1 Financiële steunmechanismen	43
5.4.2 Niet financiële steun mogelijkheden	44
5.5 Knelpunten volgens geïnterviewden	45
5.6 Conclusie	48
6. Eindconclusie & Aanbevelingen	49

Literatuurlijst

Bijlagen

- I Bijdrage diffuse bronnen
- II Overzicht segmenten Schelde-estuarium
procentuele belasting per segment
- III Overzicht basiskwaliteitsdoelstellingen
- IV Inventaris vuilvrachten
- V Functietoekenning in het stroomgebied
- VI Art. 130 R, S en T van het Verdrag betreffende de
Europese Unie
- VII Overzicht van de Europese richtlijnen
- VIII Verdrag inzake de bescherming van de Schelde
- IX De instellingen van de Europese Unie
- X Art. 189 B en 189 C van het Verdrag betreffende de
Europese Unie
- XI Schema besluitvormingsprocedures

1. INLEIDING

De rivier de Schelde vindt haar bron in Frankrijk en doorloopt achtereenvolgens België en Nederland. De Schelde is een internationaal vervuilde waterloop en is bij uitstek geschikt om als voorbeeld te dienen van een grensoverschrijdend milieuprobleem. Vervuiling van de rivier vindt ondermeer plaats door lozingen van aan de oever gelegen industrieën en de lozing van ongezuiverd stedelijk afvalwater.

In Frankrijk en Nederland is sprake van een nationale milieuwetgeving. In België is de situatie in de afgelopen jaren veranderd. België is een federale staat geworden en is nu gewestelijk ingedeeld. De federalisering heeft consequenties voor onder meer het milieubeleid gehad. De Belgische overheid heeft nog maar beperkte bevoegdheden op het milieubeleidsterrein. De gewesten Brussel, Vlaanderen en Wallonië zijn nagenoeg autonoom te noemen. De regeringen van voorgenoemde gewesten maken hun eigen milieubeleid. Frankrijk, België, en Nederland zijn alle drie lidstaten van de Europese Unie (EU), hetgeen inhoudt dat het EU-milieurecht op deze drie lidstaten van toepassing is.

In de loop der jaren zijn er tussen de betrokken landen bi- en multilaterale onderhandelingen gaande geweest waar afspraken zijn gemaakt om de vervuiling van de Schelde terug te dringen. Op Europees Gemeenschappelijk niveau zijn naast verordeningen, beschikkingen en richtlijnen ook verdragen van toepassing ten aanzien van de Scheldeoeverstaten. Er is dus veel beleid gemaakt om de vervuiling van de grensoverschrijdende waterloop terug te dringen. De vraag is nu: 'als alle regels en afspraken zouden worden toegepast en uitgevoerd zou er dan nog een vervuilingsprobleem ten aanzien van de Schelde bestaan?'. In dit onderzoek zal geprobeerd worden een antwoord te geven op deze vraag.

Ten aanzien van de rivier de Schelde is er sprake van een internationaal regime, dit regime heeft echter mogelijkwerwijs te kampen met een aantal hiaten, zoals blijkt uit de huidige Scheldeproblematiek. Dit heeft gevolgen voor de vervuiling van de Schelde en de bestrijding hiervan. De Schelde is een typisch voorbeeld van een grensoverschrijdend probleem op het gebied van watervervuiling binnen de Europese Unie. Naast de lidstaten zou de Europese Unie in de hoedanigheid van supra-nationale macht een belangrijke rol kunnen spelen in de bestrijding van de watervervuiling. De Schelde kan dus als voorbeeld rivier gezien worden voor andere grensoverschrijdende watervervuilingen binnen de Europese Unie.

Op basis van bovenstaande gedachte is de hoofdvraag van het onderzoek afgeleid:

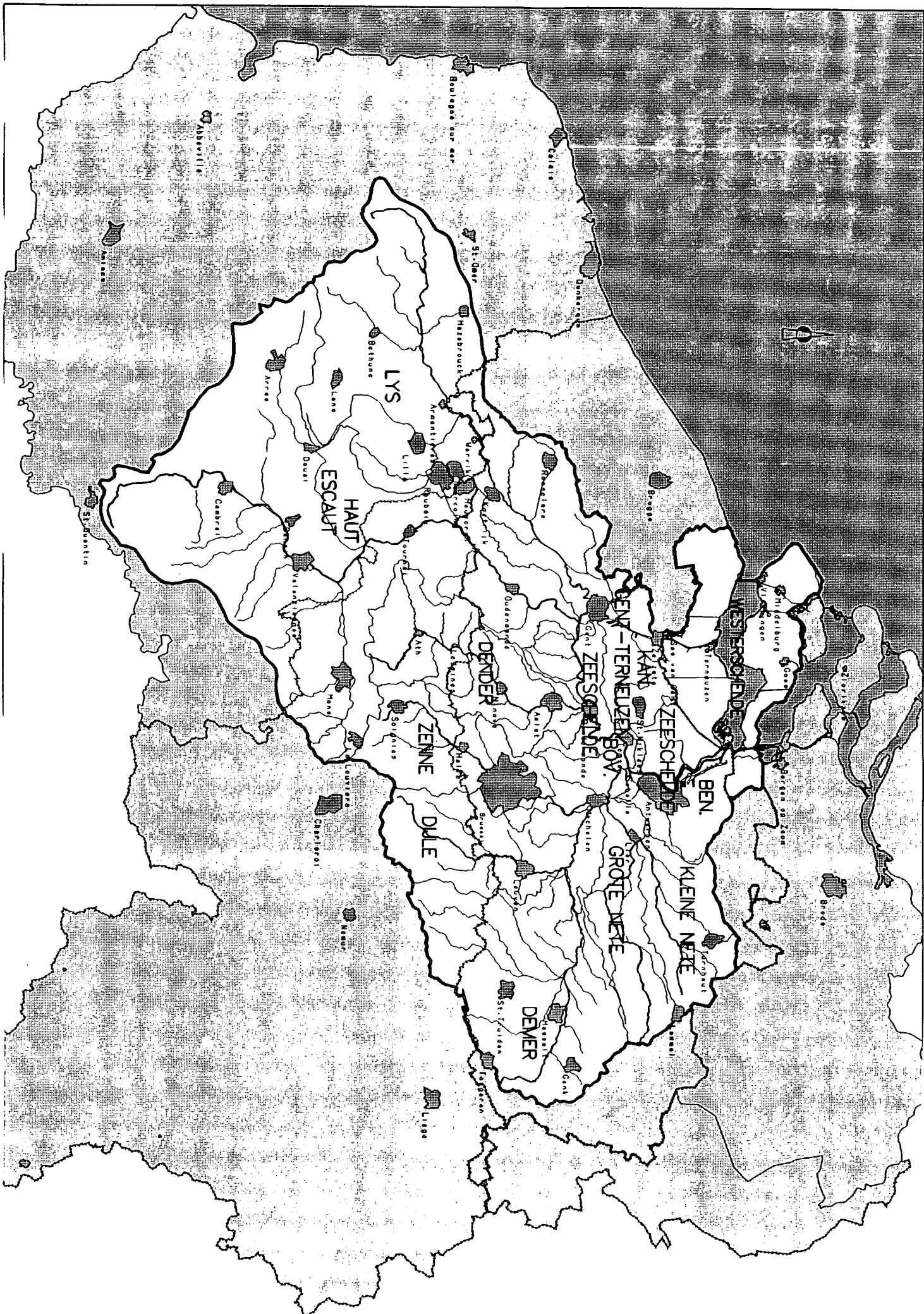
Welke rol kan de Europese Unie, en met name het Europees Parlement, spelen inzake het verbeteren van de kwaliteit van grensoverschrijdende waterlopen, met als voorbeeld de rivier de Schelde?

De keuze voor de rivier de Schelde is gebaseerd op de ernstige mate waarop deze rivier is vervuild. De Schelde wordt gezien als de meest vervuilde rivier binnen de Europese Unie (Reinwater, 1992).

Om de hoofdvraag te beantwoorden zijn een aantal facetten onderzocht. In hoofdstuk twee wordt de verontreiniging van het Scheldestroomgebied uitgezet tegen de vigerende normen en doelstellingen. Bovendien wordt aandacht besteed aan de functies van het stroomgebied en de monitoringfrequentie door de Scheldeoeverstaten van een aantal parameters.

In hoofdstuk drie wordt het waterbeleid in de afzonderlijke oeverstaten geïnventariseerd (nationale regimes). Het internationale regime (de bi-, multilaterale afspraken en verdragen, Europese wetgeving) komt aan bod in hoofdstuk vier. De mogelijkheden voor de Europese Unie (met name het Europees Parlement) om de vervuiling terug te dringen worden in hoofdstuk vijf besproken. Het rapport besluit met een eindconclusie en een aantal aanbevelingen (hoofdstuk 6).

Literatuuronderzoek en interviews zijn aangewend om informatie te vergaren. Daarnaast hebben vergaderingen van onder andere de milieucommissie van het Europees Parlement als informatiebron gediend.

2. HET SCHELDE STROOMGEBIED

2.1 Algemene beschrijving van het stroomgebied

Het Schelde stroomgebied beslaat een oppervlakte van 20.331 km², de lengte van de hoofdrivier is ongeveer 355 kilometer. Van het oppervlak van het stroomgebied ligt ongeveer 33% in Frankrijk, 63 % in België en 4% in Nederland.

Het Belgische deel van het stroomgebied kan verder worden opgedeeld in de gebieden Vlaanderen 43% van de 100%, 19% in Wallonië en 1% in het Hoofdstedelijk Gewest Brussel. Deze opdeling is van belang omdat in België de Gewesten een autonome bevoegdheid hebben ten aanzien van het waterbeleid.

Het totale verval van de rivier is minder dan 100 meter vanaf de bron op de Mont Saint-Martin bij Gouy-le-Catelet iets ten noorden van St. Quentin tot aan de monding bij Vlissingen. De Schelde en al haar zijrivieren zijn regenrivieren. Dit houdt in dat het debiet zeer variabel is. Minimum debieten (gemiddeld 50m³/s) komen voor in de zomer en in de herfst en maximum debieten (gemiddeld 180m³/s) treden op in winter en voorjaar. Het gemiddelde debiet bij de monding van de Schelde bij Vlissingen is 100m³/s (ICWS 1989 en Grenzeloze Schelde 1993).

Het Schelde-stroomgebied bestaat uit de Schelde en een aantal zijrivieren en kanalen. In de onderstaande tabel 1.1 staat de verdeling weergegeven van het stroomgebied in rivieren en oppervlakte, tevens wordt het gemiddelde debiet vermeld.

Tabel I Verdeling van het stroomgebied naar oppervlak en gemiddeld debiet (ICWS 1989, Grenzeloze Schelde 1993)

Rivier	Oppervlak (km ²)	Debiet (m ³ /s)
-Boven Schelde	7000	26
-Leie	3200	12
-Dender	1350	11
-Zenne	1150	12
-Dijle	1300	26
-Demer	2200	
-Kleine en Grote Nete	1650	20
-Rupel/Beneden Schelde	1200	13
-Kanaal Gent-Terneuzen	2500	24
-Westerschelde		
Totaal	21550	144

2.2 Morfologische beschrijving van het stroomgebied

Het stroomgebied van de Schelde kan worden ingedeeld in een viertal gebieden:

1. Boven-Schelde (bovenloop)
2. Beneden-Schelde (middenloop)
3. Zeeschelde (benedenloop)
4. Westerschelde

ad1 De Boven-Schelde strekt zich uit vanaf de bron bij St. Quentin tot aan Gent, de zogenaamde bovenloop. De Boven-Schelde is geschikt gemaakt voor de scheepvaart. Ten einde scheepvaart mogelijk te maken hebben menselijke ingrepen, zoals kanalisering, een einde gemaakt aan het karakteristieke meanderende landschap van het stroomgebied. Onderweg stromen een aantal beken en rivieren uit in de Schelde. Op Frans grondgebied zijn dat de volgende belangrijke stromen:

- de Haine, deze rivier stroomt langs Mons en St. Ghislain;
- de Scarpe, belangrijke plaatsen langs deze rivier zijn Arras en Douai.

Op Belgisch grondgebied tot aan de stad Gent zijn de belangrijkste rivieren:

- het Franse riviertje de Spiere, met als achterland industriesteden als Lille, Roubaix, Tourcoing en het Belgische Moeskroen;
- het kanaal Kortrijk-Bossuit, dit kanaal verbindt de Leie met de Schelde;
- de Rone en de Zwalm

ad2 De Beneden-Schelde strekt zich uit van Gent tot aan Schaar van Ouden Doel (grens België-Nederland). De rivier de Leie voegt zich bij Gent bij de Schelde. Andere belangrijke waterwegen zijn het kanaal Brugge-Gent en het kanaal Gent-Terneuzen. In de Beneden-Schelde is de getij-beweging van de Noordzee al voelbaar.

ad3 De Zeeschelde is het gedeelte van de Schelde vanaf Antwerpen tot aan de monding bij Vlissingen. Op de Zeeschelde monden achtereenvolgens de Dender, de Durme en de Rupel uit. De Rupel is een belangrijke rivier, zij wordt gevoed door vier rivieren:

1. de Zenne, die door Brussel stroomt;
2. de Dijle;
3. de Demer;
4. de Nete.

ad4 De Westerschelde is dat gedeelte van de Zeeschelde dat toebehoort aan het Koninkrijk der Nederlanden.

Op de Westerschelde monden enkele kanalen uit:

- Spuikanaal bij Bath, dit kanaal voert zoetwater uit het Zoommeer aan;
- het kanaal Zuid-Beveland;
- het invloedrijke kanaal Gent-Terneuzen.

De brakwaterzone begint vanaf Antwerpen en reikt tot in de Westerschelde. In dit deel bevindt zich ook het 'Verdronken Land van Saeftinghe', dit is een brakwaterschor welke van grote ecologische waarde is in West Europa. Het is met een oppervlakte van ongeveer 2800 ha de grootste aaneengesloten brakwaterschor in West Europa.

In de Westerschelde begint de zoutwaterzone. Het gebied is van groot belang voor onder andere foeragerende vogels. In dit gebied worden regelmatig de 1% normen overschreden voor 20 vogelsoorten. Dit houdt in dat van deze soorten 1% of meer van de West-Europese populatie in de Westerschelde verblijft (Grenzeloze Schelde 1993).

2.3 Functies van het stroomgebied

De Schelde heeft verschillende gebruiksmogelijkheden, ook wel functies genoemd. De derde Nota waterhuishouding gebruikt de volgende definitie voor een functie:

'Onder functie verstaan we de bestemming in waterhuishoudkundige zin van het op en in de bodem vrij aanwezige water, met het oog op de daarbij betrokken belangen. Het betreft zowel economische als ecologische en algemeen maatschappelijke belangen'
(Derde Nota Waterhuishouding, 1989).

De Schelde heeft de volgende functies:

1. scheepvaart

De Schelde wordt druk gebruikt door de scheepvaart. Een groot deel van de Schelde is bevaarbaar voor de scheepvaart. De scheepvaart heeft een negatieve invloed op het natuurlijk systeem van de Schelde. Om scheepvaart mogelijk te houden ook in tijden van lage waterafvoer zijn in het stroomgebied in totaal meer dan 250 sluizen en stuwen aangelegd. Daarnaast is de Schelde in het bovenstroomse gedeelte vanaf Gent gekanaliseerd over een afstand van circa 138 kilometer.

2. recreatie

Het stroomgebied heeft een belangrijke recreatieve functie. Zo zijn er langs de oevers vormen van strand- en oeverrecreatie en watersport aan te treffen.

3. ecologische functie

De ecologische functie van de het stroomgebied uit zich in de rol van de Westerschelde als 'kinderkamer' voor garnaal, tong en schol en als foerageergebied voor vogels op het al eerder genoemde Land van Saeftinghe.

De aanwezigheid van paling, garnaal, tong, kokkels, geep en vele andere soorten vis en schelpdieren heeft grote aantrekkingskracht op zowel beroeps- als op sportvissers.

4. natuurlijke hulpbron

De natuurlijke hulpbron functie van het Scheldestroomgebied moet niet onderschat worden. Zo wendden bepaalde gemeenten oppervlaktewater aan voor de bereiding van drinkwater (Aire sur la Lys, Thiant, Kortrijk), en gebruikt de industrie water voor koel- en proceswater. De land- en tuinbouw maakt gebruik van het Scheldewater als bevoeiingswater.

5. afvalwater

Naast al deze functies wordt de Schelde gebruikt voor de afvoer van (veelal ongezuiverd) huishoudelijk en industrieel afvalwater. Tussen de 10 en 11 miljoen Fransen, Belgen en Nederlanders wonen in het Scheldestroomgebied. Het huishoudelijk afvalwater wordt grotendeels ongezuiverd in de rivieren geloosd (Grenzeloze Schelde, 1993).

2.4 Verontreiniging

De verontreiniging van de Schelde wordt veroorzaakt door verschillende vervuilende stoffen. Naast de van nature aanwezigheid van stoffen worden door antropogene invloeden de natuurlijke achtergrond concentraties overschreden. Er is sprake van verontreiniging zodra er stoffen worden toegevoegd aan het milieu die de natuurlijke concentraties overschrijden. Het volgende onderscheid kan worden gemaakt in soorten verontreiniging:

1. biologisch afbreekbare verontreiniging (zuurstof-onttrekkende stoffen);
2. eutrofiërende stoffen;
3. microverontreinigingen;
4. thermische verontreiniging.

ad1 Aërobe bacteriën zijn in staat biologisch afbreekbare verontreiniging met behulp van zuurstof gedeeltelijk om te zetten in voedingsstoffen. Door het zuurstofverbruik daalt de zuurstofconcentratie van het water. Zuurstof is dan de beperkende factor voor de aërobe bacteriën. Bij een laag zuurstofgehalte gedijen de anaërobe bacteriën goed. Deze bacteriën zijn in staat om in afwezigheid van zuurstof de verontreiniging verder af te breken, hierbij wordt H₂S-gas (geur van rottende eieren) geproduceerd.

Belangrijke parameters in dit kader zijn:

- Biochemisch Zuurstof Verbruik (BZV), deze parameter geeft de hoeveelheid zuurstof aan die de bacteriën verbruiken om de verontreiniging af te breken. Kwantificering vindt plaats door het zuurstofverbruik van bacteriën in het monster te meten gedurende vijf dagen en bij een temperatuur van 20 graden Celsius, BZV_5^{20} ;
- Chemisch Zuurstof Verbruik (CZV), deze parameter wordt gebruikt om de concentratie van moeilijk afbreekbare organische stoffen te berekenen. Het CZV geeft aan welke concentratie aan organische stoffen in totaal in het afvalwater aanwezig is. Met agressievere oxydatiemiddelen dan zuurstof (kaliumbichromaat) worden moeilijk afbreekbare organische stoffen afgebroken door de bacteriën. Na afloop van een dergelijke oxydatie kan men terugrekenen met hoeveel zuurstof de gebruikte reagens overeenkomt;
- Zuurstofgehalte, de zuurstofconcentratie is een belangrijke parameter om te bepalen of er überhaupt nog leven mogelijk is in het water. Bij een zuurstofconcentratie van minder dan 4 mg/l is er geen leven mogelijk voor vissen.

ad2 Eutrofiëring is een proces welke een zuurstofdaling van het water tot gevolg heeft. Eutrofiërende stoffen zijn plantevoedingsstoffen, voornamelijk stikstof en fosfor, die bij overmatige aanwezigheid een ongewenste ontwikkeling tot gevolg hebben. Het resultaat van eutrofiëring is dat een beperkt aantal snel groeiende soorten de plaats inneemt van de oorspronkelijke soorten, een voorbeeld is overmatige algenbloei en of darmwieren in het water (Boersema et al, 1989). Parameters stikstof (N) en fosfor (P) worden gebruikt om de mate van eutrofiëring aan te geven.

ad3 Onder microverontreinigingen vallen onder andere: zware metalen (cadmium, kwik etc.), bestrijdingsmiddelen (DDT), mono- en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) en verscheidene gechloreerde koolwaterstoffen, polychloorbifenyyl (PCB's). De naam microverontreiniging heeft betrekking op de concentratie waarin de stoffen effect hebben. Afhankelijk van de stof kunnen microgrammen (0.000001 gram) of zelfs nanogrammen (0.000000001 gram) effect hebben op levensgemeenschappen (Grenzeloze Schelde, 1993).

ad4 Thermische verontreiniging vindt plaats door lozing van zuurstofloos water dat is gebruikt voor koel- en proceswater doeleinden (Grenzeloze Schelde 1993).

2.5 Bronnen van verontreiniging

De bronnen van verontreiniging zijn te specificeren tot punt- en diffuse bronnen van verontreiniging.

Diffuse bronnen zijn niet aan één bepaalde lozingsbron te relateren dit in tegenstelling tot puntbronnen. Onder de diffuse bronnen vallen:

1. atmosferische depositie;
2. landbouw;
3. huishoudens;
4. industriële puntbronnen die lozen op huishoudelijke riolering en die niet zonder mee kunnen worden getraceerd;
5. scheepvaart.

ad1 Voor de atmosferische bijdrage tot de vervuiling zijn ruwe schattingen gedaan door het Waterloopkundig Laboratorium (ICWS 1989). Aangenomen is dat slechts enkele procenten van de atmosferische depositie uiteindelijk afstroomt naar het oppervlaktewater.

ad2 De bijdrage van de landbouwsector tot de vervuiling komt tot stand door nutriënten, zware metalen en organische micro-verontreinigingen (pesticiden).

ad3 Huishoudens zijn een bron van verontreiniging met organisch materiaal en nutriënten, zware metalen en andere micro-verontreinigingen.

ad4 Industrieel afvalwater kan alle soorten verontreiniging bevatten. Doordat industrieën ook lozen via gemeenschappelijke rioleringen is het moeilijk om een schatting te maken van de vervuilingseenheden van een bepaalde fabriek.

ad5 Scheepvaart heeft een enorme belasting voor het milieu tot gevolg met betrekking tot de uitstoot van verzurende stoffen (Provincie Zeeland, 1990).

De schattingen van de bijdragen van de diffuse bronnen zijn opgenomen in Bijlage I.

2.6 Monitoring waterkwaliteit van de Schelde

2.6.1 Monitoring in Noord Frankrijk

In 1991 waren er 85 monitoringplaatsen in het Franse deel van het Schelde stroomgebied. Een twaalftal parameters worden gemiddeld zes tot twaalf maal per jaar gemonitord. Zware metalen en organische micro-verontreinigingen worden tot op heden niet gemonitord.

2.6.2 Monitoring in België

In het Belgische deel van het stroomgebied wordt de monitoring uitgevoerd door verschillende instanties.

Tot en met april 1993 werden alle metingen verricht door het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie (IHE) van het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin. Door de federalisering bestaat het IHE niet meer en worden de monitoringwerkzaamheden uitgevoerd door de gewesten zelf.

In Wallonië heeft de 'La Division des Pollutions industrielles', onderdeel van de 'La Direction des Ressources naturelles et de L'Environnement de la Région Wallone' een monitoring programma opgezet voor het Waalse gedeelte van het Scheldestroomgebied. Het programma beslaat zesentwintig plaatsen die gemiddeld vijf maal per jaar gemonitord worden. Drie monitoring plaatsen zijn gesitueerd aan de grens met Frankrijk (in de Schelde bij Blèharies, in de Spierre bij Leers Noord en in de Lije ter hoogte van Warneton). Vanaf 1994 wordt een automatisch monitoring station operationeel in de rivier de Haine welke elke twee maanden de parameters zal meten (International Study Group, 1993).

In het hoofdstedelijk gewest Brussel ligt de verantwoordelijkheid voor monitoring bij de 'Administratie voor Natuurlijke hulpbronnen en leefmilieu'

In Vlaanderen wordt het monitoringprogramma opgesteld en uitgevoerd door de 'Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Bestuur Meetnetten en Planning, Dienst Water'. Het meetnet bestaat uit twee complementaire meetnetten: een fysisch-chemisch meetnet en een meetnet voor de biologische waterkwaliteit. Het totale meetnet bestaat uit meer dan 1400 punten. Op deze punten wordt een basispakket parameters onderzocht. De frequentie van monsternamen bedraagt acht maal per jaar. Een aantal grensoverschrijdende waterlopen worden vaker bemonsterd (12 tot 52 maal per jaar) (VMM, 1993).

2.6.3 Monitoring in Nederland

In Nederland wordt het monitoringprogramma uitgevoerd door een tweetal diensten van het Rijkswaterstaat, te weten het Rijks Instituut voor Kust en Zee (RIKZ, voorheen dienst Getijden Wateren) en door het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA). Het RIKZ heeft de Schelde vanaf Rupelmonde (B) opgedeeld in een 14-tal segmenten (zie Bijlage II) waarin vijftien parameters in het Schelde-estuarium en vijf microverontreinigingen in de Westerschelde worden gemonitord. Er is onderscheid gemaakt tussen de belasting van verschillende bronnen: polders, kanalen, gemeenten en bedrijven.

Bij Schaar van Ouden Doel (grens België-Nederland) is een permanent meetstation in werking. Dit station is van belang omdat grensoverschrijdende vrachten hier gemeten worden.

2.7 Basiskwaliteitsdoelstellingen versus metingen

In deze paragraaf worden de resultaten van de metingen weergegeven. De gegevens worden vergeleken met normen zoals verwoord in Europese richtlijnen en eventueel nationale normen/doelstellingen. In Bijlage III wordt een uitgebreid overzicht gegeven van algemene basiskwaliteitsdoelstellingen.

In Bijlage IV wordt een overzicht gegeven van een aantal parameters en de daarbij gemeten emissies (VMM, 1991).

Noordzeeconferentie-landen hebben ecologische minimum doelstellingen voor zoete oppervlaktewateren gedefinieerd. Deze doelstellingen staan bekend als de *algemene basiskwaliteitsdoelstellingen*. De doelstellingen zijn geformuleerd voor elke waterloop, wat ook haar functie mag zijn. Landen zijn vrij om strengere doelstellingen te formuleren.

Tabel II De algemene basiskwaliteitsdoelstellingen van een geselecteerd aantal parameters uit de oeverstaten.

Bkd versus parameter	Frankrijk klasse 3 ¹	België 1993	Vlaanderen 1995	Nederland 2000
BZV	≤ 25	² M 6	A ≤ 6	
CZV	≤ 80	A < 30	A < 30	
O ₂ , mg/l	> 0	> 5	A ≥ 5	A ≥ 5
Temperatuur	≤ 30	M 25	A ≤ 25	≤ 25
pH	5,5-9,5	M 6-9	6,5-8,5	6,5-9
P-totaal		M 1	A 1 ≤ 0,3	≤ 0,15
N-totaal				2,2
Cd µg/l.		M 1	A ≤ 2,5	0,2
PAK's		M 100	M ≤ 100	100 M

¹ De Franse Klasse 3 komt overeen met de basiskwaliteitsdoelstellingen van de overige oeverstaten.

² M = mediaanwaarde

De Europese Unie heeft door middel van een aantal richtlijnen *specifieke waterkwaliteitsdoelstellingen* aan de lidstaten opgelegd.

In een aantal richtlijnen zijn de kwaliteitsdoelstellingen voor water dat bestemd is voor bepaalde gebruiksdoeleinden bijvoorbeeld neergelegd in de vorm van lijsten met parameters en numerieke waarden (Europees Parlement, 1992).

De oeverstaten hebben in het kader daarvan specifieke functies toegekend aan concrete delen van het Scheldebekken. Deze functietoekenning vloeide dus voort uit de richtlijnen van de Europese Unie. Deze waterlopen of gedeelten van waterlopen hebben op die manier een specifieke waterkwaliteitsdoelstelling gekregen (VMM 1991). Bijlage V geeft een overzicht van deze functietoekenning.

De door de Europese Unie opgestelde normering is tweeledig. Ten eerste stelt zij imperatieve normen vast en ten tweede stelt zij strengere richtwaarden vast. De lidstaten mogen op grond van Artikel 130 T Verdrag betreffende de Europese Unie verdergaande beschermingsmaatregelen handhaven en treffen dan de door de Unie vastgestelde maatregelen. In Bijlage VI zijn de relevante artikelen opgenomen.

2.7.1 Biochemisch Zuurstof Verbruik

Van het Franse deel van het stroomgebied zijn gegevens bekend van de rivier de Leie. De Leie kent een zuurstofbelasting van 15.670 ton per jaar. In de Zenne is een BZV waarde gemeten van 96,5 mg/l wat overeen komt met een belasting van 22.639 ton zuurstof verbruik per jaar (VMM, 1991).

De BZV-waarde in de veertien segmenten van het RIKZ, betreffende het Schelde-estuarium, is het hoogst in segment 4, net voorbij Antwerpen. Het procentuele aandeel van dit segment is 23,2% van de totale jaarlast. 23,2% komt overeen met een BZV belasting van 6.834.790 kg/j. Segment 1, Rupelmonde heeft een aandeel van 22,1% aan de totale BZV jaarlast. Dit is een belasting van 6.491.475 kg/j (Dienst Getijdenwateren, 1993).

De relatieve bijdrage per land aan de totale BZV-verontreiniging is: Frankrijk ongeveer 10%, België ongeveer 85% en Nederland ongeveer 6% (ICWS, 1990).

De oorzaak van de hoge BZV waarde moet voornamelijk gezocht worden in het ongezuiverd lozen van huishoudelijk afvalwater (faecaliën, urine). Een andere belangrijke bron is de landbouw (dierlijke mest en kunstmest).

De basiskwaliteitsdoelstelling voor BZV in het Franse deel van het Scheldestroomgebied is BZV 25 mg/l.

Deze norm wijkt aanzienlijk af van de Belgische norm die 6 mg/l toestaat. Van het Franse deel van het stroomgebied zijn gegevens (VMM 1991) van de rivier de Leie geïnterpreteerd en geconcludeerd mag worden dat de Leie zelfs de Franse norm zwaar overschrijdt.

In de Zenne is een BZV waarde gemeten van 96,5 mg/l. De Belgische Zenne moet minimaal voldoen aan de basiskwaliteitsdoelstelling van BZV \leq 6 mg/l en heeft voor dat de rivier Brussel bereikt een viswaterfunctie. De Zenne voldoet bij lange na niet aan de EG-richtlijn 78/659 betreffende 'Kwaliteit zoet water en leven van vissen. Deze richtlijn kent een norm voor BZV van $<$ 6 mg/l. voor het water geschikt voor karperachtigen.

De Dender stroomt hoofdzakelijk door Vlaanderen en is de kleinste zijrivier van de Schelde. De gemeten BZV waarde bedraagt gemiddeld 24 mg/l, dit is 5 maal de Belgische norm. De Dender heeft geen speciale functie toegewezen gekregen middels de EG-richtlijnen.

2.7.2 Chemisch Zuurstof Verbruik

Het Chemisch Zuurstof Verbruik is het hoogst in de rivier de Zenne. De Zenne stroomt door het Hoofdstedelijk Gewest Brussel. In Brussel is tot op heden geen zuiveringsstation operationeel. Dit feit uit zich in de hoge waarde voor BZV en CZV. De gemiddelde waarde in de Zenne ligt om en nabij 300 mg/l wat neer komt op een jaarlijkse belasting van 68.865 ton zuurstof (VMM, 1991).

Uit cijfers van het RIKZ blijkt dat de CZV belasting in het Schelde-estuarium het hoogst is in het Kanaal van Gent-Terneuzen (segment 13). Het segment is verantwoordelijk voor een aandeel van 21,7%, dit komt overeen met een jaarlijkse belasting van 30.257.252 kg/j (Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1993).

De relatieve bijdrage per land aan totale CZV-verontreiniging in het stroomgebied in procenten is: Frankrijk 29%, België 65% en Nederland 6% (ICWS, 1990). De oorzaak van de hoge CZV waarde kan verklaard worden aan de hand van industriële lozingen van moeilijk afbreekbare stoffen zoals PCB's en PAK's.

Het Chemisch Zuurstof Verbruik is het hoogst in de rivier de Zenne. De Zenne stroomt door het Hoofdstedelijk Gewest Brussel. In Brussel is geen zuiveringsstation operationeel. De basiskwaliteitsdoelstelling voor BZV, $<$ 30 mg/l, wordt in de Zenne vele malen overschreden. De gemiddelde waarde in de Zenne ligt om en nabij 300 mg/l. Er is geen EG-norm voor CZV van toepassing op de Zenne.

2.7.3 Zuurstof

De gemiddelde waarde die is gemeten door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) in het Scheldewater bedraagt 2,5 mg/l. Water dat minder dan 4 mg/l opgelost zuurstof bevat wordt doorgaans aangemerkt als zijnde niet levensvatbaar voor vissen (VMM, 1991).

De norm voor zuurstof verschilt tussen de oeverstaten. Zo heeft Frankrijk de norm gesteld op > 0 mg/l terwijl Nederland de norm heeft gesteld op ≥ 5 mg/l. De gemiddelde waarde die is gemeten door de VMM in het Scheldewater bedraagt 2,5 mg/l.

Een van de oorzaken van een laag zuurstofgehalte kan de lozing van een thermische verontreiniging zijn (b.v koelwater van de elektriciteitscentrale bij Schaar van Ouden Doel). Zuurstof lost minder goed op in warmer water terwijl in warmer water bacteriën beter gedijen. Hierdoor kan het zuurstofgehalte van het water drastisch dalen. Biologisch afbreekbare vervuiling heeft het grootste impact op het zuurstofgehalte van het water. De oplossing van het zuurstofprobleem is de bouw van rioolwaterzuiveringsinstallaties die het water zuiveren van de biologisch afbreekbare stoffen alvorens het water te lozen in de rivier.

2.7.4 Totaal Stikstof(N)

De Dender en de Zenne zijn verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de stikstofbelasting. Vooral de maximum gemeten hoeveelheden zijn opvallend hoog. De Dender spant de kroon met een maximum gemeten immissie³-waarde van bijna 90 mg/l. De totale jaarvrucht bedraagt 2.539 ton stikstof. De Schelde (stroomopwaarts Leie) levert een jaarlijkse bijdrage van 10.758 ton stikstof (VMM, 1991).

De metingen van het RIKZ geven aan dat segment 13 (het Kanaal Gent-Terneuzen) procentueel gezien de grootste bijdrage levert aan de Totaal stikstof belasting in het Schelde-estuarium. De bijdrage van segment 13 is 30,8%, oftewel 8.621.354 kg/Totaalstikstof/jaar (Min. Verkeer en Waterstaat, 1993).

De Nederlandse basiskwaliteitsdoelstelling voor totaal stikstof wordt in het gehele stroomgebied niet gehaald. De Belgische norm wordt door het grootste gedeelte wel gehaald. Grote uitzonderingen hierop zijn de Dender en de Zenne. Vooral de maximum gemeten hoeveelheden zijn opvallend hoog. De Dender spant de kroon met een gemeten waarde van bijna 90 mg/l.

³immissie= het binnendringen door een verontreinigende stof
emissie= uitzending van kleine deeltjes (lozing) (Van Dale, 1990)

Bronnen van stikstofverontreiniging zijn huishoudens en landbouw. De oplossing moet gezocht worden in een verdergaande zuiveringstrap in de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) en een reductie van meststoffengebruik in de landbouw.

De relatieve bijdrage per land aan totale stikstofverontreiniging in het stroomgebied is: Frankrijk minder dan 15%, België meer dan 80% en Nederland minder dan 4% (ICWS, 1990).

2.7.5 Totaal Fosfor(P)

De metingen op de parameter totaal-fosfor(P), laten zien dat het kanaal Gent-Terneuzen en de Leie de grootste bronnen zijn van totaal-fosfor. De Leie draagt 2.304 ton P/jaar bij aan de belasting van het Schelde stroomgebied, waarbij zij opgemerkt dat de voornaamste bron het Franse deel van de Leie is (VMM, 1991).

De metingen van het RIKZ wijzen uit dat segment 13 (het Kanaal Gent-Terneuzen) de grootste bijdrage levert aan de totale fosfor belasting in het estuarium, namelijk 41,1% wat neerkomt op 1.471.416 kg totaal-P per jaar.

De metingen op de parameter totaal-fosfor, laten zien dat alleen de gemiddelde waarde in de rivier de Schelde (stroomafwaarts Rupel) kan voldoen aan de Belgische norm. Het zij opgemerkt dat de Vlaamse en de Nederlandse norm zwaarder zijn de Belgische norm. Het kanaal Gent-Terneuzen en de Leie voldoen het minst aan de kwaliteitsdoelstellingen. In het Franse bovenstroomse deel heeft de Leie een tweetal functies; drinkwatervoorziening en viswater. De rivier voldoet bij lange na niet aan de EG-richtlijnen op dit gebied. De norm voor drinkwater is; ⁴A3 grenswaarde - 0,7 mg/l en A1 grenswaarde - 0,4 mg/l (richtlijn 75/440) en voor viswater < 0,4 mg/l (water geschikt voor karperachtigen) (Milieuwetgeving van de EG, deel 7, 1993).

Fosfor bronnen liggen in de landbouw (dierlijke mest en kunstmest) en huishoudens (faecaliën en urine). Oplossingen voor de fosfor belasting: reductie mestgebruik en vermindering kunstmestgebruik in de landbouw; derde trapszuivering invoeren in de rwzi's.

De relatieve bijdrage per land aan totale verontreiniging in het stroomgebied voor wat betreft fosfor is: Frankrijk 15%, België 74% en Nederland 12% (ICWS, 1990).

⁴ De A-waarden zijn afkortingen van procédés van de wijzen van behandeling waardoor oppervlaktewater tot drinkwater kan worden verwerkt.

2.7.6 Totaal Cadmium

Cadmium wordt onder andere gebruikt bij het fabriceren van batterijen en accu's. Daarnaast wordt cadmium toegepast als beschermcoating op andere metalen. Cadmium komt in hoge concentraties voor in fosfaaterts en wordt zodoende teruggevonden in kunstmest. De stof remt na bezinking microbiologische bodemprocessen. Bij een aantal vissoorten veroorzaakt cadmium vin-deformaties en skeletafwijkingen. Accumulatie van cadmium vindt plaats in lever en nieren bij vissen.

De Zenne heeft de hoogste gemiddelde waarde van 1,9 µg/l⁵. De Dijle, echter, is de rivier die totaal gezien het grootste aandeel heeft wat betreft cadmium, namelijk 865 kg per jaar (VMM, 1991).

In de Europese Unie is de Richtlijn 83/513 inzake lozingen cadmium van kracht. In deze richtlijn zijn kwaliteitsdoelstellingen geformuleerd waar het water aan moet voldoen. Daarnaast zijn nog de nationale normen en doelstellingen van kracht. Alle rivieren in het stroomgebied overschrijden de, relatief strenge, Nederlandse norm van 0,2 µg/l. De Zenne heeft de hoogste gemiddelde waarde van 1,9 µg/l. De Europese richtlijn stelt in art.1.1 dat de totale concentratie cadmium in de door lozingen beïnvloede oppervlaktewateren in het binnenland niet meer mag bedragen dan 5 µg/l. De totale concentratie cadmium in het geval van oppervlaktewateren in het binnenland mag maximaal 1 µg/l bedragen (art. 2.1).

De totale jaarlast van cadmium is het grootst in segment 5 volgens de metingen van het RIKZ. Dit segment beslaat het gedeelte van de Schelde na Antwerpen en voor de grens met Nederland. Het procentuele aandeel is 29,4% wat neerkomt op een jaarlijkse vracht van 1.634.7 kg.

Schattingen gedaan door het ICWS (ICWS, 1990) voor wat betreft de relatieve bijdrage per land aan de totale verontreiniging in het stroomgebied wijzen uit dat 91 % van het cadmium afkomstig is uit België, 6% uit Frankrijk en 2% uit Nederland.

2.7.7 Som PAK's

PAK's (polycyclische aromatische koolwaterstoffen) is de verzamelnaam van een groep stoffen waarvan sommige kankerverwekkend zijn en andere het erfelijk materiaal kunnen aantasten. PAK's ontstaan bij onvolledige verbranding van organische stoffen.

⁵ µg/l = microgram per liter = miljoenste deel van een gram

PAK's zijn onder andere in het Scheldestroomgebied terug te vinden in het afvalwater van cokesfabrieken.

In het kanaal Gent-Terneuzen is een gemiddelde waarde gemeten van nabij de 600 ng/l⁶ (VMM, 1991). Het RIKZ heeft een tweetal PAK's gemonitord: benzo(a)pyreen en fluorantheen. Grensoverschrijdende vrachten zijn gemeten bij Schaar van Ouden Doel, in segment 6. Dit segment levert procentueel gezien een bijdrage van 8,84% aan de totale belasting voor wat betreft fluorantheen.

De segmenten 13 (Kanaal Gent-Terneuzen) en 14 (o.a. haven Vlissingen) zijn procentueel gezien de grootste vervuilers. Segment 14 is verantwoordelijk voor 47,51% van de totale jaarlast wat betreft fluorantheen, dit is 55.98 kg/j.

Segment 13 is verantwoordelijk voor 25,35% van de totale jaarlast van fluorantheen, dit komt neer op een belasting van het estuarium met 29.86 kg/j. Voor wat betreft de jaarvrachten benzo(a)pyreen levert segment 13 procentueel gezien de grootste bijdrage, namelijk 45,97% en segment 14, 25,35%. segment 6 levert een bijdrage van 12,50%.

Het ICWS (1990) geeft een relatieve bijdrage per land totale PAK's vervuiling in het stroomgebied weer, waaruit blijkt dat Frankrijk minder dan 13%, België 71% en Nederland 16% bijdragen aan de vervuiling.

De basiskwaliteit voor Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen is gesteld op 100 ng/l door Nederland, België en Vlaanderen. Frankrijk heeft geen basiskwaliteitsdoelstelling voor PAK's. De norm wordt overschreden in de Leie (Franse deel) en in de Schelde (stroomafwaarts Rupel) en in het kanaal Gent-Terneuzen. In het kanaal Gent-Terneuzen is een gemiddelde waarde gemeten van nabij de 600 ng/l. EG-richtlijn (79/869) betreffende Oppervlaktewater bestemd voor drinkwater heeft als norm voor PAK's 0,00004 mg/l, dit is 4 ng/l.

2.8 Rioolwaterzuiveringinstallaties (rwzi's)

De bouw van rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) is communautair geregeld in richtlijn 91/271 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater. Uit deze richtlijn wordt duidelijk dat de organische vervuiling door huishoudens en industrie nog wettelijke doorgang kan vinden tot het jaar 2005 (Milieuwetgeving van de EG, deel 7, 1993).

⁶ ng/l = nanogram per liter = miljardste van een gram

De richtlijn heeft uiterste data bepaalt, variërend van 31 december 1995 tot 31 december 2005, waarop stedelijke agglomeraties voorzien moeten zijn van opvangsystemen voor stedelijk afvalwater. Artikel 3 van de richtlijn 91/271/EEG bepaalt bijvoorbeeld dat een stad als Brussel pas in het jaar 2000 een opvangsysteem voor stedelijk afvalwater hoeft te hebben. Het is dan ook niet vreemd dat een rivier als de Zenne, die door Brussel stroomt, niet aan basis-kwaliteitsdoelstellingen voldoet.

2.9 Vergelijking jaarvrachten Europese rivieren

In deze paragraaf wordt een aantal West-Europese rivieren vergeleken voor wat betreft de gemiddelde concentratie vuilvrachten welke zij jaarlijks naar de Noordzee afvoeren. Deze vergelijking is gemaakt om een inzicht te verkrijgen in de mate van vervuiling van de rivieren ten opzichte van elkaar.

Tabel III rivier input naar Noordzee

(ICWS, 1992)

	totaal debiet 3300 m ³ /s	BZV ton/jr	PCB ng/l	Tot-N gem. (.)	Tot-P gem. (.)	Cd µg/l
Schelde	< 3%	6500	7	9,71	0,40	6,22
Rijn en Maas	60-65%	101.000	0,05+	4,32	0,17	0,09
Thames	< 3%	?	58*	7,28	1,66	0,12
Elbe	15-20%	?	3	6,03	0,14	2,98
Humber	3-7%	11.000	4+	4,69	0,29	0,31
Weser	7-9%	47.000	-	5,21	0,19	0,09

* = meer dan de helft van de metingen beneden detectiegrens

+ = in mg/kg zwevende stof

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de hoeveelheid water (debiet) dat vanuit de Schelde naar de Noordzee stroomt aanzienlijk minder is dan de meeste andere rivieren. Opvallend is wel dat de gemiddelde concentraties vervuilende stoffen in het Scheldewater meestal hoger liggen in vergelijking met de overige rivieren.

2.10 Conclusie

De invloed van het Kanaal Gent-Terneuzen op de kwaliteit van het water in het Schelde-estuarium is bijzonder groot te noemen. Uit cijfers van het Rijks Instituut voor Kust en Zee blijkt dat het Kanaal Gent-terneuzen het estuarium procentueel gezien veelal het zwaarste belast. De vuilvrachten overschrijden niet zelden een aandeel van 30 % van het totaal.

Het grootste probleem in het Schelde stroomgebied is de slechte zuurstofhuishouding in alle rivieren en kanalen. De hoofdoorzaak voor dit verschijnsel is te verklaren als de mate van rioolwaterzuivering in ogenschouw wordt genomen. Verder zijn het aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) onvoldoende of op sommige plaatsen in zijn geheel niet aanwezig (Brussel).

Thermische verontreiniging kan tegengegaan worden door middel van recirculatie van het koelwater via koeltorens of over te stappen op luchtkoeling. Agrarisch afvalwater is ook een grote bron van oppervlaktewater vervuiling. Door de ligging van de bedrijven zijn ze vaak niet aangesloten op de riolering maar vindt er diffuus gespreide lozing plaats. Overbemesting leidt tot directe afspoeling naar het oppervlaktewater en wegzijging naar het grondwater. Door het bouwen van regionale installaties kan getracht worden mestoverschotten te verwerken (Rulkens et al, 1992).

De vervuiling van het oppervlaktewater met zware metalen kan tegengegaan worden door industrieel en huishoudelijk afvalwater eerst te zuiveren alvorens het te lozen. Een strikter vergunningenbeleid en een daaraan gekoppeld streng controle apparaat kan een terugdringing van de belasting bewerkstelligen.

Vervuiling met giftige organische stoffen (PAK's en PCB's) kan tegengegaan worden door afvalwater te zuiveren in een rwzi alwaar door bepaalde voorzieningstechnieken toe te passen de giftige stoffen uit het afvalwater gezuiverd kunnen worden, zoals adsorptie van de toxische stof aan actief kool, chemisch fysische zuivering etc. (Rulkens et al, 1992).

Uit cijfers van het ICWS blijkt dat de gemiddelde concentraties vervuilende stoffen hoger zijn in de Schelde dan in andere West-Europese rivieren.

In het volgende hoofdstuk worden regimes geïnventariseerd die van toepassing zijn op de Schelde.

3. HET SCHELDE REGIME OP NATIONAAL NIVEAU

In dit hoofdstuk worden de nationale Schelde regimes van Frankrijk, België en Nederland geïnventariseerd. Eerst wordt het regime in Frankrijk in kaart gebracht. Daarna wordt in 3.2 het Belgische regime ten aanzien van de Schelde uitgewerkt. Tenslotte wordt in 3.3 het Nederlandse regime nader bekeken.

3.1 Het Franse Schelde regime

Frankrijk is bestuurlijk ingedeeld in een zestal niveaus: Etat, Région, Département, Arrondissement, Canton en Commune. Daarnaast is Frankrijk opgedeeld in zes hydrografische Bassins ten behoeve van het waterbeheer (Ovaa, 1991).

Het Franse waterkwaliteitsbeheer is in hoofdzaak neergelegd in een tweetal kaderwetten:

1. Waterwet (1964);
2. Milieuvergunningswet (1976).

Het doel van de Waterwet is de verontreiniging van het oppervlaktewater zo ver terug te dringen dat dit weer voldoet aan de Europese normen voor zwem- en viswater. Tevens moet de kwaliteit dusdanig zijn dat het water in principe gebruikt kan worden bij de bereiding van drinkwater. Belangrijke instrumenten om bovenstaand doel te bereiken zijn:

1. een verbod op het lozen van milieuschadelijke stoffen, tenzij daar een vergunning voor verleend is;
2. mogelijkheden tot controle van vergunningen;
3. sanctiemogelijkheden; bevoegdheid tot het vaststellen van kwaliteitsdoelstellingen voor de oppervlaktewateren.
4. bevoegdheden tot het heffen van belasting op het verontreinigen van oppervlaktewater.

Op grond van de Milieuvergunningswet hebben industrieën met bepaalde installaties een milieuvergunning nodig. Doel van de wet is het reduceren van hinder, het vergroten van de veiligheid, het beschermen van de kwaliteit van het leefmilieu en natuurwaarden (Reinwater, 1992).

De centrale overheid speelt een centrale rol in het waterkwaliteitsbeheer. Deze stelt het beleid op en voert de wetten uit. Het waterbeheer valt onder het Ministerie van Milieu. Het wordt uitgevoerd door de 'Direction de l'Eau et de la Prévention de Pollutions'.

Deze is weer ingedeeld in:

1. Service de l'Eau (in het kader van de Waterwet)
2. Service de l'Environnement Industriel (In het kader van de Milieuvergunningenwet)

Om de maatregelen op het gebied van waterkwaliteit op elkaar af te stemmen is een 'Mission Interministérielle de l'Eau (MIE) ingesteld. In ieder van de zes bassins bevindt zich een 'Mission Déléguée de Bassin' die informatie verzamelt en beleidsplannen opstelt voor de MIE. De MIE op haar beurt wordt gecoördineerd door het Ministerie van Milieu (Reinwater, 1992).

Algemene Waterbeheersplannen (Livre Blanc) worden per stroomgebied opgesteld door het 'Comité de Bassin'. Zo'n plan geeft de strategische hoofdlijnen van het waterbeleid aan. In 1997 moeten voor het hele land Algemene Waterbeheersplannen zijn opgesteld (Grenzeloze Schelde, 1993). Op lokaal niveau worden Waterbeheersplannen geschreven die tot doel hebben problemen rond de watervervuiling en wateronttrekking op te lossen en tegelijkertijd tegemoet te komen aan de eisen die de watergebruikers stellen.

Overige plannen en programma's:

1. 'Le VI Programme d'interventions de l'Agence de l'eau Artois-Picardie (1992-1996)' Dit is een vijfjarenplan op operationeel niveau.
2. 'Politique de contrat de rivière' met als doel het opzetten van een systeembenadering⁷ op beperkte schaal.
3. 'Plan national pour l'Environnement (1990)' is een nationaal milieubeleidsplan bestemd om een publiek debat op gang te brengen. Met als doel een Milieuwet, budgetaire maatregelen en een reorganisatie van de administratieve structuur tot stand te brengen.
4. 'Troisième Plan Régional' hierin staan intenties om de waterverontreiniging tegen te gaan en het natuurlijk milieu te beschermen.

⁷ Watersysteembenadering = het centraal stellen van het watersysteem als basis voor alle functies die het ecosysteem vervult.

3.2 Het Belgische Schelde regime

België heeft op bestuurlijk vlak de afgelopen jaren een grote verandering ondergaan. België is in 1980 een federale staat geworden wat de nodige consequenties met zich heeft meegebracht voor het beheer van het water.

Naast de nationale overheid, provincies en gemeenten zijn er nu twee nieuwe bestuurslagen gevormd, die van de gewesten en de gemeenschappen. De nieuwe bestuurslagen bevinden zich tussen de nationale overheid en de provincies.

De bevoegdheidsverdeling is geregeld in Bijzondere Wetten (bijvoorbeeld de Wet van 8-8-1980). Als niets is geregeld blijft de bevoegdheid bij de nationale overheid. In principe zijn de aangelegenheden die vooral territoriaal gebonden zijn de bevoegdheid van de gewesten zoals natuurbeheer en milieu. De zuivering van het afvalwater is krachtens de Bijzondere Wet van 8-8-1980 ook een gewestelijke aangelegenheid.

Om internationale verplichtingen na te komen sluiten de nationale overheid en de afzonderlijke gewesten 'Samenwerkingsakkoorden' af. In een akkoord wordt onder andere een bevoegdheidsverdeling aangegeven. Een voorbeeld van een Samenwerkingsakkoord tussen de staat en de gewesten is het akkoord met als doel: 'Een verhoogde bescherming van de Noordzee tegen verontreiniging'.

De drie gewesten: Vlaanderen, Brussel en Wallonië zijn verantwoordelijk voor:

1. de bescherming van het leefmilieu, geluidhinder en de bestrijding van lucht- en watervervuiling. Landelijke normen dienen hierbij in acht genomen te worden;
2. het waterbeleid: hieronder wordt verstaan de waterproduktie, de watervoorziening en de zuivering van het afvalwater;
3. landinrichting en natuurbehoud, waaronder de zogenaamde onbevaarbare waterlopen;
4. stedenbouw en ruimtelijke ordening;
5. toezicht op gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke bedrijven (Endedijk, 1991).

De gemeenschappen hebben op het gebied van waterbeheer geen bevoegdheid. De provincies hebben alleen bevoegdheden die in het kader van sectoriële wetten worden opgedragen (bijvoorbeeld een wet voor hinderlijke inrichtingen). Bovendien hebben zij een zogenaamde aanvullende bevoegdheid op het hele gebied wat niet uitdrukkelijk door de Grondwet aan de bevoegdheid van de provincie is onttrokken.

De bevoegdheden van de gewesten en gemeenten zijn exclusief. Dit houdt in dat de nationale overheid geen toezicht kan uitoefenen op taken die aan gewesten en gemeenten zijn toegewezen.

De vaststelling van de algemene en sectoriële lozingsvoorwaarden⁸ en van de internationale kwaliteitsdoelstellingen (uitvoering EG-richtlijnen) zijn bevoegdheden die onder verantwoordelijkheid vallen van de gewesten.

De nationale overheid blijft bevoegd voor de vaststelling van de normen wanneer op Europees vlak voor de materie geen normen zijn gedefinieerd. De resterende Rijkstaken hebben vooral tot doel de concurrentieverhoudingen over het gehele land gelijk te houden (Ovaa, 1991).

Het belangrijkste instrumentarium voor het Belgische waterkwaliteitsbeleid zijn wetten en Koninklijke Besluiten:

1. Wet op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging;
2. Wet betreffende de kwaliteitsobjectieven van oppervlaktewateren;
3. Koninklijk Besluit tot vaststelling van de algemene immissienormen voor viswater (17-2-1984, gewijzigd 9-12-1987), zwemwater (17-2-1984), schelpdierwater (17-2-1984), drinkwater (25-9-1984);
4. Koninklijk Besluit van 4-11-87 inzake eisen voor de basiskwaliteit van het oppervlaktewater. Basiskwaliteitsnormen voor de wateren van het openbaar net spelen een bindende rol bij de vergunningverlening en mogen niet overschreden worden.

3.2.1 Situatie in Vlaanderen

Met betrekking tot de wateren in het Vlaamse gewest heeft Vlaanderen een aantal Decreten⁹ toegevoegd aan de nationale wetgeving:

⁸ algemene lozingsvoorwaarden betreffen algemeen geldende emissienormen voor b.v. het normaal huishoudelijk afvalwater en koelwater. Sectoriële lozingsvoorwaarden zijn aanvullende of afwijkende emissienormen voor een bepaalde (sub)sector. (Somers et al, 1991)

⁹ Decreten = verordening van overheidswege (Van Dale, 1990)

Aan de nationale wet van 1971 inzake de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging is ondermeer toegevoegd dat er inventarisaties worden opgesteld van de waterkwaliteit, van het transport van verontreinigingen en van de emissies in Vlaanderen;

Daarnaast is er het Besluit van de Vlaamse regering van 21 oktober 1987 inzake waterkwaliteitsdoelstellingen die per 1 juli 1995 moeten zijn gehaald in alle openbare wateren. Tevens aanduiding van de oppervlaktewateren bestemd voor drinkwater, zwemwater, viswater en schelpdierwater in het kader van Europese richtlijnen (zie ook Bijlage V).

Op het gebied van de waterhuishouding bestaan er in Vlaanderen kwaliteitsplannen waaronder het Algemeen Waterzuiverings Programma (AWP) van het Vlaamse gewest van 1983 en kwantiteitsplannen ressorterend onder het Algemeen Waterbeheersingsplan van 1985. Het AWP is gericht op 'het herstel van de waterlopen tot de oorspronkelijke natuurlijke toestand' (VMM, 1991).

In het MINA-plan 2000 wordt een beschrijving van de toestand van het leefmilieu in Vlaanderen gegeven en het bevat voorstellen voor een vernieuwd Vlaams natuur- en milieubeleid. De uitwerking van het MINA-plan 2000 is verschenen in de vorm van twee beleidsplannen voor de periode 1990-1995. Dit zijn: het Vlaams milieubeleidsplan en het Vlaams natuurbeleidsplan.

Voor de internationale Schelde problematiek is het eerste plan vooral van direct belang. De verschillende maatregelen zullen worden gefinancierd uit heffingen bij industrie en landbouw volgens het principe 'de vervuiler betaalt'. Het in het Vlaams Milieu Beleidsplan geformuleerde waterbeleid verschilt in wezen niet meer met dat van Nederland (Water, sept.91).

De belangrijkste instanties voor de uitvoering van het waterkwaliteitsbeleid in Vlaanderen zijn:

1. Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM);
2. Aquafin;
3. Aminal

De VMM, in functie sinds begin 1991, heeft als eerste opdracht de kwaliteit van het leefmilieu (water en lucht) permanent en uitgebreid te meten. Daarnaast is de VMM belast met de opmaak van het waterzuiveringsprogramma (VMM, 1991). Aquafin is verantwoordelijk voor de bouw en de exploitatie van zuiveringsinstallaties. Aminal (Administratie Milieu, Natuur en Landinrichting) van het Ministerie Vlaamse Gewest speelt een belangrijke rol bij vergunningverlening en controle op de naleving van de voorschriften (Grenzeloze Schelde, 1993).

3.2.2 Situatie in Wallonië

In Wallonië is de aanpak vooral gebaseerd op het Decreet 1985 aangaande de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging. In dit decreet worden beschermde oppervlaktewateren aangewezen. Tevens worden kwaliteitsdoelstellingen aangegeven. Met het Waalse besluit van 20 juli 1989 tot aanwijzing van beschermingszones en oppervlaktewateren is ook in Wallonië een begin gemaakt met een georganiseerd waterkwaliteitsbeheer voor oppervlaktewateren (Water, sept.1991).

De belangrijkste rol in het waterkwaliteitsbeheer wordt bekleed door het 'Service de l'eau' van het Ministère de la Région Wallonne. Deze dienst houdt zich onder andere bezig met: afvalwater, grondwater, produktie en transport van drinkwater en het kwantitatief beheer van onbevaarbare waterlopen (Grenzeloze Schelde, 1993).

Op grond van Decreet 1985 moet het gewest een 'Meerjarenprogramma voor vermindering van de verontreiniging' opstellen. Hierin moeten waterkwaliteitsdoelstellingen worden aangegeven.

Daarnaast moet een overzicht van de kwaliteit van het water in Wallonië worden gegeven. Tevens moet de wijze worden aangegeven hoe men de doelen wil bereiken (Grenzeloze Schelde, 1993). Voor de Schelde en de Maas stemt de Waalse regering inzake de kwaliteit van het water van Schelde en Maas in met de laagste kwaliteitsnormen van de EG, met name de 'imperatieve waarden voor karperachtige vissen'. Wallonië houdt het bij deze geringe zuiveringsinspanning. (De Standaard, 20-6-90)

3.2.3 Situatie in Brussel

In het Hoofdstedelijk gewest Brussel ligt de verantwoordelijkheid voor het water bij de 'Administratie voor Natuurlijke hulpbronnen en het Leefmilieu'. In principe is de nationale Belgische Wet van 1971 grotendeels van kracht in Brussel. Waterkwaliteitsnormen kunnen op grond van de Wet van 24 mei 1983 betreffende de kwaliteitsdoelstellingen van het oppervlaktewater worden opgesteld.

Hetzij opgemerkt dat het Brusselse Hoofdstedelijk gewest pas sinds 1989 de wetgevingsbevoegdheid heeft gekregen en dus redelijkerwijs niet gezien kan worden als een volgroeide organisatie.

3.3 Het Nederlandse Schelde regime

In Nederland zijn vier verschillende administratieve niveaus te onderscheiden die zich bezig houden met de overheidszorg voor het water:

1. het Rijk;
2. de provincies;
3. de waterschappen;
4. de gemeenten.

Het Rijk beperkt zich tot het beheer van de Rijkswateren. Dit zijn de grote rivieren en zeearmen en de belangrijkste scheepvaartkanalen. De wateren met een functie van nationaal belang vallen dus onder bevoegdheid van het Rijk. De Minister van Verkeer en Waterstaat is belast met de uitvoering van deze taak. Het ministerie heeft een ambtelijke dienst: Rijkswaterstaat, georganiseerd in een hoofddirectie, regionale directies en functionele of specialistische diensten.

Op het gebied van waterbeheer stelt het Ministerie van Verkeer en Waterstaat de normen, de functietoekenning en algemene beleidsuitgangspunten vast. Het Nederlandse deel van het Scheldestroomgebied valt onder de noemer 'Rijkswateren' en valt als zodanig onder de bevoegdheid van het Rijk. Een aantal taken zijn gedelegeerd naar lagere overheden.

Het Nederlandse beleid ten aanzien van watersystemen is uitgewerkt in wetten en in plannen/programma's:

1. Wet op de Waterhuishouding;
Uitgangspunt is integraal waterbeheer¹⁰. Er wordt een uitgebreid planningstelsel voorgeschreven op nationaal niveau (nota waterhuishouding), provinciaal niveau (waterhuishouding), en op het niveau van de waterschappen (beheersplan).
2. Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren;
Deze wet kent een drietal belangrijke instrumenten: de vergunningverlening, de heffing en de mogelijkheid tot het stellen van kwaliteitseisen.
3. Grondwaterwet;
4. Wet op de Bodembescherming;
5. Waterschapswet;
5. Wet Milieubeheer;
7. Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Plannen op het gebied van water:

1. De derde Nota waterhuishouding (Rijk);
2. Beheersplan Rijkswateren (Rijk);
3. Beleidsplan Westerschelde (Bestuurlijk klankbordforum);

¹⁰ integraal waterbeheer = is integratie van waterpolitiek in alle beleidsvelden en uitgaan van alle facetten van het watersysteem.

4. Waterhuishoudingsplan Zeeland (Provincie);
5. Regionota Zeeuwse Rijkswateren (Dir. Zeeland RWS);
6. Waterkwaliteitsbeheersplannen (Waterschappen);
7. Beleidsplan 1991-1995 Aktie(f) (Vereniging Ned. Riviergemeenten).

Op het gebied van milieu zijn er onder andere het nationaal milieubeleidsplan (Rijk); het Zeeuwse Milieubeleidsplan (Provincie) en gemeentelijke milieubeleidsplannen.

In de Derde Nota waterhuishouding (DNW) wordt een meersporenstrategie gepresenteerd, gericht op het terugdringen van de verontreiniging, de inrichting, de geleiding van het gebruik en het internationaal overleg hierover.

In de DNW wordt, op strategisch niveau, de ontwikkelingen op het gebied van de waterhuishouding geschetst en zijn de hoofdlijnen van het beleid voor de middellange (tussendoelen 1995) en lange termijn (einddoelen) aangegeven. Tussendoelen voor 1995 zijn:

- 'de belasting van de (...) Schelde met verontreinigende stoffen is met tenminste 50% verminderd t.o.v. 1985';
- 'voor de Schelde zijn internationaal de functies en doelstellingen overeengekomen';
- 'totstandkoming van verdragen met België over de kwaliteit van (...) de Schelde' (Ovaa, 1991).

In de DNW wordt voor zoete oppervlaktewateren en waterbodems een algemene milieukwaliteit (kwaliteitsdoelstelling 2000) uitgewerkt. In de notitie Milieukwaliteitsdoelstellingen bodem en water (MILBOWA) van het Ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) is de algemene milieukwaliteit ondergebracht in een normeringsstelsel van grens- en streefwaarden.

Er wordt in het kader van de DNW gewerkt aan de ontwikkeling van kwaliteitsdoelstellingen voor zoute watersystemen. In het Beheersplan voor de Rijkswateren worden grens en streefwaarden genoemd.

Er zijn drie niveaus te onderscheiden:

1. het laagste niveau. Deze geldt voor alle zoete wateren en wordt voorlopig gelijk gesteld met de grenswaarden. De doelstelling dient uiterlijk in het jaar 2000 te zijn gerealiseerd.
2. het middelste niveau. Meer neigend naar de natuurlijke toestand, maar nog niet gelijk eraan. (De Westerschelde heeft deze doelstelling aangewezen gekregen).

3. het hoogste niveau. Komt overeen met de natuurlijke toestand en geldt voor afzonderlijk aangegeven watersystemen.

In het Beheersplan voor de Rijkswateren 1992-1996 worden, op strategisch niveau, de projecten beschreven die in de periode 1992-1996 zullen worden uitgevoerd. Voor de Rijkswateren zijn er afzonderlijke beleids- en/of beheersplannen.

Met betrekking tot het Noordzee Actieprogramma zijn zuiveringsplannen vastgesteld die in 1995 uitgevoerd moeten zijn. Er is een lijst opgesteld van 65 speerpunt bedrijven: de grootste lozers van de in het kader van het NAP aangewezen prioritaire stoffen.

De provincies leggen het door hen voorgenomen waterbeheer voor de regionale wateren vast in de provinciale waterhuishoudingsplannen. Zo is er het Waterhuishoudingsplan 1993-1997 van de provincie Zeeland. De Wet op de waterhuishouding schrijft voor dat regionale plannen in overeenstemming zijn met regionale en nationale plannen (WWH, art.5 lid 1).

Voor de Westerschelde is het beleid uitgewerkt in het Beleidsplan Westerschelde. Het beleidsplan is gericht op het terugdringen van verontreinigingen, de inrichting van het gebied en op het ecologisch inpasbaar maken van menselijk handelen. In het Beleidsplan Westerschelde is de volgende hoofddoelstelling geformuleerd:

Het, met behoud en inachtneming van de scheepvaartfunctie van het gebied en de ontwikkelingsmogelijkheden daarvan (met de daaraan gekoppelde zeehaven- en industriële activiteiten) creëren van een zodanige situatie, dat natuurlijke functies kunnen worden gehandhaafd en hersteld en voorts potentiële natuurwaarden kunnen worden ontwikkeld. Dat dient tevens te leiden tot een goede uitgangssituatie voor de ontwikkeling van visserij- en recreatiefuncties. Het belang van de waterkeringen dient daarbij te worden gewaarborgd (Min.van Verkeer en Waterstaat, 1989).

Een van de einddoelstellingen van het Beleidsplan is het zuurstofgehalte in de Schelde weer boven de 5 mg/l te krijgen. Naast het Beleidsplan is er de Regionota Zeeuwse Rijkswateren van Rijkswaterstaat Zeeland met een actieprogramma voor integraal en duurzaam waterbeheer. De nota is een nadere uitwerking van het Beheersplan voor de Rijkswateren (1992-1996) in het deltagebied en geeft aan hoe doelstellingen uit het Beleidsplan Westerschelde zullen worden nagestreefd. De regionota heeft geen wettelijke status.

De aandacht richt zich nu vooral op de verwijdering van fosfaten bij zuiveringen, de fosfaaterts industrie en kunstmestbedrijven.

Samen met de grote bedrijven wordt bekeken hoe daar de biologische zuivering van afvalwater kan worden verbeterd (Min. van Verkeer en Waterstaat, Regionota, 1992).

Tussen het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen is een bestuursaccord gesloten. Hierin is de afspraak vastgelegd om per 1-1-'95 te komen tot een gemiddelde fosfaatverwijdering van 75 % met behulp van een derde trapszuivering in rioolwaterzuiveringsinstallaties (Min. van Verkeer en Waterstaat, Regionota, 1992).

Het waterschap heeft een toezichthoudende taak ten aanzien van onderhoudsverplichtingen door eigenaren of gebruikers van aanliggende gronden. Het zijn operationele taken die aan een waterschap worden opgedragen. Beheerstaken van het oppervlaktewater inzake kwantiteit en/of kwaliteit, de zorg voor land- en vaarwegen en de zorg voor de waterkering. Op gemeentelijk en waterschapsniveau zijn er bestemmingsplannen en waterkwaliteitsbeheersplannen. De waterkwaliteitsbeheersplannen van de waterschappen zijn voor de Westerschelde van belang in verband met de lozingen vanuit de omliggende polders (Min. van Verkeer en Waterstaat, 1989).

3.4 Conclusie

Het waterbeleid valt in Frankrijk onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Milieu. Het is een klein ministerie waar op het gebied van het waterbeheer samengewerkt moet worden met 9 andere ministeries waardoor er een slechte afstemming en een competentiestrijd heerst. Een ander probleem in Frankrijk is het lage milieubewustzijn onder de bevolking (Ovaa, 1991).

Problemen in België op het gebied van het waterkwaliteitsbeheer zijn terug te voeren op de federalisering van het land. Er is een nieuwe bevoegdheidsverdeling gekomen. Wallonië en Brussel kampen met een groot gebrek aan financiën en mankracht om de waterproblematiek daadkrachtig aan te pakken.

In Brussel ligt de nadruk op het bouwen van zuiveringsinstallaties om het stedelijk afvalwater te zuiveren. In Wallonië is het belang van schoon water ook onderkent en men is ook daar bezig om zuiveringsinstallaties te bouwen. Het grote probleem voor deze gewesten is dat door het bouwen van de installaties er geen geld overblijft voor het overig milieubeleid. Economisch gezien gaat het namelijk niet goed met de beide gewesten. Op de politieke agenda heeft het milieu dan ook geen top prioriteit.

Vlaanderen is een gewest dat in het spoor van Nederland probeert haar waterkwaliteitsbeleid op te zetten. Nadruk ligt ook in dit gewest op het zuiveren van stedelijk afvalwater en het opzetten en controleren van het vergunningensysteem.

Nederland als 'end of pipe' land is natuurlijk het meest gebaat bij snelle en verregaande vorderingen op het gebied van de waterkwaliteit. Men moet zich wel realiseren dat Nederland een langere geschiedenis kent op het gebied van het waterkwaliteitsbeleid. Het vervuilingsprobleem is in Nederland eerder onderkent. Dit hangt natuurlijk samen met het feit dat de gevolgen ook eerder merkbaar waren in het Nederlandse deel van het stroomgebied.

Alhoewel in het Nederlandse deel van de Schelde geen ongezuiverd stedelijk afvalwater meer geloosd wordt, kent het Nederlandse deel ook nog haar specifieke problemen. Genoemd kunnen worden: industriële vervuiling vanuit de havens en via het Kanaal Gent-Terneuzen, eutrofiëring vanuit de landbouw.

Zoals blijkt uit dit hoofdstuk zijn op nationaal niveau in de verschillende oeverstaten op het gebied van water betrekkelijk veel wetten, plannen/programma's ontwikkeld. In het volgende hoofdstuk wordt gekeken naar internationale regimes die betrekking hebben op de Schelde.

4. HET INTERNATIONALE SCHELDE REGIME

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de internationale regelgeving en overeenkomsten die van toepassing zijn op de grensoverschrijdende waterloop, de Schelde. In 4.1 worden de afspraken geïnterpreteerd zoals deze zijn gemaakt op continentaal niveau. In 4.2 wordt het Europese regime nader belicht. Hier wordt onderscheid gemaakt tussen afspraken binnen de Europese Unie (4.3) en buiten de Unie (4.2). De multilaterale afspraken komen aan de orde in 4.4. De rol van Benelux wordt aangegeven in 4.5. In 4.6 vindt een inventarisatie plaats van de bilaterale afspraken tussen Nederland en België. Samenwerkende gemeenten in de zogenaamde grensregio's, zoals de Euregio Scheldemond, komen aan de orde in 4.7. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie.

4.1 Het continentale Schelde regime

Op 18 maart 1992 is in het Finse Helsinki het Verdrag betreffende de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren (ECE-VN) ondertekend door 22 landen, waaronder negen lidstaten van de Europese Unie. Later hebben Portugal en Luxemburg ook het Verdrag ondertekend. Ierland is de enige lidstaat binnen de Unie die het Verdrag nog moet ratificeren. Het (ECE-VN) rivierenverdrag is onder auspiciën van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties opgesteld door een werkgroep voor de waterproblematiek.

Het hoofddoel van dit Verdrag is het vaststellen van een kader voor bi-of multilaterale samenwerking bij de bescherming van het aquatisch milieu, de preventie en beheersing van de verontreiniging van grensoverschrijdende waterlopen en het zorgen voor een rationeel gebruik van de watervoorraden van de lidstaten van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (ECE-VN, 1992).

In verband met bovenstaande doelstellingen noemt het verdrag drie grondbeginselen voor het goedkeuren van maatregelen ter preventie van, controle op en vermindering van alle grensoverschrijdende gevolgen:

1. het voorzorgsbeginsel (voorkomen is beter dan genezen);
2. het beginsel dat de vervuiler betaalt (de kosten van de preventie en herstel van de milieuschade moet door de vervuiler worden gedragen (Milieuwetgeving van de EG, deel 1, 1993);

3. het beginsel van duurzaam beheer van de waterhulpbronnen.
Uit artikel 2 van het (ECE-VN)verdrag blijkt dat de partijen, individueel dan wel gezamenlijk, stringenter maatregelen kunnen nemen dan is vastgesteld in het verdrag (ECE-VN, 1992).

4.2 Europese afspraken

Een tweede verdrag dat van belang is voor grensoverschrijdende rivieren is het Parijs-Oslo verdrag. De officiële titel luidt: 'Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan, met Bijlagen en Aansluitingen; Parijs, 22 september 1992'.

Het doel van het verdrag is de zee te vrijwaren van de vervuiling afkomstig vanaf het land in de maritieme zones van de Noord-Atlantische Oceaan en de Noordzee.

In dit verdrag is een aantal principes verwerkt:

1. standstill-beginsel. Dit beginsel houdt in dat de vervuiling niet hoger mag worden dan de heersende vervuiling;
2. stand der techniek-beginsel. Dit is dat saneringen van lozingen van milieu-schadelijke stoffen dient te gebeuren met behulp van de stand der techniek op het huidige moment;
3. het voorzorgsbeginsel (voorkomen is beter dan genezen);
4. het principe de vervuiler betaalt (art. 2).

Verder zijn er zwarte en grijze lijsten van stoffen opgesteld. Voor stoffen die voorkomen op de zwarte lijst worden plannen opgesteld ter beperking en geleidelijke uitbanning. Hieronder vallen stoffen die toxisch, persistent of vatbaar voor biologische accumulatie zijn. Voor de lijst met grijze stoffen gelden minder strenge eisen. Het gaat hier vooral om het beperken van het inbrengen van nutriënten afkomstig uit stedelijke, gemeentelijke, industriële, agrarische en andere bronnen (Art.3 Bijlage I van het verdrag).

Daarnaast is er middels het Verdrag een permanente Commissie ingesteld. Deze Commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de verdragspartijen. De taken die de Commissie moet uitvoeren betreffen onder andere het uitwerken van programma's en maatregelen ten behoeve van het voorkomen en beëindigen van de vervuiling (art.10) en het toezicht op de naleving van het verdrag in het algemeen en van de programma's en maatregelen in het bijzonder (art.23). De besluiten die de Commissie neemt zijn juridisch afdwingbaar (art.13) (Min. van Buitenlandse Zaken, 1993).

Het Parijs-Oslo verdrag en het (ECE-VN)verdrag zijn kaderverdragen, die nog nadere invulling behoeven (Grenzeloze Schelde, 1993).

Een ander voorbeeld van een Europese afspraak zijn de Ministeriële verklaringen van de regeringen van de oeverstaten van de Noordzee. Deelnemende landen zijn: België, Denemarken, Duitsland, Groot-Brittannië, Frankrijk, Nederland, Noorwegen en Zweden, Zwitserland (als Rijn-staat).

Deze Ministeriële verklaringen ter bescherming van de Noordzee zijn uitgewerkt in het Noordzee Actie Programma (NAP). Het NAP bevat procentuele reductieafspraken in de tijd en een aantal beginsels zoals ook te vinden in bovenstaande kaderverdragen (onder andere het voorzorgsbeginsel en het stand der techniek beginsel).

Op ministerieel niveau hebben drie 'Noordzeeconferenties' plaatsgevonden. Na iedere bijeenkomst wordt een ministeriële slotverklaring uitgegeven. De verklaringen zijn niet juridisch afdwingbaar maar het niet uitvoeren van de afspraken levert negatieve publiciteit op en dat is iets wat de landen willen voorkomen.

Het einddoel van het NAP is dat rond het jaar 2000 in de grote rivieren weer een natuurlijk leven mogelijk is. Tussendoelen voor het jaar 1995 zijn:

1. Alle industriële lozingen van prioritaire stoffen (zwarte lijst) en van industrieën met prioritaire activiteiten moeten aan de stand der techniek voldoen;
2. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt om de vuilvrachten met minimaal 50% en voor alle prioritaire stoffen en sommige zeer schadelijke stoffen met 70% ten opzichte van 1985 terug te dringen;
3. Informatie-uitwisseling en overleg tussen staten die een zelfde watermassa delen ten aanzien van de impact van de geplande bouw van installaties;
4. Strikte beperking van en een uiteindelijk verbod op pesticiden.
5. Volledige uitbanning van PCB's en vernietiging van PCB's en vergelijkbare vervangende stoffen (Min. van Verkeer en Waterstaat, 1990).

In 1995, tijdens de Vierde Noordzeeconferentie, wordt de toestand in de verschillende oeverstaten aan een evaluatie onderworpen. Vanuit deze evaluatie worden, zonodig, nieuwe maatregelen vastgesteld. Ook zullen in 1995 ecologische basiswaterkwaliteitsdoelstellingen worden opgesteld en wordt er via een doelgroepenbeleid gestreefd naar terugdringing van diffuse verontreiniging (o.a. landbouw).

Het Noordzee Actie Programma bevat alleen doelstellingen. In de verschillende Noordzee Actie Plannen zijn deze doelstellingen uitgewerkt tot daadwerkelijk uit te voeren acties. De doelstellingen uit het NAP moeten worden verwezenlijkt middels het nationaal waterkwaliteitsbeleid.

In 1968 heeft de Raad van Europa in Straatsburg (Fr.) 'The European Water Charter' aangenomen. Dit handvest bestaat uit een twaalftal stellingen variërend van aanname nr.8, waarin wordt ingegaan op de ontwikkeling van waterzuivering en recycling van water, tot aanname nr. 11 waarin staat dat water geen politieke grenzen kent: 'The management of water resources should be based on their natural bassins rather than on political and administrative boundaries' (Raad van Europa, 1968).

Ook in 1968 (16 september en gewijzigd 25 oktober 1984)) werd de Europese Overeenkomst inzake beperking van het gebruik van bepaalde detergents in was- en reinigingsmiddelen getekend.

Daarnaast bestaat er de ontwerp Conventie van de Raad van Europa inzake grensoverschrijdende oppervlaktewateren. Deze ontwerp-conventie dateert ook uit de jaren zestig. Het is echter nimmer geratificeerd.

4.3 Europese Unie wetgeving

De Europese Unie vormt voor de lidstaten een belangrijk kader voor internationaal milieubeleid. Sinds ongeveer twintig jaar voert de Europese Unie een eigen milieubeleid. Het milieubeleid komt tot uiting middels milieu-actieprogramma's en door middel van vier vormen van regelgeving, te weten: richtlijnen; verordeningen; beschikkingen/besluiten en resoluties.

De milieu-actieprogramma's zijn breed opgezette strategische stukken waarin beleidslijnen voor een periode van vier tot vijf jaar worden uitgestippeld. De programma's zijn niet juridisch bindend (Bennet en Liefverink, 1993).

Sinds 1973 zijn er vijf actieprogramma's uitgebracht door de Europese Unie. Het eerste milieu-actieprogramma bevat onder meer doelstellingen en beginselen van het EU-milieubeleid. Een aantal belangrijke principes en doelstellingen zijn:

1. principe van preventie;
2. principe dat de vervuiler betaalt;
3. een goed beheer van natuurlijke hulpbronnen;
4. internationale samenwerking op milieugebied;

5. bij de besluitvorming moet met milieu-invloeden rekening worden gehouden;
6. verhoging wetenschappelijke kennis
7. activiteiten in de ene lidstaat mogen geen schade toebrengen aan het milieu in een andere lidstaat;
8. "subsidiariteitsprincipe"; maatregelen voor de bescherming van het milieu moeten op het meest "aangewezen niveau" worden genomen, waarbij rekening gehouden moet worden met het soort vervuiling, de noodzakelijke acties en de geografische zone die moet worden beschermd.
(Milieuwetgeving van de EG, deel 1, 1993)

De latere programma's zijn concreter en meer gedetailleerd ten aanzien van de verschillende deelgebieden van het milieubeleid.

Het vijfde, en het meest recente, programma 'Op weg naar duurzame ontwikkeling' heeft als doel een meer geïntegreerde benadering gericht op doelgroepen en thema's van milieubeleid. De hoofddoelstelling van het Europese milieubeleid is de kwaliteit van het milieu in de gehele Gemeenschap, 'het Europese ecosysteem', te behouden, te beschermen en te verbeteren (Brinkhorst en Klatte, 1993).

Richtlijnen zijn bindend voor zover het de daarin vastgelegde doelstellingen betreft. Deze moeten meestal binnen een termijn van 18 maanden tot twee jaar worden omgezet in de nationale wetgeving.

Verordeningen zijn rechtstreeks bindend voor de lidstaten.

Beschikkingen (besluiten) zijn rechtstreeks bindend voor diegene tot wie zij uitdrukkelijk zijn gericht. Zij betreffen veelal de machtiging van de Unie door haar lidstaten tot het ondertekenen van internationale overeenkomsten.

resoluties (aanbevelingen) zijn niet-bindend.

Richtlijnen worden het meest gebruikt om de regelgeving van de Unie tot stand te brengen. Inhoudelijk kunnen in richtlijnen twee soorten doelstellingen onderscheiden worden:

1. specifieke doelstelling. Bijvoorbeeld een waterkwaliteitsnorm;
2. algemene doelstelling die zich richt op bestuurlijke procedures. Bijvoorbeeld het opstellen van een waterkwaliteitsplan (Bennet en Liefferink, 1993).

Er zijn nog een drietal instrumenten die een aanvulling betekenen op de milieuprogramma's en op de regelgeving;

1. de Unie is actief in internationaal verband in de vorm van overleg en samenwerking met andere landen en deelname aan diverse verdragen;
2. daarnaast ontwikkelt, ondersteunt en financiert de Europese Unie onderzoeksprojecten op het gebied van milieu (LIFE, Structuurfondsen, waarover in hoofdstuk 5 meer);
3. tenslotte vindt er in toenemende mate voorlichting en educatie plaats om het maatschappelijk draagvlak te vergroten.

Programma's, wetgeving en verdragen welke van kracht zijn binnen de Europese Unie en die op dit moment van belang zijn voor de internationale waterloop de Schelde zijn opgenomen in Bijlage VII.

4.4 Multi-laterale verbanden

In de geest van het ECE-VN rivierenverdrag (ECE-VN, '92) vindt er sinds begin 1993 overleg plaats tussen België (waarbij de gewesten afzonderlijk partij zijn), Duitsland, Frankrijk, Luxemburg en Nederland. Het doel van het overleg is het installeren van twee commissies. Een Maascommissie en een Scheldecommissie. De taak van de commissie is het opstellen van een (Schelde) Aktie Plan, in navolging van het Rijn Aktie Plan. Op 26 april 1994 is het verdrag te ondertekend. Alleen het gewest Vlaanderen heeft het Scheldeverdrag nog niet ondertekend. Vlaanderen wil eerst met Nederland overeenstemming bereiken inzake het tracé voor de aan te leggen hoge snelheidstrein en het uitbaggeren/uitdiepen van de Westerschelde. In Bijlage VIII is het Scheldeverdrag opgenomen.

Mede naar aanleiding van een rapport van de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad van 22 oktober 1991 en het ECE-VN Rivierenverdrag is de internationale werkgroep (ISG) opgericht. Het eerste doel is de beschrijving van de waterkwaliteit en management van de Schelde. Hierin participeren Nederland, België en haar gewesten en Frankrijk. Daarnaast heeft de werkgroep tot doel een databank op te zetten en te komen tot afspraken ter reductie van de waterverontreiniging middels een gezamenlijke internationale watermanagement benadering (International Study Group, 1993).

4.5 Benelux

De Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad (RIB) kan ook een interessante rol spelen in de Schelde-problematiek. Tot nu toe is dit echter niet echt tot uiting gekomen.

Wel is er een tweetal beleidsvisies geschreven waar vreemd genoeg aan de vervuiling van de Schelde geen aandacht is geschonken (Klap en Heip, 1991)

Op 14 maart 1992 heeft de RIB een aanbeveling aangenomen over de ecologische problemen van de Schelde. In deze aanbeveling wordt opgeroepen tot het instellen van een internationale Schelde commissie.

Belangrijke principes daarbij zijn:

1. aanpak van het probleem bij de bron middels een stringent vergunningenbeleid, gericht op toepassing van best bestaande of uitvoerbare technieken;
2. de vervuiler betaalt.

Daarnaast heeft de Benelux Economische Unie een Structuurschets voor het Westerscheldebekken geschreven. Hierin staat onder andere dat de ecologische belangen moeten worden gehandhaafd en verbeterd. De Structuurschets is niet in een verdrag vastgesteld maar wordt als een referentiekader voor ruimtelijk beleid beschouwd (Min. van Verkeer en Waterstaat, 1989).

4.6 Bilaterale verdragen Nederland-België

Naast deelname van de nationale overheden aan besluitvorming binnen het kader van internationale organisaties is tevens sprake van verdragen die uitsluitend de verhouding tussen België en Nederland betreffen. Er zijn twee verdragen met betrekking tot grensoverschrijdende grote oppervlaktewateren opgesteld door de betrokken naties:

1. het verdrag uit 1960 betreft de verbetering van het kanaal Gent-Terneuzen. Dit verdrag bevat onder andere waterkwaliteitsnormen en informatieverplichtingen omtrent verontreinigende installaties. In 1985 zijn de kwaliteitsnormen op verzoek van België aangepast. De reden hiervoor was dat de doelstellingen voor de Belgen veelal te hoog gegrepen waren;
2. het tweede verdrag tussen België en Nederland betreft de verbinding tussen de Rijn en de Schelde uit 1963. In dit verdrag is de mogelijkheid aanwezig om kwaliteitsdoelstellingen vast te stellen. Dit heeft echter nooit plaatsgevonden (Freriks, 1991).

Sinds het begin van de jaren zeventig bestaat er een Commissie Waterverdragen. Hieruit is het onlangs ondertekende Scheldeverdrag voortgekomen.

Naast bovengenoemde commissie zijn er al eerder een aantal permanente commissies in het leven geroepen:

1. De Permanente Commissie van Toezicht op de Scheldevaart, met als taak toezicht te houden op beloodsing, bebakening en behoud van vaarpassen, (1839);
2. Technische Scheldecommissie, met als taak: advisering en onderzoek inzake bevaarbaarheid (1948);
3. Scheldewatercommissie, met als taak: advisering inzake waterkwaliteitsvraagstukken (1984) (Klap en Heip, 1991).

4.7 Bilaterale verdragen België - Frankrijk

Bilaterale overeenkomsten tussen België en Frankrijk die van belang zijn voor het Schelde-stroomgebied dateren al van het jaar 1885. Het riviertje de Spierre vormde al lang een bron van moeilijkheden tussen beide landen. De moeilijkheden betroffen waarschijnlijk de excessieve verontreinigingen van het riviertje. In 1885 is een Internationale Commissie in het leven geroepen. In 1960 is het Syndicat Intercommunal de Bassin de L'Espierre opgericht. met het doel de waterkwaliteitszorg voor de gemeenten in dit bassin uit te voeren. Deze taak is later overgenomen door de Communauté Urbaine de Lille.

Voor de rivier de l'Yser is in het kader van het project 'Contrat Qualité pour l'Yser zijn een viertal werkgroepen ingesteld die zich richten op de volgende thema's:

1. waterkwaliteit;
2. milieukwaliteit;
3. informatie;
4. Frans-Belgische samenwerking.

Het laatste punt is van belang voor grensoverschrijdende samenwerking. Aan weerszijden van de grens ontwikkelen beide landen Frankrijk en België in eerste instantie eigen activiteiten voor hun deel van het Yserbekken. Ondertussen vinden grensoverschrijdende bijeenkomsten plaats. Als eerste stap voor verdere samenwerking is een 'accord de coopération' het zogenaamde 'protocol' ondertekend tussen het provinciebestuur van Vlaanderen en het Département du Nord. Daarnaast zijn er enkele operationele afspraken zoals het gezamenlijk exploiteren van een zuiveringsstation in Armentières aan de Leie (Ovaa, 1991).

4.8 Decentrale overheden in grensregio's

Samenwerking tussen gemeenten in de grensregio Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en de Nederlandse provincie Zeeland vindt plaats sinds eind 1989. Deze grensregio, beter bekend onder de naam 'Euregio Scheldemond' is in eerste instantie economisch gericht. Daarnaast is echter vastgesteld dat de bescherming van het natuurlijk milieu een hoge prioriteit heeft.

Binnen het kader van het Euregio is de Internationaal Schelde faculteit (ISF) opgericht. Het doel is een duurzame ontwikkeling in de regio te bewerkstelligen. Het PROSA-project (preventieonderzoek in het Scheldebekken gericht op afval en emissiereductie) is een project wat door het ISF is ontwikkeld. Verder is er een plan opgesteld ter bescherming van de krekens in het Vlaamse-Zeeuwsvlaamse gebied van de regio (Klap en Heip, 1991).

Voor de realisering van het Euregionale concept is de ontwikkeling van een breed draagvlak in het totale gebied van het grootste belang. Dit geldt zowel ten aanzien van de bestuurders op verschillende niveaus als ten aanzien van de bevolking in de regio (Provincie Zeeland, 1990). Dit is ook in overeenstemming met wat Prittwitz zegt over internationaal milieubeleid. 'Milieubeleid is een gespannen situatie tussen twee polen: de noodzakelijkheid om grootschalige grensoverschrijdende milieuproblemen aan te pakken en de noodzakelijkheid het kleinschalige milieu te beschermen op bepaalde plaatsen op de best mogelijk wijze. Prittwitz zegt dan ook 'think globally act locally'. Wil men grensoverschrijdende milieuproblemen de baas worden dan moeten er noodzakelijkerwijs activiteiten ontplooid worden op verschillende institutionele niveaus gedurende dezelfde tijd (Prittwitz, 1989). Het concept van de Euregio is dan ook aan te moedigen als er maar een groot genoeg draagvlak bestaat en als er op de verschillende niveaus (provincie/gemeenten e.d) activiteiten ontplooid worden om de milieutoestand te verbeteren.

4.9 Conclusie

Geconcludeerd kan worden uit dit hoofdstuk dat er erg veel afspraken, verdragen en regelgeving e.d. van toepassing zijn op de internationale waterloop de Schelde. Tevens blijkt dat er nog veel initiatieven worden ontplooid die voor de toekomst van belang kunnen zijn. Genoemd kunnen worden:

1. regionale ontwikkelingen in de grensgebieden;
2. op multi-lateraal vlak het Schelde-verdrag;

3. de toekomstige richtlijn van de Europese Unie inzake de ecologische basiskwaliteit van zoet oppervlaktewater;
4. het Schelde-Aktieplan, voortvloeiend uit het Scheldeverdrag.

De vervuiling van de Schelde wordt niet veroorzaakt door een gebrek aan regelgeving, beter is misschien te stellen dat de vervuiling is te wijten aan een gebrekkige (onderhavige) regelgeving. Zo bestaat er voor veel microverontreinigingen nog geen regelgeving, evenzo geldt dit voor pesticiden (wel doelstellingen in het kader van het NAP maar niet op het niveau van de EU in de vorm van richtlijnen).

Het is duidelijk dat er een overvloed aan afspraken en intenties is. Maar men zou spreekwoordelijk kunnen stellen dat de vlag de lading niet dekt. Oftewel er zijn zoveel stoffen die niet onder de genoemde regimes vallen dat de vervuiling inherent is aan het gebrek aan een alles omvattend regime. Opgemerkt moet worden dat de ontwerprichtlijn inzake de Ecologische kwaliteit van zoet oppervlaktewater toch een heel eind in de goede richting wijst. Daarbij komt dat in 1995 kwaliteitsnormen gesteld zullen worden in het kader van de Noordzeeafspraken.

5. DE ROL VAN DE EUROPESE UNIE

In dit hoofdstuk wordt de rol van de Europese Unie in het netwerk van actoren nader bekeken. Op de functie, de bevoegdheden en dergelijke van het Europees Parlement, wordt dieper ingegaan. In 5.2 wordt de huidige en toekomstige rol van het Europees Parlement inzake de Schelde problematiek verder uitgediept. Steunmechanismen komen aan bod in 5.3. Knelpunten volgens geïnterviewden komen aan de orde in 5.4. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie.

5.1 De Europese Unie

Het institutionele stelsel van de Europese Unie is meer dan een intergouvernementele organisatie. De Europese Unie heeft een eigen karakter en beschikt over uitgebreide bevoegdheden. De Europese Unie is geen federatie waarin de nationale regeringen en parlementen ondergeschikt zijn op essentiële gebied men spreekt over de Europese Unie als zijnde een "communautair stelsel" (De instellingen van Europa, 1993).

De Europese Unie bestaat in feite uit een drietal Gemeenschappen:

1. De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS, opgericht in 1952);
2. De Europese Economische Gemeenschap (EEG, 1958);
3. De Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom, 1958).

Het Verdrag van de Europese Unie (dat wil zeggen het EEG-Verdrag, aangevuld door de Europese Akte (ondertekend op 17 en 28 februari 1986 en in werking getreden op 1 juli 1987) en het Verdrag van Maastricht, dat op 7 februari 1992 in Maastricht werd ondertekend en op 1 november 1993 in werking is getreden) is een 'raamverdrag', dat doelstellingen vastlegt en grote lijnen uitstippelt, terwijl de instellingen van de Gemeenschap, in het bijzonder de Europese Commissie, de Raad van Ministers en het Europees Parlement, de opdracht en de bevoegdheid wordt gegeven om de door de Gemeenschap toe te passen bepalingen uit te werken.

Er zijn een zevental instellingen die de taken moeten uitvoeren:

1. Het Europees Parlement;
2. De Raad van Ministers;
3. De Europese Commissie;
4. Het Hof van Justitie;
5. De Rekenkamer;

6. Het Economisch en Sociaal Comité;

7. Het Comité van de regio's.

In Bijlage IX wordt een uitgebreider overzicht van de instellingen gegeven.

5.2 Het Europees Parlement

Het Europees Parlement vertegenwoordigt de Europese burgers en oefent democratische controle uit op de uitvoerende macht. Het Parlement telt 518 leden. Deze leden worden via rechtstreekse algemene verkiezingen gekozen.

De parlementsleden maken deel uit van fracties en niet van nationale delegaties. Het Europees Parlement telt anno 1994 acht fracties en enkele onafhankelijke leden ('niet ingeschreven'). De parlementariërs bereiden de plenaire vergaderingen voor in 19 vaste commissies. Commissie nr.11 is de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en consumentenbescherming en dus van direct belang voor de Schelde problematiek.

Naast deze 19 commissies zijn er ook tijdelijke commissies of onderzoekscommissies die specifieke problemen in de Europese Unie, bijvoorbeeld drugs, racisme behandelen. Daarnaast zijn er interparlementaire delegaties die betrekkingen onderhouden met een groot aantal parlementen en internationale organisaties.

Het Parlement mag besluiten nemen binnen het volgende kader:

1. het Parlement is betrokken bij de voorbereiding van Europese wetgeving;
2. het Parlement stelt samen met de Raad de begroting van de Europese Unie op en stelt deze uiteindelijk vast;
3. het Parlement oefent een algemene controle uit op activiteiten van de Europese Commissie en van de Raad van Ministers;
4. het Parlement speelt een politieke voortrekkersrol door het nemen van initiatieven, het stellen van vragen, organiseren van hoorzittingen e.d. (Het Europees Parlement, 1993).

Controle van Commissie door het Parlement

Het krachtigste juridische instrument waarover het Parlement beschikt is de bevoegdheid de Commissie tot aftreden te dwingen door een motie van afkeuring.

Aan het begin van het jaar raadpleegt het Parlement over de het door de Commissie ingediende algemeen verslag over de werkzaamheden van de Unie in het afgelopen jaar en over het programma van de Commissie voor het komende jaar.

Verder kunnen de leden van het Parlement schriftelijke en mondelinge vragen stellen aan de Commissie.

Controle van de Raad door het Parlement

Het Parlement kan de Raad controleren op het gebied van de begroting en de daaruit voortgekomen overlegprocedure. Daarnaast heeft het Parlement middels, door de bij de Europese Akte van 1986 ingestelde, samenwerkingsprocedure de macht op het gebied van de wetgeving door de Raad ingeperkt (zie 5.3 besluitvormingsprocedures).

Parlementsleden kunnen zowel mondelinge vragen als schriftelijke vragen stellen aan de leden van de Raad. Het Parlement kan de Raad voor het Hof van Justitie dagen als de Raad nalaat de in het EG-Verdrag voorgeschrevene niet nakomt.

5.3 Besluitvormingsprocedures

Beslissingen op het gebied van milieuzaken worden genomen aan de hand van de artikelen 130 R-T van het Verdrag van de Europese Unie. De Raad stelt volgens de procedure van artikel 189 C en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité de activiteiten vast die de Gemeenschap moet ondernemen om de doelstellingen van artikel 130 R te verwezenlijken. Artikel 189 C bepaalt dat de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen(...) een voorstel op het gebied van milieuzaken aanneemt (art.189 C lid e).

In bepaalde gevallen kan de besluitvormingsprocedure afwijken: *In de volgende gevallen beslist de Raad met eenparigheid van stemmen:*

- *bepalingen van in hoofdzaak fiscale aard,*
- *maatregelen betreffende ruimtelijke ordening, bodembescherming met uitzondering van afvalstoffenbeheer en maatregelen van algemene aard, en kwantitatief waterbeheer,*
- *maatregelen die van aanzienlijke invloed zijn op de keuze van een lidstaat tussen verschillende energiebronnen en op de algemene structuur van zijn energievoorziening.*

(Art.130 S lid 2)

Voor milieuwetgeving geldt over het algemeen de samenwerkingsprocedure (zie bijlage X voor schema's).

Co-decisie/Medebeslissingsprocedure (art.189 B):

Artikel 130 S lid 3 bepaalt dat de procedure zoals beschreven in artikel 189 B van toepassing is in het geval van het opzetten van algemene actieprogramma's waarin de te verwezenlijken prioritaire doelstellingen worden vastgelegd.

Tevens is deze procedure van toepassing op grond van artikel 100 A lid 1. waarbij het gaat om maatregelen inzake onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de Lidstaten die de instelling en de werking van de interne markt betreffen (Art.100 A lid 1).

De co-decisie procedure is met name bedoeld om het Europees Parlement grotere bevoegdheden te geven op een aantal onderwerpen waaronder met name de besluitvorming die noodzakelijk is om tot een interne markt te komen.

Voor het Europees Parlement levert de co-decisie procedure het recht om een veto uit te spreken tegen een bepaald voorstel (De Vries, 1993) (Zie ook Bijlage X).

5.4 Europese mogelijkheden voor de Schelde

Wat kan er op communautair niveau gedaan worden om de kwaliteit van het water in het Schelde stroomgebied op een ecologisch verantwoord peil te krijgen? Dat is de vraag die in deze paragraaf beantwoord zal worden.

Naast de in hoofdstuk 4 genoemde Europese wetgeving en milieuactieprogramma's zijn er nog een aantal mogelijkheden om de waterkwaliteit van de Schelde te verbeteren.

5.4.1 Financiële steunmechanismen

Een groot probleem in het Scheldestroomgebied is de mate van waterzuivering. De Europese Investeringsbank (EIB) verstrekt onder andere leningen voor de bouw van zuiveringsinstallaties en projecten ter verbetering van de waterkwaliteit (Europees Parlement, 1992).

Inter-regionale samenwerking (INTERREG-programma) betekent voor Nederland vooral de zogenaamde Euregionale samenwerking waarvan de Euregio Scheldemond een voorbeeld is. Voor de periode tot 2000 kan wellicht de inhoud van de samenwerking uitgebreid worden tot grensoverschrijdende milieuproblemen. Iets wat tot op heden nog niet het geval is. EFRO- Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling, artikel 10 van deze verordening stelt geld beschikbaar voor innoverende projecten op allerlei gebied met een regionaal belang. Dit kan dus ook op het gebied van milieu. Een project dat onder de INTERREG-categorie E: milieubeheer valt is in dit kader het project: gebiedsgericht milieubeleid in de kanaalzone Gent-Terneuzen.

Met het LIFE-programma (L'instrument financier pour l'environnement' of Europees Fonds voor het Milieu) kan de Europese Unie financiële steun geven aan projecten die een belangrijke bijdrage aan de verbetering van het milieu leveren.

Via LIFE wordt financiële steun gegeven aan voorbereidende, demonstratie-, bewustmakings-, en stimuleringsacties alsmede aan acties voor technische bijstand, alle op milieugebied. Voor LIFE is in de periode 1991-1995 circa 400 miljoen Ecu beschikbaar (ongeveer 880 miljoen gulden) (Het EP en het milieu, 1994).

Onlangs hebben twee projecten geld toegewezen gekregen middels het LIFE-programma:

1. ontwikkeling van een computerprogramma voor beslissingsondersteuning bij de evaluatie van de beperking van specifieke afvalwaterlozingen in het bekken van de Schelde;
2. ontwikkeling van een beslissingsondersteuning voor het beheer van de waterkwaliteit in het estuarium en het kustgebied van de Schelde (Officieel Publikatieblad EG nr.C73/6 -11.3.1994).

Het vierde kaderprogramma van de Europese Gemeenschap van communautaire werkzaamheden op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie (1994-1998) biedt ook nog enig perspectief voor financiële steun voor milieuactiviteiten. Er is in het kader van dit programma 228 miljoen ecu beschikbaar voor onderzoek met betrekking tot wetenschappen en technologie met betrekking tot de zee (Zittingsdocument, 18 april 1994).

5.4.2 Niet financiële steunmechanismen

De Europese Unie kan in navolging van haar rol inzake de Rijncommissie plaats nemen als waarnemer in de Scheldecommissie. Vragen hierover door europarlementariërs zijn positief beantwoord door de Europese commissie. 17 sept 1990 antwoord van Ripa di Menea namens de Commissie: 'De Commissie is nog niet uitgenodigd om deel te nemen aan het overleg ter zake. Indien één van de lidstaten hierom zou verzoeken zal zij zeker bereid zijn om, binnen de perken van haar bevoegdheden, daaraan deel te nemen.' Zij is als waarnemer wel aanwezig geweest bij de ondertekening van het verdrag op 26 april 1994 (Europe Environment, 1994).

In het wetgevingsprogramma van de Europese Commissie voor 1994 staan de volgende punten op de agenda voor wat betreft water:

1. Op het gebied van water kwaliteit van het drinkwater, herziening van richtlijn 80/778 (voor menselijke consumptie bestemd drinkwater) ten einde deze aan te passen aan de wetenschappelijke vooruitgang en van toepassing te laten zijn op water voor huishoudelijk gebruik;
2. controle van de lozing van gevaarlijke stoffen in het aquatisch milieu: herziening van richtlijn 76/464 ten einde een nieuw stelsel van prioriteiten in te voeren en rekening te houden met het in 1993 voorgestelde systeem voor de geïntegreerde controle van de verontreiniging en de preventie (Wetgevingsprogramma, 1994)

Het Europees Parlement kan de ontwerprichtlijn inzake de ecologische kwaliteit zoet oppervlaktewater middels de co-decisie procedure amenderen en er op die manier toe bijdragen dat er een goede richtlijn tot stand wordt gebracht. Vooral zijn de kwaliteitsdoelstellingen van groot belang en dan met name grenswaarden en de doelstellingen in de tijd.

Tevens kan het Parlement gebruik blijven maken van haar recht om vragen te stellen aan de Europese Commissie en op die wijze wijzigingen voorstellen in bestaande richtlijnen. Of de Europese Commissie op hiaten in de huidige wetgeving wijzen zoals een ontbrekende richtlijn voor micro-verontreinigingen en pesticiden en op die wijze nieuw beleid initiëren.

5.5 Knelpunten volgens de geïnterviewden:

1. **Rijkswaterstaat directie Zeeland** zorgt voor het beheer van de Westerschelde. Zij draagt zorg voor de uitvoering van het beleid zoals verwoord onder andere in de Derde Nota Waterhuishouding. Rijkswaterstaat streeft naar een schone waterkwaliteit door middel van een integrale watersysteembenadering. Door samenwerking met bovenstroomse landen wil zij proberen de waterkwaliteit te verbeteren, hiervoor is ook de Internationale Schelde Groep opgericht.

De Belgische gewesten lopen een groot aantal jaren achter ten opzichte van Nederland, die achterstand kan niet 1, 2, 3 worden ingehaald. Tevens kan men dat redelijkerwijs niet eisen van de gewesten. Wel voordeel van de achterstand, men kan leren van de fouten die Nederland gemaakt heeft.

Hiaten: uitvoering van beleid van onder andere stikstof wordt niet gehaald in Nederland voor 1995, hangt samen met mestbeleid. In Nederland wil men de doelstelling halen (perse) terwijl in België men het als een mooi richtgetal ziet.

Er moet een uniforme lay-out voor het Scheldestroomgebied komen onder andere met behulp van een GIS, Geografisch Informatie Systeem voor het hele stroomgebied.

Voor de Schelde staat het beleid aardig op de rails, het moet nu nog uitgevoerd worden. Waterbodems zijn erg vies, baggerspecie reinigingen duur en technisch moeilijk.

Toekomstverwachtingen over de Schelde zijn positief. Frankrijk, Vlaanderen en Nederland hebben een goede grondhouding, Wallonië en Brussel is nog even afwachten. Het zal nog wel veel tijd kosten.

2. Stichting Reinwater is een non-gouvernementele organisatie (NGO) die zich bezig houdt met de watervervuiling van de Europese rivieren. Volgens Reinwater is het grote probleem de praktische implementatie van het beleid. Zuurstofloosheid, PCB's, PAK's, zware metalen en microverontreinigingen dat is de Scheldeproblematiek in een notedop.

In Wallonië is het grote probleem de vergunningverlening. In Vlaanderen is het probleem de naleving van- en de controle op de vergunningverlening.

Prioriteit moet liggen op het uit voeren van de Noordzeeafspraken en niet op nieuwe verdragen. Men moet meer haalbare technieken (stand der techniek) toepassen zoals is afgesproken in het kader van de Noordzee Actieprogramma en het ECE-VN verdrag.

De rol van de Europese Unie wordt gezien als niet ver genoeg gaand. De kwaliteitsnormen van de Europese Unie zijn erg laag. De toekomst van de Schelde: 'overal en altijd komt er een oplossing voor een probleem zo ook voor de Schelde. Men weet best hoe het moet en waar een wil is een weg'.

3. De Zeeuwse Milieufederatie is een NGO en onderdeel van de stichting Natuur en Milieu. De federatie ziet de vergunningverlening als een groot knelpunt. Er moet in Vlaanderen een heffingensysteem komen op microverontreinigingen. Nu is er alleen sprake van heffingen op zuurstofbindende stoffen en zware metalen.

België voert baggerwerkzaamheden uit op Nederlands grondgebied op basis van een WVO- (Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren) vergunning. Het gaat om zo'n 10 miljoen kubieke meter per jaar om de Schelde op diepte te houden voor de scheepvaart naar en van Antwerpen. Volgens de federatie wordt de WVO-vergunning niet correct nageleefd.

De baggerproblematiek is enorm. Het is een 'gebed zonder end'. De baggerspecie wordt verderop in de Schelde weer gestort. Hierdoor vertroebeling van het water en het weer in suspensie raken van verontreinigingen. Tevens vindt verlanding plaats als gevolg van het baggeren, dit heeft gevolgen voor de slikken en schorren bij het 'Land van Saefthinge'.

De dynamiek moet vergroot worden. Het kom-bergend vermogen van de Westerschelde moet vergroot worden. Dit houdt in dat er meer water in het estuarium moet komen door middel van ontpoldering en dijken doorsteken. Met als resultaat meer water en meer water houdt in dat de geulen beter op diepte blijven, dus minder baggeren.

Meer monitoring zal moeten plaatsvinden in waterwingebieden naar stoffen als lindaan. De overstort door rwzi's moet beperkt worden (grote stikstoflast). Daarnaast is de scheepvaart een groot probleem; gevaar van ongelukken maar ook hun aandeel in de verzuring is erg groot (35 % NO_x) Dit vraagt om internationale aanpak.

De toekomstvisie ten aanzien van de Schelde ziet men als een devaluerende dynamiek van het estuarium met een langzaam met de tijd verbeterende waterkwaliteit. Men moet zich focussen op de integrale waterbenadering.

4. Greenpeace (Nederland en België) zegt vooral de aandacht te willen leggen op de industriële organische chloorverbindingen (I.O.C.'s bijvoorbeeld PCB's) tevens nadruk op het aanpakken bij de bron van de zwarte lijst stoffen. Een groot probleem is de vergunningverlening en dan vooral de controle daarop. Iets op papier zetten is één maar controle en vooral implementatie is twee.

De toekomstvisie ten aanzien van de Schelde is somber. Op korte termijn ziet men geen vooruitgang en is men zeer sceptisch over het beleid. Het Scheldeverdrag wordt gezien als een zoethoudertje. Het verdrag creëert alleen een kader voor overleg. Er zijn geen sancties geformuleerd voor niet naleving van het verdrag. Er moet snel een Schelde Actie Plan komen, maar ook daar zijn de verwachtingen niet hoog over gespannen.

5. Bond Beter Leefmilieu (Brussel) is een Belgische NGO die zich bezighoudt met onder andere de waterproblematiek in België. Groot knelpunt is dat er te weinig aan bron gerichte preventieve maatregelen wordt gedaan. Terwijl er veel geld wordt uitgegeven aan zuiveringsinstallaties. Organische microverontreinigingen (PAK's, PCB's etc.) zijn niet opgenomen in het heffingenstelsel.

Noordzeeafspraken en specifiek Vlaamse doelen worden niet gehaald, hieraan moet prioriteit worden gegeven. Tevens wijst de Bond op het slechte vergunningenbeleid.

De Europese Unie kan een belangrijke rol spelen inzake het opzetten van een internationale watersysteembenadering voor grensoverschrijdende rivieren. In deze benadering wordt ook aandacht geschonken aan de waterbodempromblematiek.

De Schelde zal zich met de tijd ecologisch gezien gaan herstellen maar de waterbodems zijn enorm vervuild. Als straks het zuurstofgehalte in de Schelde gaat verbeteren bestaat de kans dat de verontreiniging die nu in de bodem zit weer in suspensie gaat (dit proces heet nalevering). Het gevolg is dat er een vergrote verontreiniging ontstaat.

5.6 Conclusie

De rol die de Europese Unie kan spelen inzake de verbetering van de kwaliteit van het Scheldewater is aan bod gekomen in dit hoofdstuk. Feitelijk kan gesteld worden dat de Europese Unie een gigantische rol kan spelen doordat zij een communautaire wetgevingsbevoegdheid heeft. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de Unie dus basiskwaliteitsnormen kan stellen voor het oppervlaktewater binnen de Gemeenschap. Zij is ook voornemens dit te gaan doen middels het voorstel voor een richtlijn inzake de ecologische kwaliteit zoet oppervlaktewater.

De belangrijkste rollen zijn weggelegd voor de Commissie, de Raad en het Parlement. De rol die het Europees Parlement kan spelen is beperkt tot het amenderen van de wetgevingsvoorstellen en het stellen tot vragen aan de Commissie en de Raad. Dit is een niet te onderschatten rol daar zij bijvoorbeeld de Commissie kan wijzen op eventuele misstanden in lidstaten. Het Parlement kan door middel van het stellen van vragen ook nieuw beleid initiëren en 'slapende honden' wakker houden.

Middels financiële steun kan de Europese Unie projecten steunen die een verbetering van de waterkwaliteit beogen. Steun via LIFE en INTERREG is van groot belang voor initiatieven die genomen worden op een ander schaalniveau.

De Europese Commissie kan ook lidstaten die de Europese wetgeving niet correct uitvoeren en/of naleven voor het Europese Hof dagen. Het Europese Hof kan dwangsommen opleggen op grond van artikel 171 van het verdrag betreffende de Europese Unie.

6. EINDCONCLUSIE & AANBEVELINGEN

In de inleiding van deze scriptie werd de vraag gesteld: 'als alle regels en afspraken zouden worden toegepast en uitgevoerd zou er dan nog een vervuilingsprobleem ten aanzien van de Schelde bestaan?' Het antwoord daarop is tweeledig. Ten eerste zal de vervuiling van de Schelde enorm afnemen bij volledige implementatie van de gemaakte en regels. Ten tweede is gebleken dat voor een groot aantal stoffen nog geen afspraken zijn gemaakt. In dat geval zal de vervuiling dus immer doorgang blijven vinden.

Zoals verwoord in deze scriptie is het Schelde probleem terug te voeren op een paar belangrijke feiten. In deze eindconclusie worden de problemen op een rijtje gezet. Daarbij worden mogelijke oplossingen aangedragen.

Probleem 1.

Functietoekening

Voor het overgrote deel van het Scheldestroomgebied bestaan geen normen of kwaliteitsdoelstellingen. In het hele stroomgebied van de Schelde zijn maar een paar delen aangewezen door de betreffende autoriteiten om te dienen voor onderstaande doelen:

- 75/440 inzake oppervlaktewater voor de produktie van drinkwater;
- 76/160 inzake zwemwater;
- 78/659 inzake kwaliteit van zoetwater voor vissen;
- 79/923 inzake de kwaliteit schelpdierwater.

Mogelijke oplossing

Er bestaat tot op heden op het niveau van de Europese Unie geen algemene ecologische basiskwaliteit voor zoet oppervlaktewater. Echter, er is nu wel een voorstel in de maak voor een richtlijn. Het is van belang dat het nieuwe Parlement er zorg voor draagt dat algemene kwaliteitsdoelstellingen worden opgenomen in deze richtlijn.

Probleem2

Rapportage

Er is geen directe mogelijkheid voor de Europese Unie om metingen te verrichten in de lidstaten. De lidstaten moeten zich verantwoorden tegenover de Europese Commissie ten aanzien van bemonsteringsresultaten (rapportageverplichting van onder andere richtlijn 76/464 inzake Lozingen van gevaarlijke stoffen en richtlijn). De lidstaten doen dus zelf de controle/bemonstering van hun oppervlaktewateren. De resultaten rapporteren zij aan de Europese Commissie. De Europese Commissie vertrouwt de lidstaten volkomen op hun eerlijkheid en validiteit (interview DGXI).

Mogelijke oplossing

Strengere controle op de validiteit van de bemonstering door de lidstaten, strengere sancties (door middel van het opleggen van een dwangsom, art.171 Verdrag betreffende de Europese Unie) en op kortere termijn op niet naleving van de richtlijnen. Het principe loslaten dat lidstaten de monitoring geheel zelf uitvoeren. De mogelijkheid creëren dat bijvoorbeeld het Europees Milieu Agentschap steekproefsgewijs monsters kan nemen.

Probleem 3

Overkoepelende richtlijn ontbreekt

In het kader van kaderrichtlijn 76/464 inzake lozingen van gevaarlijke stoffen is voor een relatief klein aantal stoffen kwaliteitsdoelstellingen en normen opgesteld. Er zijn ontelbare stoffen die verontreiniging veroorzaken dat het ondoenlijk is voor al deze stoffen aparte richtlijnen op te stellen.

Mogelijke oplossing

Een overkoepelende richtlijn met algemene basiskwaliteitsdoelstellingen waaraan water moet voldoen. Het aan de lidstaten overlaten hoe men de doelstellingen wil bereiken maar wel streng controleren dat de doelstellingen bereikt worden.

Probleem 4

vergunningverlening

In een aantal Europese richtlijnen wordt gesteld dat lozingen van bepaalde stoffen aan vergunningen moet worden gekoppeld. Uit het onderzoek is gebleken dat voor veel stoffen geen vergunning nodig is en dat in veel gevallen de controle op de correcte naleving van de vergunningen ontbreekt.

Mogelijke oplossing

De Europese Unie moet strenger het vergunningbeleid van de lidstaten controleren. De lidstaten moeten een valide controle apparaat opzetten om naleving van de afgegeven vergunningen te kunnen controleren.

Probleem 5

Zuurstofhuishouding

Een groot probleem in het stroomgebied is de slechte zuurstofhuishouding. Deze wordt veroorzaakt door de lozing van zuurstof onttrekkende stoffen. Hierdoor zijn delen van de Schelde ongeschikt voor biologisch leven (Zenne).

Mogelijke oplossing

De oplossing is de bouw van rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Op basis van richtlijn 91/271 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater moeten deze ook gebouwd worden. Feit blijft dat de rwzi's pas op zijn vroegst in 1998 operationeel hoeven te zijn. Dus de verontreiniging kan nog enkele jaren doorgang vinden.

Probleem 6

Overvloed aan regels en afspraken

Er bestaan in feite zoveel afspraken, wetten, plannen, verdragen etcetera dat de vraag gerechtvaardigd is te stellen of er niet een overvloed aan regels en afspraken bestaat? Een treffend voorbeeld zijn de afspraken die gemaakt worden in het kader van de Noordzeeconferenties en daar bovenop het onlangs gedeeltelijk ondertekende Scheldeverdrag.

Mogelijke oplossing

Prioriteit leggen bij eerder gemaakte afspraken. Dus eerst de doelstellingen halen zoals afgesproken in het kader van de Noordzeeconferenties en dan nieuwe afspraken maken.

Aanbevelingen

1. In navolging van de Euregio's een nieuw soort Euregio's ontwikkelen op het gebied van milieuproblemen. Zo bestaat er het idee om een Euregio Scheldebekken (dus stroomgebied van de Schelde) op te zetten. Zo'n zogenaamde milieu-regio kan de problematiek van het grensoverschrijdende water- en milieubeleid integraal aanpakken. Men kan een integrale watersysteembenadering opzetten in dit kader. De Euregio Scheldebekken moet dan bestaan uit Zeeland, Oost- en West-Vlaanderen, Antwerpen en Nord-Pas de Calais. In dit gebied ligt het grootste deel van het Schelde stroomgebied.
2. De Europese Unie moet milieu demonstratieprojecten in het kader van LIFE blijven stimuleren.
3. De Europese Unie kan in navolging van de Internationale Rijn Commissie plaats nemen als waarnemer in de nieuw op te zetten Internationale Schelde Commissie.
4. Bij het ontwerpen van richtlijnen rekening houden met en het stimuleren van het gebruik van Best Beschikbare Technieken en Best Toepasbare Technieken. (stand der techniek beginsel). Meegaan met de technologische vooruitgang. Daarnaast oude richtlijnen herzien op validiteit.
5. Het stimuleren van een incentive-systeem waarbij lozing van bepaalde stoffen (b.v. microverontreinigingen) met een heffing belast worden.

6. Nederland en Vlaanderen moeten prioriteit geven aan een snelle overeenstemming inzake het tracè van de hoge snelheidslijn en de uitdieping van de Westerschelde omdat deze problemen de oorzaak zijn dat het gewest Vlaanderen het Scheldeverdrag nog niet heeft ondertekend. Door de weigering van Vlaanderen voelen andere landen, gewesten zich niet geroepen om een begin te maken met de uitvoering van het verdrag. Dit houdt dus in dat er nog meer tijd verloren gaat.

7. Het is van groot belang dat er een gemeenschappelijke en gelijke wijze ontstaat van monsternamen en metingen. De beoordelingsmechanismen kunnen per staat dusdanig verschillen dat er een verkeerd beeld kan ontstaan. Het is aldus van belang dat een iedere staat de zelfde methodiek en instrumentaria gebruikt. Zodoende kan er een valide basis worden gevormd waarop vergelijkingen gemaakt kunnen worden tussen de verschillende staten. De zogenaamde 'assessment procedures' zijn niet gelijk.

8. Lidstaten moeten zo spoedig mogelijk een goed controle apparaat met betrekking tot de vergunningverlening opzetten. De problematiek moet bij de bron worden aangepakt en niet pas als het kwaad al gedaan is (dus voortvloeiend uit het voorzorgsbeginsel).

En wellicht zijn de problemen terug te voeren op:

- onwil van de desbetreffende overheid;
- onmacht van de desbetreffende overheid (gebrek aan mankracht/financiën/technische know-how);
- de normen zijn te streng en dus niet haalbaar.

Ter overdenking

Zoals het geval is met alle milieuproblemen is het noodzakelijk dat er een omslag komt in de denk- en handelwijze van de mens wil men milieuproblemen daadkrachtig aanpakken. Het proces dat ook wel als 'verinnerlijking' wordt aangeduid moet op gang gebracht worden. Milieudenken moet geïnstitutionaliseerd worden in het denken en handelen van de mens.

'You can't take the horse to the water and make it drink too' is een treffend spreekwoord als het gaat om verinnerlijking. Me regels alleen komt men er niet, op een gegeven moment houdt het op en moet de mens het zelf willen doen. Dit is een langdurig proces die gestimuleerd moet worden op alle schaalniveaus dus van de Europese Unie tot aan gemeenten toe. De rol die de Unie dan kan spelen naast haar wetgevingsbevoegdheid is het door middel van voorlichting en educatie aanwakkeren van het milieubewustzijn.

De speelruimte die het milieu biedt is door de mens dusdanig overtreden dat er als men doorgaat op de huidige wijze er onherstelbare schade wordt aangericht aan het milieu. Men moet zich realiseren dat de grenzen van de milieugebruiksruimte bereikt zijn. Indien hier geen gevolg aan wordt gegeven kan van duurzaam beleid geen sprake zijn. Duurzame ontwikkeling zoals is omschreven in het Brundtland rapport en onderschreven door UNCED '92 in Rio de Janeiro en het Vijfde Actieprogramma van de Europese Unie 'Op weg naar duurzame ontwikkeling' kan niet gerealiseerd worden als het milieuhandelen niet geïncorporeerd wordt in het menselijk doen en laten. Willen huidige én toekomstige generaties gebruik maken van wat de natuur ons biedt dan moet er nu handelend opgetreden worden. De Europese Unie kan daar een zeer belangrijke rol in spelen!

LITERATUURLIJST

- Bennet G. en Lieverink J.D., 1993., **Het milieubeleid van de Europese Gemeenschap** in Spaargaren et al, **Internationaal milieubeleid**, Herziene druk. SDU, Den Haag, 1993.
- Boersema, J.J., J.W. Copius Peereboom en W.T. de Groot (red.), 1989. **Basisboek Milieukunde**. Derde , ongewijzigde druk. Boom Meppel, Amsterdam.
- Brinkhorst L.J., Klatte E.R., 1993. **EG-milieubeleid**, in Spaargaren et al, **Internationaal milieubeleid**, Herziene druk. SDU, Den Haag, 1993.
- Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, 1992. **Het Europees Parlement**. Luxemburg, 1993.
- Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, 1992. **De Europese Unie**. Luxemburg, 1992.
- Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, 1993. **De instellingen van Europa**. Luxemburg, 1993.
- Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, 1994. **Het Europees Parlement en het milieu**. Voorlichtingsbrochure Schoner Europa. Luxemburg, 1993.
- Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, 1992. **Het milieubeleid in de Europese Gemeenschap**. Tijdschrift Europese Documentatie nr. 5/1990 Luxemburg.
- Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1992. **Op weg naar duurzame ontwikkeling**. Vijfde milieu-actieprogramma, Een beleidsplan en actieprogramma op het gebied van het milieu en duurzame ontwikkeling. Brussel, 1992.
- Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993. **Wetgevingsprogramma van de Commissie voor 1994**. Com(93) 588 def. Brussel, 24 november 1993.
- Commissie van de Europese Gemeenschappen, Directoraat-Generaal XI Milieuzaken, Nucleaire Veiligheid en Civiele Bescherming, 1993, **Milieuwetgeving van de Europese Gemeenschap Deel 1 Algemeen beleid en Deel 7 Water**. Brussel-Luxemburg 1993.
- Dale van, 1990. **Handwoordenboek Hedendaags Nederlands**, Utrecht/Antwerpen, 1990.
- ECE-VN, 1992. , **Verdrag betreffende de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren**, Helsinki 18 maart 1992.

- Endedijk G., Galema M., 1991, **Waterbeheer in België en Nederland** in: Water over de grens, 1991, Achtergrondinformatie bij het symposium 'Water over de grens', pp.11-16. Turnhout 13 juni 1991.
- Europe Environment, 1994. **Water: International agreements to protect the Meuse and Escaut.** nr.431.- 3 mei 1994 I Environment policy pp.7.
- Europees Parlement- Directoraat Generaal Studies, 1992, **Milieubeleid.** PE 140.600. Luxemburg, 1992.
- Freriks A., 1991, **Internationaal-rechterlijke aspecten van grensoverschrijdende waterproblematiek:** Water over de grens, 1991, Achtergrondinformatie bij het symposium 'Water over de grens', pp.24-29. Turnhout 13 juni 1991.
- Greenpeace, 1991. **Greenpeace dossier Wallonië.** Greenpeace België, 1991.
- Grenzeloze Schelde, 1993, **De Schelde, ecologie, watervervuiling en waterkwaliteitsbeleid in het Scheldestroomgebied,** Amsterdam.
- Heip C., Klap V., 1991. **De Schelde: een evaluatie van het beleid, de functies en de waterkwaliteit.** Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek, Brussel, 1991.
- ICWS (International Centre for Water Studies), 1992, **North Sea Pollution: River input (1984-1990)** volgnr. 92.07, Amsterdam.
- ICWS, 1990, **Pollution of the North Sea by West European rivers (1984-1987)** volgnr 90.03, Amsterdam.
- ICWS , 1989, **Scheldt riverbasin study,** volgnr. 89.09 Amsterdam.
- ICWS, 1990, **Project 'Monitoring Schelde'** identificatie puntbronnen tussen Gent en de Belgisch-Nederlandse grens Meetcampagne 1989. volgnr 90.02 Amsterdam.
- International Study Group, 1993, **Description of the waterquality of the Scheldt basin,** Interim progress report 1993.
- Kabinet van de Gemeenschapsminister van leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, 1989. **MINA PLAN 2000, Analyse voor een vernieuwd Vlaams Milieu en Natuurbeleid.** Brussel, 1989.

Ministerie van Buitenlandse Zaken, 1993. **Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan**, (OSPARCOM) Parijs, 22 september 1992, Staten-Generaal, 1993-1994, 23465, nrs.93 en 1, Den Haag, 1993.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, **Derde Nota Waterhuishouding**, Water voor nu en later (1989).

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, Dienst Getijdenwateren Directie Zeeland, 1992. **Ontwikkeling in de belasting en de waterkwaliteit van het Schelde-estuarium in de periode 1980-1991**. volgnr. DGW 92-042.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Noordzeeactieplan, **Nationaal uitvoeringsdocument Derde Noordzeeministersconferentie 1990**, Tweede Kamer, 1990-1991, 211884, nrs. 1-2, Den Haag, 1990.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, Dienst Getijdenwateren Directie Zeeland, 1993. **Cijfers achter de belasting van het Schelde-estuarium over de periode 1980-1991**. Werkdocument GWWS-93.817.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, Directie Zeeland, 1992. **Regionota Zeeuwse Rijkswateren 1993-1996**. Middelburg 1992.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Klankbordforum Westerschelde, 1989, **Beleidsplan Westerschelde** (4-delig). Rijkswaterstaat Directie Zeeland Middelburg, 1989.

Mortelmans K.J.M., 1993. **EG-milieuwetgeving**. Tweede editie Kluwer, Deventer.

Officieel Publikatieblad van de EG nr. C 73 van 11-3-1994

Ovaa, B.P.S.A., 1991, **Scheldestroomgebied: Naar een samenhangend beheer van het riviersysteem van de Schelde in het perspectief van duurzame ontwikkeling**. Landbouw Universiteit Wageningen, 1991.

Prittwitz V., 1989, **Multifaceted analysis of international environmental policy**. in: Industrial Crisis Quarterly 3 (1989) pp.77-99.

Provincie Zeeland, 1990. **Kerend Tij, Zeeuws milieubeleidsplan** Middelburg, 1989.

Raad van de Europese Gemeenschappen Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1992. **Verdrag betreffende de Europese Unie**. Bureau voor officiële publikaties de Europese Gemeenschappen, 1992. Brussel-Luxemburg, 1992.

- Raad van Europa, 1968, **European Water Chart**. Straatsburg, 6 mei 1968.
- Reinwater Stichting, 1993. **Afvalwater en beleid Frankrijk, onderzoek naar de haalbaarheid van de internationale afspraken rond Rijn en Noordzee**, Amsterdam.
- Reinwater Stichting, 1992 **Afvalwater en beleid België, onderzoek naar de haalbaarheid van de internationale afspraken rond de Noordzee**, Amsterdam.
- Rulkens W.H., Lettinga.G., Rensink J.H., 1992, **Inleiding in de Milieutechnologie**, Collegedictaat vakgroep Milieukunde Universiteit Utrecht.
- Saeijs H.L.F., Turkstra E., 1991, **Naar een Europese watersysteembenadering**. in Water, sept/okt. 1991.
- Somers E., Maes. F., 1991, **Het structurele falen van een Belgisch Noordzee Actie Plan en voorstellen voor een Noordzeebeleid inzake vervuiling**, Rapportnr:N/91/11 Universiteit Gent, 1991.
- Standaard De, 1990, Belgisch **kranteartikel** 20-6-1990.
- Verdrag inzake de bescherming van de Schelde, 1994.
Scheldeverdrag 26 april 1994. Charleville-mézières (Fr.)
- Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), 1991. Bestuur Meetnetten en Planning-Dienst Informatie, **Inventarisatie waterkwaliteitstoestand van het stroomgebied van de Schelde**, Aalst België, 1991.
- Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), 1993, Bestuur Meetnetten en Planning. **Jaarverslag meetnet oppervlaktewater 1992**, Erembodegem België, 1993.
- Vries de K.J., 1993. **Persoonlijke notities**, Utrecht, 1993.
- Water, 1991. Tijdschrift **Water**, september 1991.
- Zittingsdocument van het Europees Parlement, 18 april 1994
A3-0198/94.

BIJLAGE I
BIJDRAGE DIFFUSE BRONNEN (bron ICWS, 1990)

totale bijdrage van diffuse bronnen en natuurlijke achtergrond

componenten	cad- mium	chrom- ium	koper	lood	zink	kwik	stik- stof	fos- faat	lin- daan	PAK's	BZV	CZV
natuurlijk (ton/j)	0,29	62	22	22	92	0,16	5.000	625	-	-	-	-
landbouw (ton/j)	-	-	-	-	-	-	50.000	1.240	-	-	-	-
positie (ton/j)	1,0	1,0	7,8	10,4	110	0,26	5.200	260	0,16	0,78	-	-
huishoudelijk ton/j)	0,30	1,15	36,3	5,2	44,6	0,11	21.705	5.494	0,08	0,08	111502	286926
industriool(ton/j)	1,00	28,4	68,4	44,8	263,4	0,09	-	-	-	-	-	-
totale afzuivering tot. (ton/j)	2,6	92,6	134,5	82,4	510	0,62	81.905	7.619	0,24	0,86	111502	286926

Bijdrage van atmosferische depositie

componenten	cad- mium	chrom- ium	koper	lood	zink	kwik	stik- stof	fos- faat	lin- daan	PAK's	BZV	CZV
depositie (kg/km2/j)	1,0	2,0	15	20	105	0,5	5000	500	0,05	1,5	-	-
afspoeling (-)	0,05	0,025	0,025	0,025	0,05	0,025	0,05	0,025	0,15	0,025	-	-
positie (ton/j)	1,0	1,0	7,8	10,4	110	0,26	5200	260	0,16	0,78	-	-

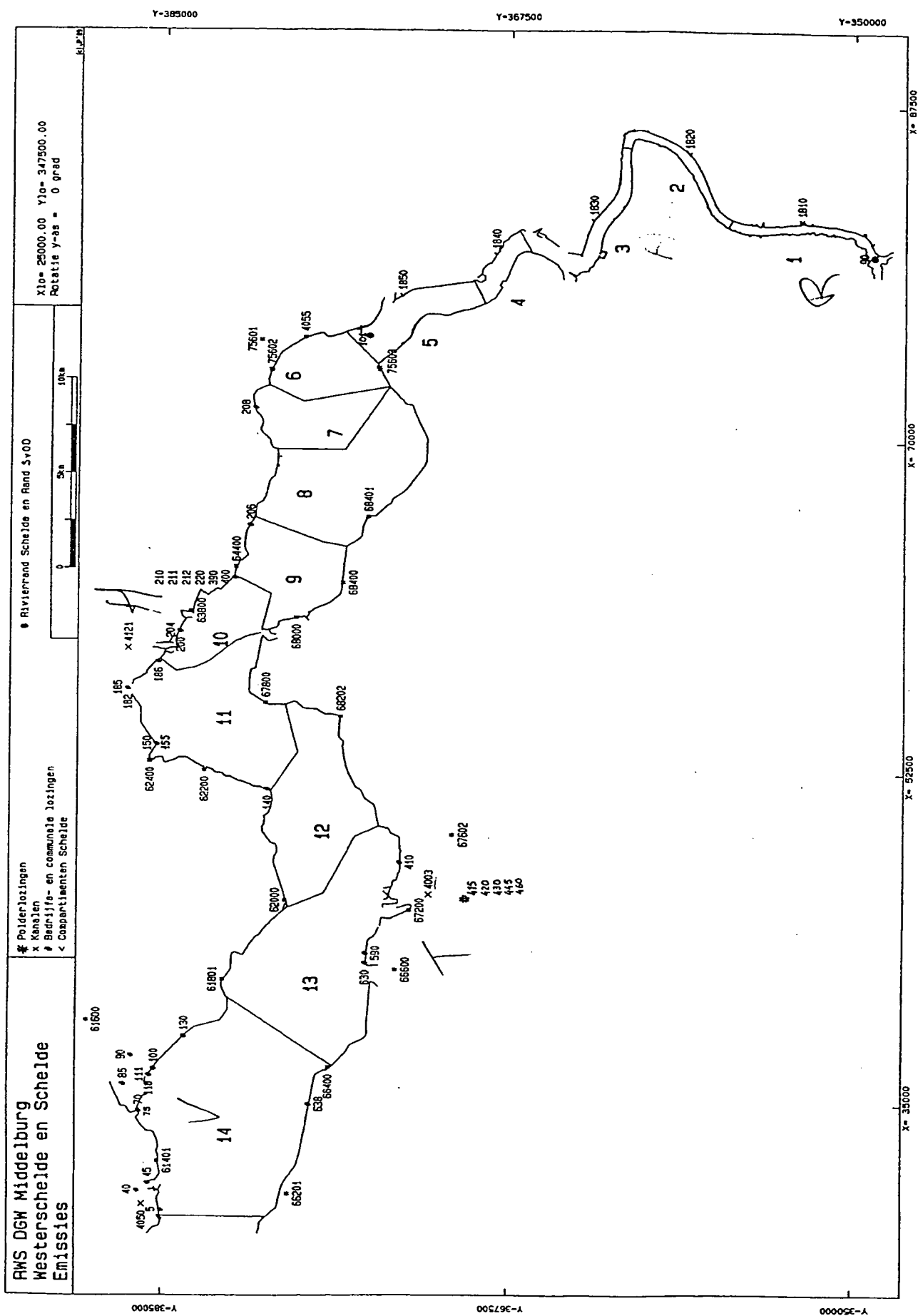
Bijdrage uit landbouw

componenten	cad- mium	chrom- ium	koper	lood	zink	kwik	stik- stof	fos- faat	lin- daan	PAK's	BZV	CZV
afspoeling(kg/ha/j)	-	-	-	-	-	-	40	1,0	-	-	-	-
landbouw (ton/j)	-	-	-	-	-	-	50.000	1.240	-	-	-	-

Bijdrage van huishoudelijk afvalwater

componenten	cad- mium	chrom- ium	koper	lood	zink	kwik	stik- stof	fos- faat	lin- daan	PAK's	BZV	CZV
belasting (mg/ie/j)	50	200	6500	900	8000	20	3360000	840000	13	16	19,7E6	49,3E6
zuiveringsrende. (%)	60	60	70	60	70	70	40	35	40	95	0,9	0,8
gezuiverd (ton/j)	0,05	0,13	3,1	0,6	3,8	0,01	3225	874	0,01	0,001	3152	15776
ongezuiverd (ton/j)	0,25	1,02	33,2	4,6	40,8	0,10	18480	4620	0,07	0,08	108350	271150
huishoudelijk(ton/j)	0,30	1,15	36,3	5,2	44,6	0,11	21705	5494	0,08	0,08	111502	286926

BIJLAGE II
OVERZICHT SEGMENTEN SCHELDE-ESTUARIUM (bron RIKZ, 1993)

VERVOLG BIJLAGE II
PROCENTUELE BELASTING PER SEGMENT.

5.2 BZV5

jaar	totale jaarlast in kg/j	Aandeel van de segmenten uitgedrukt in % van de totale jaarlast													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1980	42722625	15.2	10.2	8.8	16.0	6.3	.4	.1	.5	.4	21.7	3.2	.5	13.2	3.6
1981	42909660	15.2	10.2	8.8	16.0	6.4	.7	.1	.4	.5	21.4	2.5	.3	13.2	4.5
1982	41587309	15.5	10.4	8.8	16.3	6.3	.2	.1	.2	.2	22.1	2.6	.2	13.2	3.8
1983	37645836	17.2	11.5	9.9	18.1	7.1	.3	.1	.3	.3	9.4	4.0	.4	16.8	4.7
1984	34466789	18.9	12.6	10.9	19.9	7.9	.4	.1	.4	.3	2.3	3.0	.5	17.6	5.2
1985	35839859	18.1	12.1	10.5	19.1	7.6	.3	-	.8	.2	1.0	2.5	.6	20.8	6.3
1986	36003094	18.0	12.0	10.3	18.9	7.4	.5	-	.2	.1	1.6	3.8	.3	20.6	6.3
1987	41322250	15.9	10.7	9.4	16.9	6.9	9.8	-	.6	.2	1.9	3.2	.6	21.7	2.3
1988	33126891	19.6	13.1	11.3	20.6	8.2	3.9	-	.1	.1	1.9	3.9	.4	14.6	2.2
1989	33326551	19.6	13.1	11.4	20.7	12.0	3.0	-	.4	.2	.9	1.3	.5	15.0	1.9
1990	29293318	22.1	14.8	12.6	23.2	11.9	1.7	-	.4	.1	1.0	.6	.4	9.1	2.0
1991	29429570	<u>22.1</u>	<u>14.8</u>	12.7	<u>23.2</u>	11.5	1.8	-	.6	.2	1.0	.7	.5	<u>8.7</u>	2.2

5.3 CZV

jaar	Totale jaarlast in kg/j	Aandeel van de segmenten uitgedrukt in % van de totale jaarlast													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1980	150079484	10.4	6.9	14.6	11.4	7.0	1.1	.1	1.1	.7	15.3	3.1	1.2	22.2	5.0
1981	152982906	10.3	6.8	14.4	11.3	7.0	1.6	.1	1.1	.8	14.8	2.7	.9	22.1	6.0
1982	145847672	10.5	6.9	14.5	11.3	6.8	.4	.1	.6	.4	16.1	2.9	.6	24.1	4.8
1983	131388438	11.8	7.8	16.4	12.8	7.7	.9	.1	.9	.4	6.4	4.2	.9	24.2	5.6
1984	128694398	12.3	8.1	17.1	13.4	8.3	1.0	.1	1.1	.5	3.0	3.1	1.2	24.5	6.3
1985	129476125	12.1	8.0	16.9	13.3	8.2	.8	-	1.9	.4	2.4	2.6	1.6	24.7	7.2
1986	131663922	11.7	7.8	16.3	12.7	7.7	1.1	-	.5	.3	2.9	3.5	.8	28.0	6.7
1987	183241281	9.0	6.0	12.6	10.1	6.4	22.1	-	1.3	.4	2.6	2.8	1.3	21.8	3.6
1988	139174391	11.2	7.4	15.7	12.3	7.5	9.7	-	.1	.3	3.5	3.4	.9	24.2	3.6
1989	150526656	10.1	6.7	14.0	10.9	23.8	6.6	-	.8	.4	1.9	1.4	1.0	19.5	2.9
1990	134699266	11.4	7.5	15.8	12.3	21.5	3.7	-	.9	.3	2.1	1.3	1.2	19.1	3.0
1991	139594375	<u>11.2</u>	7.4	<u>15.5</u>	12.2	<u>18.6</u>	3.8	-	1.2	.4	2.2	1.1	1.1	<u>21.7</u>	3.7

5.8 Totaal stikstof

jaar	Totale jaarlast in kg/j	Aandeel van de segmenten uitgedrukt in % van de totale jaarlast													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1980	26360863	7.0	4.4	9.3	9.7	11.6	1.6	.3	1.0	.7	6.7	2.4	1.2	40.1	3.9
1981	26357986	7.1	4.5	9.6	9.9	11.9	1.8	.3	1.3	.7	6.7	2.3	1.4	38.3	4.3
1982	23422650	7.7	4.9	10.3	10.6	12.8	1.4	.4	1.1	.7	7.5	2.6	1.2	35.0	3.9
1983	22830619	7.8	4.9	10.3	10.8	13.0	2.1	.3	1.1	.7	4.5	3.5	1.1	36.1	3.9
1984	24879857	7.4	4.6	9.9	10.3	12.3	2.1	.3	1.2	.7	3.2	2.9	1.6	38.5	5.0
1985	22030844	8.2	5.2	10.9	11.4	13.7	2.8	.3	1.3	.8	3.5	2.4	1.2	33.2	5.1
1986	23067207	7.9	5.0	10.6	11.0	13.2	1.5	.3	1.0	.7	4.0	3.3	1.7	34.9	4.9
1987	27477871	6.8	4.3	9.1	9.5	11.4	17.5	.2	1.3	.6	4.0	2.5	1.3	27.8	3.6
1988	27810402	6.7	4.2	8.9	9.3	11.1	18.1	.2	.4	.6	3.9	2.8	1.4	28.4	4.1
1989	27561996	6.3	3.9	8.2	8.7	22.9	15.7	.1	.4	.2	3.3	1.6	.5	24.4	3.5
1990	23947842	7.1	4.4	9.2	9.8	22.0	7.7	.1	.8	.3	3.9	1.3	.6	28.3	4.5
1991	27970518	6.5	4.0	8.6	9.0	<u>17.8</u>	<u>10.4</u>	.1	1.1	.5	4.1	1.4	.9	<u>30.8</u>	4.7

VERVOLG BIJLAGE II
 PROCENTUELE BELASTING PER SEGMENT.

11 Totaal fosfaat

jaar	Totale jaarlast in kg/j	Aandeel van de segmenten uitgedrukt in % van de totale jaarlast													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
80	4715740	7.0	4.3	3.9	8.7	3.4	.5	.1	.5	.4	9.4	2.6	.4	47.5	11.3
81	4231976	7.9	4.9	4.5	9.8	4.0	.5	.1	.6	.4	10.5	2.8	.5	43.2	10.4
82	3888440	8.3	5.1	4.4	10.2	3.9	.5	.1	.5	.4	11.6	3.0	.5	41.7	9.8
83	3433935	9.3	5.7	4.8	11.4	4.2	.6	.2	.5	.4	5.4	5.1	.5	41.5	10.4
84	3732081	9.0	5.5	5.1	11.1	4.5	.6	.1	.7	.4	4.1	3.0	.6	44.2	11.0
85	3466739	9.4	5.8	5.1	11.6	4.5	.5	-	.6	.3	4.4	2.9	.5	39.4	15.0
86	3783173	8.6	5.3	4.7	10.6	4.1	.6	-	.2	.3	4.5	3.7	.5	49.5	7.5
87	3660399	9.5	5.9	5.9	12.0	5.3	9.8	.1	1.2	.5	5.8	3.8	1.1	31.9	7.2
88	3406757	9.7	6.0	5.4	12.0	4.8	4.5	-	.2	.2	5.3	4.0	.7	39.4	7.9
89	3089462	10.3	6.3	5.2	12.5	10.2	3.9	-	.2	.2	4.6	3.0	.5	36.6	6.4
90	3432641	9.9	6.1	5.9	12.5	8.5	1.6	-	.3	.4	3.9	2.3	.8	39.5	8.3
91	3576796	9.4	5.8	5.4	11.7	7.5	1.4	-	.3	.2	4.9	2.2	1.0	41.1	9.1

12 Totaal cadmium

jaar	totale jaarlast in g/j	Aandeel van de segmenten uitgedrukt in % van de totale jaarlast													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
80	6716835	16.0	.8	15.9	14.2	19.9	.6	.1	2.3	.3	4.7	.6	.5	16.9	7.2
81	6578299	16.4	.9	16.3	14.6	20.4	.6	.2	.4	.3	4.8	.7	.5	15.9	8.0
82	6223587	17.2	.9	17.0	15.2	21.3	.4	.1	.5	.7	4.9	.6	.5	13.0	7.6
83	5624766	19.0	.9	18.7	16.8	23.6	.5	.1	1.6	.5	2.1	.6	.4	7.5	7.7
84	6204460	17.3	.9	17.1	15.3	21.5	.7	.1	1.7	.2	.4	.7	.4	7.5	16.0
85	5476167	19.6	1.0	19.3	17.3	24.3	.6	.1	.7	.3	.6	.6	.5	7.3	7.9
86	5705804	18.8	.9	18.5	16.6	23.3	.6	.1	1.3	.3	.5	.8	.4	5.9	12.1
87	5460752	19.8	1.1	19.6	17.6	24.6	1.1	.1	2.8	.4	.5	.8	.6	6.3	4.9
88	5363715	20.1	1.0	19.9	17.8	24.9	1.2	.1	.5	.4	.6	.9	.7	6.2	5.7
89	5424479	19.7	.9	19.3	17.3	28.4	1.0	.1	.9	.3	.5	.6	.3	5.9	4.8
90	5569526	19.2	.9	18.9	16.9	30.4	.7	.1	1.2	.3	.4	.7	.4	5.1	4.8
91	5558063	19.3	1.0	19.0	17.0	29.4	.8	.1	1.8	.4	.5	.8	.5	5.7	3.7

VERVOLG BIJLAGE II
 PROCENTUELE BELASTING PER SEGMENT.

10.1 Benzo(a)pyreen

jaar	Totale jaarlast in mg/j	Aandeel van de segmenten uitgedrukt in % van de totale jaarlast								
		6	7	8	9	10	11	12	13	14
1983	107895023	1.79	.53	1.04	.74	3.45	2.68	1.16	32.76	55.83
1984	50992422	2.26	.68	1.48	.99	1.27	3.76	1.69	66.80	21.09
1985	61867621	.87	.29	.59	.36	.47	2.06	.58	75.56	19.22
1986	96563688	.26	.08	.19	.11	.22	1.73	.20	71.98	25.24
1987	69462961	10.47	.60	1.90	.97	.91	3.54	1.85	63.85	15.90
1988	57702703	8.86	.90	1.00	1.26	1.26	4.54	2.11	27.98	52.09
1989	28385691	17.90	1.28	2.18	1.61	1.78	3.92	2.62	33.12	35.58
1990	23708275	12.29	1.71	2.93	2.10	2.16	4.08	3.25	39.68	31.80
1991	26464848	12.50	1.61	3.31	2.21	2.09	3.55	3.43	45.97	25.35

10.2 Fluorantheen

jaar	Totale jaarlast in mg/j	Aandeel van de segmenten uitgedrukt in % van de totale jaarlast								
		6	7	8	9	10	11	12	13	14
1983	314945250	4.85	1.35	2.81	1.91	4.77	4.94	3.18	39.87	36.32
1984	299519188	4.35	1.26	2.87	1.79	1.63	4.29	3.24	45.97	34.60
1985	385897281	3.43	1.17	2.36	1.47	1.22	3.08	2.43	64.30	20.54
1986	510992625	.98	.29	.57	.40	.38	1.68	.71	33.16	61.81
1987	300608375	6.18	.65	1.88	.99	.86	3.15	1.83	36.90	47.56
1988	474478906	3.12	.51	.58	.73	.65	2.29	1.25	10.98	79.88
1989	175559125	7.45	.97	1.71	1.24	1.14	2.69	2.06	16.31	66.43
1990	135351531	6.69	1.43	2.65	1.85	1.59	3.28	2.87	19.92	59.70
1991	117835695	8.84	1.78	3.94	2.56	2.05	3.86	4.12	25.35	47.51

BIJLAGE III OVERZICHT BASISKWALITEITSDOELSTELLINGEN

Vergelijkend overzicht van de normen voor de Nederlandse, Belgische en Vlaamse "basiskwaliteit" en de Franse kwaliteitscategorie 3.

PARAMETERS	België 1993	Vlaanderen 1995	Nederland 2000	Frankrijk
RADIOACTIVITEITSPARAMETERS				
RADIOACTIEVE STOFFEN				
TOTALE B-AKTIVITEIT (Bq/l)			G S 0.1	
REST B-AKTIVITEIT (Bq/l)			G S 1	
TRITIUM (Bq/l)			G S 200	
ORGANISCHE MIKROBIOLOGIE				
MONOC. AROM. KOOLWATERSTOFFEN (µg/l)	M 2	Mt. S 2	Mt. 2	
POLYCY. AROM. KOOLWATERSTOFFEN (ng/l)	M 100	ln. S 1	100 M (Dnw)	
ORGANOCHLORPESTICIDEN (ng/l)	Mt. 30	Mt. S 20	3 afz	
ORGANOFOSFORPESTICIDEN (ng/l)	Min. 10	Min. S 10		
GECHLORDEERDE BIFENYLEN (ng/l)	M 7	Mt. S 7	Dnw	
GECHLORDEERDE AROM. AMINES (µg/l)		Mt. S 1	Mt. 7	
GECHLORDEERDE FENOLEN (ng/l)	Min. 100	ln. S 0,5	Dnw	
VOX (µg/l)		M S 5	Dnw	
EOX (µg/l)		M S 5	5 M	
AOX (µg/l)		M S 40	40 M	
ORGANOTINVERBINDINGEN (µg/l)		M S 5	0,01	
MET WATERDAMP VLUCHTIGE FENOLEN (µg/l)		M S 5	0,5 (18 afz)	
CHOLINESTERASE REMMING (µg/l)		M S 0,5	Dnw	
TOTALE FENOLEN (µg/l)	M 0,5	A < 40	Dnw	
OVERIGE GEHALOGENEERDE VERBINDINGEN			Dnw	
VRUJE CHLOOR (mg/l)			Dnw	
TOTALE CYANIDEN (mg/l)	M 0,05	A < 0,004		S 0,5

Legende: A: absolute waarde G: Richtwaarde M: medianawaarde * : geen schadelijke radioactiviteit
 I: Impulsieve waarde G: gemiddelde waarde t: totaal j: jaargemiddelde
 l: individueel : afwijkingen mogelijk z: zoneriem., stroomgebied
 (I) geen film of bezinksel, geen smaakivloof, geen schadelijke effecten
 Dnw : voor de individuele normering zie "Derde nota waterhuishouding"

Vergelijking basiskwaliteitsdoelstellingen

PARAMETERS	België 1993	Vlaanderen 1995	Nederland 2000	Frankrijk
ALGEMENE PARAMETERS				
WAARNEEMBAAR VERONTREINIGING			(1)	(=kl. III)
KLEURING-na 11: (mg/l Pt-schaal)	M 25	A S 25	S 25	S 80
TEMPERATUUR (°C)	Δ 3	Δ 3	S 25	S 30
STIJGING TEMPERATUUR NA MENGING		A 2,5	≥ 5	> 0
OPGELOSTE ZUURSTOF (mg/l)	M 50	A 6,5 - 8,5	6,5 - 9	aanvuldig
ZUURTEGRAAD PH	M 6-9	A < 50	A < 50	5,5 - 9,5
ZWEMENDE STOFFEN (mg/l)			0,4 z,n	S 70
DOORZICHT (m)				
BOD (mg/l)	M 6	A S 6		S 25
COO (mg/l)		A < 30		S 80
SAPROBIE-INDEX		A > 6		polys. Δ 7
BIOTISCHE INDEX				
NUTRIENTEN				
AMMONIUM (mg N/l)	M 2	G < 1 - A < 5		S 8
FOSFOR (mg P/l)	M 6	A < 6		
AMMONIAK (mg N/l)		A < 0,02	0,02	
NITRAAT (mg N/l)				S 100
NITRIET (mg N/l)		A S 10	0,02	
TOTAAL STIKSTOF (mg N/l)				
TOTAAL FOSFAAT (mg P/l)	M 1	A < 1, G S 0,3	2,2 (z,n)	
OPHOOFSTOF-STROMEND WATER (mg P/l)		A < 0,3	G S 0,15 (z,n)	
OPHOOFSTOF-STILSTAAND WATER (mg P/l)		A < 0,05		
CHLOROFYL A (µg/l)		G < 100	S 100 (n,z)	
ZOUTEN				
GELEIDINGSVERMOGEN (µS/cm)		A < 1000		
CHLORIDE (mg/l)	M 250	A < 200	200 n	
SULFAAT (mg/l)	M 150	A < 100	100	
FLUORIDEN (mg/l)		A < 1,5	1,5	
BPHRIDEN (mg/l)			8	
ZHAFE METALLEN				
CALCIUM - TOTAAL (µg/l)	M 1	A S 2,5	0,2	
PMIK - TOTAAL (µg/l)	M 0,5	A S 0,5	0,03	
KBEP - TOTAAL (µg/l)	M 50	A S 30	3	
LEGD - TOTAAL (µg/l)	M 50	A S 50	25	
ZINK - TOTAAL (µg/l)	M 300	A S 200	30	
CHROOM - TOTAAL (µg/l)	M 50	A S 50	25	
NIKKEL - TOTAAL (µg/l)	M 50	A S 50	10	
ARSEEN - TOTAAL (µg/l)	M 50	A S 30	15	
IJZER - OPGELOST (µg/l)		A < 200		
IJZER - TOTAAL (µg/l)				
WANGAAN - OPGELOST (µg/l)		A < 200		
SELENIUM - TOTAAL (µg/l)		A < 10		
BARIUM - TOTAAL (µg/l)		A < 1000		
OPPERVLAKTE-AKTIEVE STOFFEN				
ANTIONISCHE DETERGENTEN (µg/l)	M 500	M S 100	100 M	
NIET IONISCHE EN KATIONISCHE DET. (µg/l)		M S 1000		
NIET IONISCHE DETERGENTEN (µg/l)	M 500		100 M	
NIET KATIONISCHE DETERGENTEN (µg/l)			100 M	
BAKTERIOLOGISCHE PARAMETERS				
TOTALE COLIBACTERIEN 37 °C (/100 ml)		M S 2000		
FACALE COLIBACTERIEN (/100 ml)				
THERMOTOLERANTE COLI'S (MPN/1 ml)				
SALMONELLA'S				
VIRUS PFU (/10 l)				20 M

BIJLAGE III OVERZICHT BASISKWALITEITSDOELSTELLINGEN

Vergelijkend overzicht van de normen voor de Nederlandse, Belgische en Vlaamse "basiskwaliteit" en de Franse kwaliteitscategorie 3.

PARAMETERS	België 1993	Vlaanderen 1995	Nederland 2000	Frankrijk
RADIOACTIVITEITSPARAMETERS				
RADIOACTIEVE STOFFEN			G ≤ 0,1	
TOTALE α-AKTIVITEIT (Bq/l)			G ≤ 1	
REST β-AKTIVITEIT (Bq/l)			G ≤ 200	
TRITIUM (Bq/l)	M 2	Mt. ≤ 2	Mt. 2	
ORGANISCHE MIKROPOLENTEREN				
MONOC. AROM. KOOLWATERSTOFFEN (µg/l)		In. ≤ 1		
POLYC. AROM. KOOLWATERSTOFFEN (ng/l)	M 100	Mt. ≤ 100	100 M (Dnw)	
ORGANOCHLOORPESTICIDEN (ng/l)	Mt. 30	Mt. ≤ 20	3 afz	
Min. 10		Min. ≤ 10		
ORGANOFOSFORPESTICIDEN (ng/l)	M 7	Mt. ≤ 7	Dnw	
GECHLOOREDE BIFENYLEN (ng/l)		Mt. ≤ 1	Mt. 7	
GECHLOOREDE AROM. AMINES (µg/l)		In. ≤ 0,5		
Min. 100		Min. ≤ 50		
GECHLOOREDE FENOLEN (ng/l)		M ≤ 5		
VOX (µg/l)		M ≤ 5	5 M	
EOK (µg/l)		M ≤ 5	5	
AOX (µg/l)		M ≤ 40	40 M	
ORGANOTVERBINDINGEN (µg/l)		M ≤ 5	0,01	
MET WATERDAMP VLUCHTIGE FENOLEN (µg/l)		M ≤ 5	0,5 (18 afz)	
CHOLINESTERASE REMMING (µg/l)	M 0,5	M ≤ 0,5		
TOTALE FENOLEN (µg/l)		A < 40		
OVERIGE GEHALOGEVERDE VERBINDINGEN				
VRIJE CHLOOR (mg/l)		A < 0,004		
TOTALE CYANIDEN (mg/l)	M 0,05	A < 0,05		

Legende: A: absolute waarde G: Richtwaarde M: mediaanwaarde * : geen schadelijke radioactiviteit
 I: Impulsieve waarde G: gemiddelde waarde I: totaal J: jaargemiddelde
 I: individueel : afwijkingen mogelijk Z: zomer gem., sturgemiddelde
 (I) geen film of bezinksel, geen smaak invloed, geen schadelijke effecten
 Dnw : voor de individuele normering zie "Derde not waterhuishouding"

Vergelijking basiskwaliteitsdoelstellingen

PARAMETERS	België 1993	Vlaanderen 1995	Nederland 2000	Frankrijk (C-3, III)
ALGEMENE PARAMETERS				
WARMEEMBARE VERONTREINIGING			(1)	≤ 80
TEMPERATUUR (°C)	M 25	A ≤ 25	≤ 25	≤ 30
STIJGING TEMPERATUUR NA MENGING	Δ 3	Δ 3	2,5	> 0
OPGELOSTE ZUURSTOF (mg/l)	M 50	A ≥ 5	2,5	aanwezig
OPGELOSTE ZUURSTOF (°)	M 6-9	A 6,5 - 8,5	6,5 - 9	5,5 - 9,5
ZURTEGRAAD PH		A < 50	0,4 z,n	≤ 70
ZWEMENDE STOFFEN (mg/l)				
GOORZICHT (m)	M 6	A ≤ 6		≤ 25
BOD (mg/l)		A < 30		≤ 80
COD (mg/l)		A > 6		polya. d 7
SAPROBIE-INDEX				
BIOTISCHE INDEX				
NUTRIENTEN				
AMMONIUM (mg N/l)	M 2	G < 1 - A < 5		≤ 8
KJELDAHL STIKSTOF (mg N/l)	M 6	A < 6		
ASPARTAAT (mg N/l)		A < 0,02	0,02	
NITRAAT (mg N/l)			0,02	
NITRIET (mg N/l)				
NITRAAT + NITRIET (mg N/l)		A ≤ 10		
TOTAAL STIKSTOF (mg N/l)		A < 1, G ≤ 0,3	2,2 (z,n)	
TOTAAL FOSFAAT (mg P/l)	M 1	A < 0,3	G ≤ 0,15 (z,n)	
OP*HOFOSFAAT-STROMEND WATER (mg P/l)		A < 0,05		
OP*HOFOSFAAT-STILSTAAND WATER (mg P/l)		G < 100	≤ 100 (n,z)	
CHLOROFYL A (µg/l)				
ZOUWEN				
SELEIDINGSVERMOGEN (µS/cm)				
CHLORIDE (mg/l)	M 250	A < 1000	200 n	
SULFAAT (mg/l)	M 150	A < 100	100	
FLUORIDEN (mg/l)		A < 1,5	1,5	
BROMIDEN (mg/l)			8	
ZHARMETALEN				
CADMIUM - TOTAAL (µg/l)	M 1	A ≤ 2,5	0,2	
NIJF - TOTAAL (µg/l)	M 0,5	A ≤ 0,5	0,03	
KOPPER - TOTAAL (µg/l)	M 50	A ≤ 30	5	
ZINN - TOTAAL (µg/l)	M 50	A ≤ 50	25	
ZINK - TOTAAL (µg/l)	M 300	A ≤ 200	30	
CHROMIUM - TOTAAL (µg/l)	M 50	A ≤ 50	25	
NIJFEL - TOTAAL (µg/l)	M 50	A ≤ 50	10	
ARSEN - TOTAAL (µg/l)	M 50	A ≤ 30	15	
IJZER - OPGELOST (µg/l)		A < 200		
IJZER - TOTAAL (µg/l)				
MANGAAN - OPGELOST (µg/l)		A < 200		
SELENIUM - TOTAAL (µg/l)		A < 10		
BARMIUM - TOTAAL (µg/l)		A < 1000		
OPPERVLAKTE AKTIEVE STOFFEN				
ANTIONIISCHE DETERGENTIEN (µg/l)	M 500	M ≤ 100	100 M	
NIET IONISCHE EN NATIONISCHE DET. (µg/l)		M ≤ 1000		
NIET IONISCHE DETERGENTIEN (µg/l)	M 500		100 M	
NIET KATIONISCHE DETERGENTIEN (µg/l)			100 M	
BAKTERIOLOGISCHE PARAMETERS				
TOTALE COLIBACTERIEN 37 °C (/100 ml)		M ≤ 2000	M ≤ 2000	20 M
FÆCALE COLIBACTERIEN (/100 ml)				
THEROTOLERANTE COLI'S (MPN/1 ml)				
SALMONELLA'S				
VIRUS PFU (/10 l)				

BIJLAGE IV
INVENTARIS VUILVRACHTEN ----- Biochemisch Zuurstofverbruik

Zuurstofverbuik)	waterloop (m ³ /s)	VLA.	BRU.	WAL. FR.	NI.	TOTAAL	VRACHT ton O ₂ /jr	TOETSING KW.OBJECTIEF (mg/l)	
								min	max
Schelde (stroomopw. Leie)	21,57	3.981	5.400			9.381	3.605	5	25
Leie	0,43	7.670	8.000			15.670			
Dender	5,10	5.616	1.100			6.716	3.895	5	25
Zenne	9,60	6.739	3.900			22.639	29.306		(**)
Dijle Demer	21,70	14.774	1.500			16.274	7.117	5	15
Nete Kleine Nete Grote Nete en Beneden Nete	13,60	7.575				7.575	2.831	5	15
Schelde (vanaf Leie tot Rupel) inclusief Molenbeken, Durme en Rupel	79,70	6.857				6.857	15.835	5	15
Schelde (stroomafw. Rupel) inclusief Schijn en Bovenvliet	91,66	13.449				13.449	8.507	5	15
Subtotaal Schelde (grens NI)	91,66	66.661	12.000	4.000		98.561	8.507		
Kanaal Gent-Terneuzen	17,15	9.048				?	1.700	5	15
Weterschelde inclusief Polders polders afwaterend naar de Schelde	139,70				14.900	14.900	2.203		
Alg. Tot. Schelde (Vlissingen)	139,70	75.709	12.000	4.000	14.900		2.203		

■ min ○ gam ▲ max

..... basiskwaliteit Vl.& Be.
..... basiskwaliteit Fr.

Tabel 4.A. Vuilvrachtbalans biochemisch Zuurstofverbruik in 1990
(*) max.: 77 mg/l
(**) gem.: 96,5 mg/l - max.: 165 mg/l

VERVOLG BIJLAGE IV
INVENTARIS VUILVRACHTEN ----- Chemisch Zuurstofverbruik

ZLV (Chemisch)	DEBIEI	EMISSIE (ton O ₂ /jaar)					VRACHT	TOETSING KW.OBJECTIEF (mg/l)
		VLA.	BRU.	WAL.	FR.	NI.		
Zuurstofverbruik	waterloop						ton O ₂ /jr	
BEKKEN	(m ³ /s)							
Schelde (stroomopw. Leie)	21,57	12.432	57.000			69.432	48.126	
Leie	0,43	23.592		21.000		44.592	939	
Dender	5,10	13.571	11.000			24.571	19.075	
Zenne	9,60	15.304	44.000	9.561		68.865	92.439	
Dijle Demer	21,70	36.198	10.000			46.198	56.129	
Nete Kleine Nete	13,60	21.495				21.499	17.198	
Grote Nete en Beneden Nete								
Schelde (vanaf Leie tot Rupel) inclusief Molenbeken, Durme en Rupel	79,70	21.646				21.646	138.866	
Schelde (stroomafw. Rupel)	91,66	41.528				41.528	167.645	
inclusief Schijn en Bovenvliet								
Subtotaal Schelde (grens NI)	91,66	185.770	44.000	31.000	78.600	338.331	167.645	
Kanaal Gent-Terneuzen	17,15	23.427					21200	
Westerschelde inclusief Polders polders afwaterend naar de Schelde	139,70							
Alg. Tot. Schelde (Vlissingen)	139,70	209.197	44.000	31.000	78.600	81.000	30.318	

Tabel 4 b: Vuilvrachtbalans Chemische Zuurstof in 1990

..... basiskwaliteit Vl.&Bc.

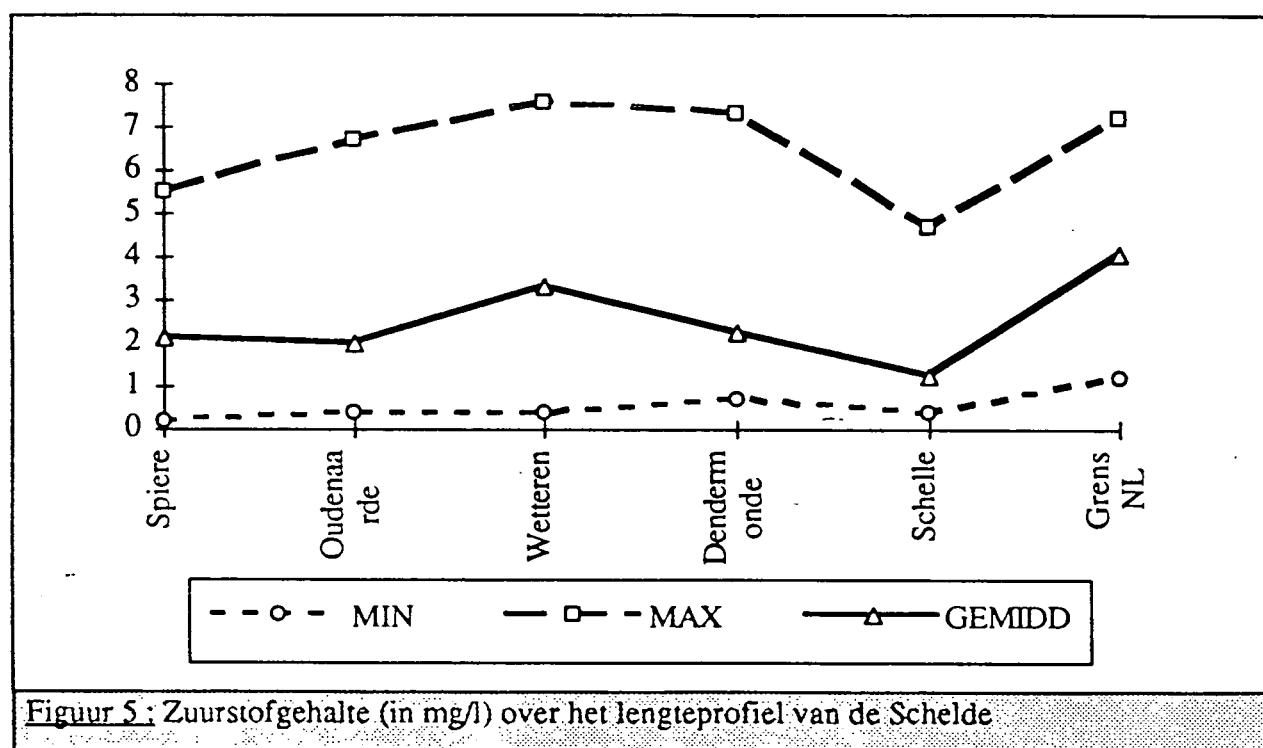
..... basiskwaliteit Br.

■ min ○ gem ▲ max

I M M I S S I E

E M I S S I E (ton O₂/jaar)

2. In Figuur 5 wordt het O₂-gehalte in beeld gebracht over het lengteprofiel van de Schelde. De mate van aanwezigheid van zuurstof -een essentiële randvoorwaarde voor een gezonde waterloop- geeft een goede indicatie van de waterkwaliteit. Aan de hand van dit longitudinaal verloop van het zuurstofgehalte, stellen we vast dat op geen enkele plaats in de Schelde voldoende zuurstof aanwezig is (gemiddeld slechts 2,5 mg/l).

VERVOLG BIJLAGE IV
INVENTARIS VUILVRACHTEN-----Totaal Stikstof

Totaal-N	DEBIET		EMISSIE (ton N / jaar)					VRACHT		I M M I S S I E	
	waterloop (m ³ /s)		VLA.	BRU.	WAL.	FR.	Nl.	TOTAAL	ton N / jr	TOETSING KW.OBJECTIEF (mg/l)	
BEKKEN											
Schelde (stroomopw. Leie)	21,57		758		10.000			10.758	8.508	10	90
Leie	0,43		1.218			4.000		5.218	280	80	
Dender	5,10		1.539		1.000			2.539	5.058	30	
Zenne	9,60		1.193	6.000	1.000			8.193	7.855	20	
Dijle Demer	21,70		3.656		1.500			5.156	6.216	15	
Nete Kleine Nete Grote Nete en Beneden Nete	13,60		2.332					2.332	3.963	10	
Schelde (vanaf Leie tot Rupel) inclusief Molenbeken, Durme en Rupel	79,70		2.418					2.418	28.619	15	
Schelde (stroomafw. Rupel) inclusief Schijn en Bovenvijet	91,66		5.159					5.159	19.762	10	
Subtotaal Schelde (grens NI)	91,66		18.273	6.000	3.000	14.000		41.773			
Kanaal Gent-Terneuzen	17,15		3.459					41.273	19.762		
Westerschelde inclusief Polders polders afwaterend naar de Schelde	139,70							?	5.800	15	
Alg. Tot. Schelde (Vlissingen)	139,70		21.732	6.000	3.000	14.000	10.300	10.300	5.705	10	

Tabel 4.c.: Vuilvrachtbalans totaal N in 1990

----- basiskwaliteit NI

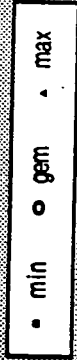
..... basiskwaliteit VI

■ min ○ gem ▲ max

VERVOLG BIJLAGE IV
INVENTARIS VUILVRACHTEN-----Totaal Fosfor

DEBIEI	EMISSIE (ton P / jaar)					VRACHT ton P/jr	TOETSING KW. OBJEKTIEF (mg P / l)
	VLA.	BRU.	WAL.	FR.	NI.		
waterloop (m ³ /s)							
BEKKEN							
Schelde (stroomopw. Leie)	21,57	169	900			1.458	1.069
Leie	0,43	927		1.377		56	2.304
Dender	5,10	251	385			534	636
Zenne	9,60	384	97			1.164	1.336
Dijle Demer	21,70	740	122			1.352	862
Nete Kleine Nete Grote Nete en Beneden Nete	13,60	578				498	578
Schelde (vanaf Leie tot Rupel) inclusief Molenbeken, Durme en Rupel	79,70	426				4.091	426
Schelde (stroomafw. Rupel) inclusief Schijn en Bovenvliet	91,66	1.814				2.033	1.814
<i>Subtotaal Schelde (grens NI)</i>	91,66	5.289	1.504	1.377		2.033	9.025
Kanaal Gent-Terneuzen	17,15	375			?	1.000	?
Westerschelde inclusief Polders polders afwaterend naar de Schelde	139,70				1.200	383	1.200
<i>Alg. Tot. Schelde (Vlissingen)</i>	139,70	5.664	1.504	1.377	1.200	383	

----- basiskwaliteit NI
..... basiskwaliteit VI
..... basiskwaliteit Be.

Tabel: Vuilvrachtbalans totaal fosfor in 1990

VERVOLG BIJLAGE IV
INVENTARIS VUILVRACHTEN-----Totaal Cadmium

TOTAAL CADMIUM (CO)	DEBIEF	EMISSIE (kg/jaar)					TOTAAL	VRACHT	TOETSING KW. OBJECTIEF (µg/l)	IMMISSIE
		VLA.	BRU.	WAL.	FR.	NI.				
	waterloop (m ³ /s)						kg/jaar			
BEKKEN										
Schelde (stroomopw. Leie)	21,57	10	700			710	680			
Leie	0,43	26		130		156				
Dender	5,10	31	400			431	48			
Zenne	9,60	200	300	7		500	581			
Dijle Demer	21,70	815	50			865	849			
Nete Kleine Nete Grote Nete en Beneden Nete	13,60	586				586				
Schelde (vanaf Leie tot Rupel) inclusief Molenbeken, Durme en Rupel	79,70	16				16	1.709			
Schelde (stroomafw. Rupel) inclusief Schijn en Bovenvliet	91,66	385				385	2.457			
<i>Subtotaal Schelde (grens NI)</i>	91,66	2.069	500	350	700	3.649	2.457			
Kanaal Gent-Terneuzen	17,15	168			?	?	80			
Westerschelde inclusief Polders polders afwaterend naar de Schelde	139,70				800	800	352			
<i>Alg. Tot. Schelde (Vlissingen)</i>	139,70	2.237	500	350	800		352			

Tabel 4.e.: Vuilvrachtbalans totaal cadmium in 1990

basiskwaliteit NI
basiskwaliteit VI
basiskwaliteit Be

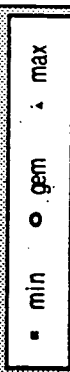
• min o gem ▲ max

VERVOLG BIJLAGE IV
INVENTARIS VUILVRACHTEN-----Som PAK's

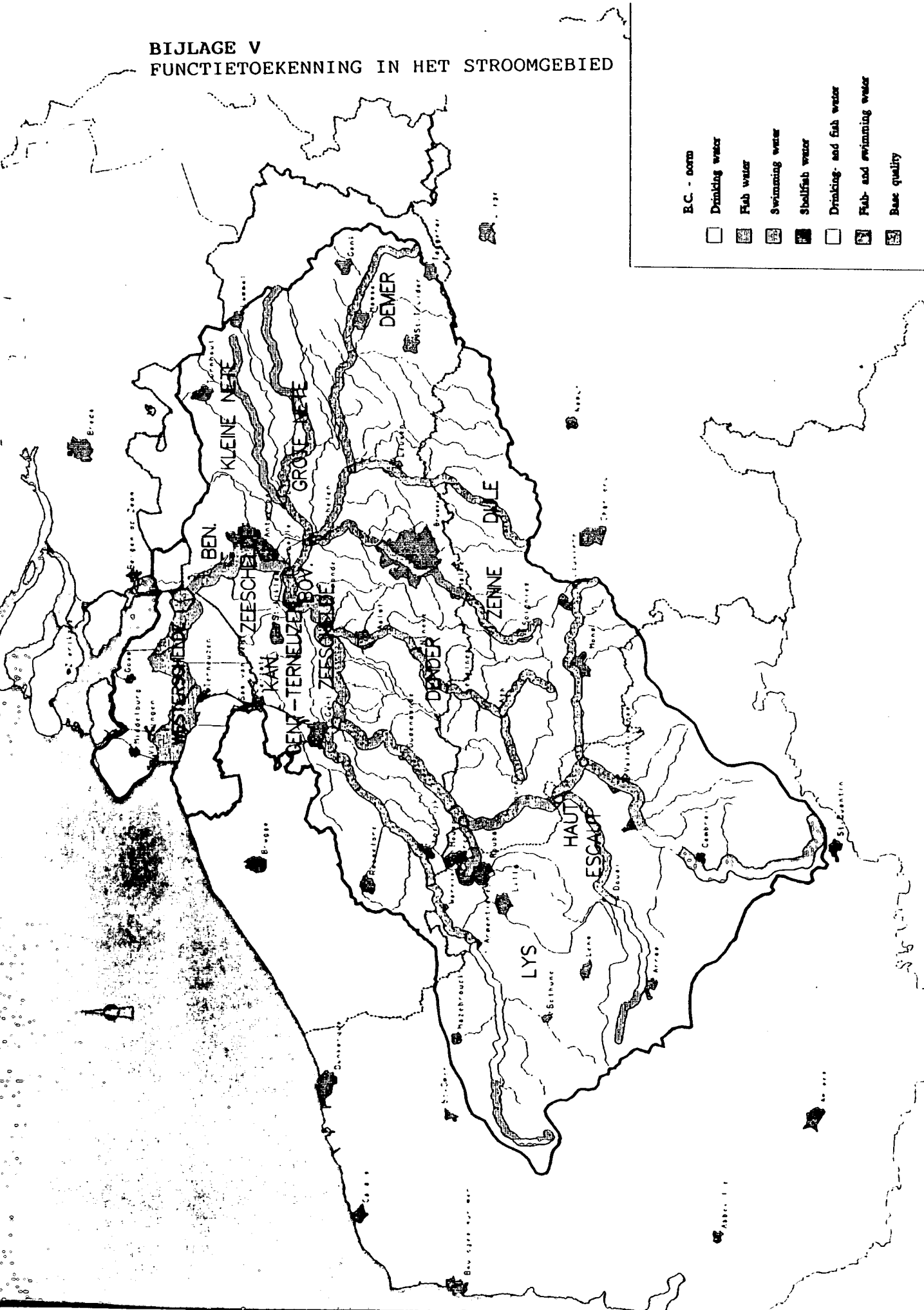
waterloop (m ³ /s)	VLA.	BRU.	WAL.	FR.	NI.	TOTAAL	VRACHT kg/jaar	TOETSING KW.OBJECTIEF (ng/l)
Schelde (stroomopw. Leie)	?			670		?	222	
Leie	?			20		?		
Dender	?		10			?		
Zenne	?	5070	20			?		
Dijle Demer	?		15			?		
Nete Kleine Nete Grote Nete en Beneden Nete	?					?		
Schelde (vanaf Leie tot Rupel) inclusief Molenbeken, Durme en Rupel	?					?	963	
Schelde (stroomafw. Rupel) inclusief Schijn en Bovenvliet	?					?	1.075	
Subtotaal Schelde (grens NI)	?	5070	45	690		?	1.075	
Kanaal Gent-Terneuzen	?				?	?	315	
Westerschelde inclusief Polders polders afwaterend naar de Schelde					?	?	220	
Alg. Tot. Schelde (Vlissingen)	?	5700	45	690	?	?	220	

..... basiskwaliteit NI, Be en VI

Tabel 4 m.: Vuilvrachtbalans Polycyclische Aromatische KWS in 1990

BIJLAGE V
 FUNCTIETOEKENNING IN HET STROOMGEBIED

- B.C. - norm
- Drinking water
 - ▨ Fish water
 - ▩ Swimming water
 - Shellfish water
 - Drinking and fish water
 - ▨ Fish and swimming water
 - Basic quality

Abb. 17

TITEL XVI

MILIEU

Artikel 130 R

1. Het beleid van de Gemeenschap op milieugebied draagt bij tot het nastreven van de volgende doelstellingen:

- behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu,*
- bescherming van de gezondheid van de mens,*
- behoedzaam en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen,*
- bevordering op internationaal vlak van maatregelen om het hoofd te bieden aan regionale of mondiale milieuproblemen.*

2. De Gemeenschap streeft in haar milieubeleid naar een hoog niveau van bescherming, rekening houdend met de uiteenlopende situaties in de verschillende regio's van de Gemeenschap. Haar beleid berust op het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden, en het beginsel dat de vervuiler betaalt. De eisen ter zake van milieubescherming moeten in het bepalen en uitvoeren van gemeenschapsbeleid op andere gebieden worden geïntegreerd.

In dit verband omvatten de aan deze eisen beantwoordende harmonisatiemaatregelen, in de gevallen die daarvoor in aanmerking komen, een vrijwaringsclausule op grond waarvan de Lid-Staten om niet-economische milieuredenen voorlopige maatregelen kunnen nemen die aan een communautaire controleprocedure onderworpen zijn.

3. Bij het bepalen van haar beleid op milieugebied houdt de Gemeenschap met:

- de beschikbare wetenschappelijke en technische gegevens,*
- de milieuomstandigheden in de onderscheiden regio's van de Gemeenschap,*
- de voordelen en lasten die kunnen voortvloeien uit optreden, onderscheiden niet-optreden,*
- de economische en sociale ontwikkeling van de Gemeenschap als geheel evenwichtige ontwikkeling van haar regio's.*

4. In het kader van hun onderscheiden bevoegdheden werken de Gemeenschap en de Lid-Staten samen met derde landen en de bevoegde internationale organisaties. De nadere regels voor de samenwerking van de Gemeenschap en de betrokken partijen, waarover wordt onderhandeld en die worden gesloten overeenkomstig artikel 228.

De eerste alinea doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de Lid-Staten internationale fora te onderhandelen en internationale overeenkomsten te

Artikel 130 S

1. De Raad stelt volgens de procedure van artikel 189 C en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité de activiteiten vast die de Gemeenschap moet ondernemen om de doelstellingen van artikel 130 R te verwezenlijken.

2. In afwijking van de in lid 1 bedoelde besluitvormingsprocedure en onverminderd het bepaalde in artikel 100 A neemt de Raad, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en van het Economisch en Sociaal Comité met eenparigheid van stemmen een besluit over:

- bepalingen van in hoofdzaak fiscale aard,
- maatregelen betreffende ruimtelijke ordening, bodembestemming met uitzondering van afvalstoffenbeheer en maatregelen van algemene aard, en kwantitatief waterbeheer,
- maatregelen die van aanzienlijke invloed zijn op de keuze van een Lid-Staat tussen verschillende energiebronnen en op de algemene structuur van zijn energievoorziening.

De Raad kan onder de in de eerste alinea bedoelde voorwaarden bepalen over welke van de in dit lid bedoelde aangelegenheden met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen moet worden besloten.

3. Op andere gebieden stelt de Raad volgens de procedure van artikel 189 B en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité algemene actieprogramma's vast waarin de te verwezenlijken prioritaire doelstellingen worden vastgelegd.

De Raad stelt, naar gelang van het geval onder de voorwaarden van lid 1 of lid 2, de maatregelen vast die noodzakelijk zijn voor de tenuitvoerlegging van deze programma's.

4. Onverminderd bepaalde maatregelen met een communautair karakter, dragen de Lid-Staten zorg voor de financiering en de uitvoering van het milieubeleid.

5. Onverminderd het beginsel dat de vervuiler betaalt, treft de Raad, ingeval een op grond van lid 1 vastgestelde maatregel voor de overheid van een Lid-Staat onevenredig hoge kosten met zich meebrengt, in het besluit betreffende de aanneming van die maatregel passende voorzieningen in de vorm van:

- ontheffingen van tijdelijke aard en/of
- financiële steun uit het Cohesiefonds dat overeenkomstig artikel 130 D uiterlijk op 31 december 1993 wordt opgericht.

Artikel 130 T

De beschermende maatregelen die worden vastgesteld uit hoofde van artikel 130 S, beletten niet dat een Lid-Staat verdergaande beschermingsmaatregelen handhaaft en treft. Zulke maatregelen moeten verenigbaar zijn met dit Verdrag. Zij worden ter kennis van de Commissie gebracht.

BIJLAGE VII
OVERZICHT VAN DE EUROPESE RICHTLIJNEN.

1. richtlijnen:

73/404/EEG inzake detergentia (gewijzigd bij richtlijn 82/242 en 86/94/EEG)

75/440/EEG inzake oppervlaktewater voor de produktie van drinkwater (dochterraichtlijnen: 79/440, 90/656)

76/160/EEG inzake zwemwater

76/464/EEG inzake lozingen van gevaarlijke stoffen

77/795/EEG inzake uitwisseling van informatie kwaliteit zoet oppervlaktewater

78/659/EEG inzake kwaliteit van zoetwater voor vissen

79/869/EEG inzake meetmethodes en frequentie van bemonstering en de analyse van het oppervlaktewater (aanpassing door 81/855/EEG)

79/923/EEG inzake kwaliteit schelpdierwater

80/68/EEG inzake bescherming van het grondwater

80/778/EEG inzake voor menselijke consumptie bestemd water

82/176/EEG en 84/156 inzake grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor kwiklozingen

82/242/EEG inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen inzake controlemethoden voor de biologische afbreekbaarheid van niet ionische oppervlakte-actieve stoffen en houdende wijziging van 73/404/EEG

83/513/EEG inzake grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor lozingen van cadmium

84/491/EEG inzake grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor de lozing van hexachloorcyclohexaan

86/280/EEG (gewijzigd bij 88/347/EEG, 90/415 EEG) inzake grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor lozingen van bepaalde onder lijst I van de bijlage van Richtlijn 76/464/EEG vallende stoffen

91/271/EEG inzake de behandeling van stedelijk afvalwater

91/676/EEG inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen

De toekomstige richtlijn van de Raad inzake de ecologische kwaliteit van zoet oppervlaktewater. (Deze beoogt de vervanging van de volgende richtlijnen: 78/659 en 79/623)

VERVOLG BIJLAGE VII

2. Verordeningen:

91/692 inzake de rationalisering van de verslagen over de toepassing van bepaalde richtlijnen op milieugebied.

1973/92 inzake de oprichting van een financieel instrument voor het milieu (LIFE)

3. Beschikkingen/besluiten:

77/795/EEG (gewijzigd bij 84/422/EEG) inzake de uitwisseling van informatie over de kwaliteit van zoet oppervlaktewater. (86/574/EEG en 90/2/EEG)

83/513/EEG inzake grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen voor lozingen van cadmium

85/613/EEG inzake de verontreiniging van de zee door lozingen door kwik en cadmium (in het kader van Parcom)

86/85/EEG inzake de instelling van een communautair informatiesysteem voor de controle op en de beperking van de verontreiniging van de zee en voornaamste binnenwateren door olie en andere gevaarlijke stoffen

92/446/EEG Inzake vragenlijsten voor de richtlijnen voor de sector water

3908/91 Met betrekking tot een communautaire actie voor de bescherming van het milieu in de kustgebieden en de kustwateren van de Ierse Zee, Noordzee, het Kanaal, Oostzee, en het noord-oostelijk deel van de Atlantische Oceaan

4. Verdragen:

75/437/EEG (gewijzigd bij 87/57/EEG) Verdrag van Parijs, verdrag ter voorkoming van verontreiniging van de zee vanaf het land. Dit verdrag is vervangen door een nieuw verdrag welke is genoemd in 4.2 Europese afspraken. Het nieuwe verdrag van 19-12-1991 Parijs vervangt de verdragen van Oslo en Parijs. Dit nieuwe verdrag is nog niet officieel geratificeerd door de Europese Unie.

Verdrag van Helsinki, ECE/VN rivierenverdrag. Dit verdrag is nog niet officieel geratificeerd door de Europese Unie.

5. Resoluties

83/C46 betreffende de bestrijding van de waterverontreiniging

BIJLAGE VIII

VERDRAG INZAKE DE BESCHERMING VAN DE SCHELDE (Versie 20 april 1994)

De regeringen van het Koninkrijk der Nederlanden, de Franse Republiek, het Vlaams Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Gewest,

Partijen bij dit Verdrag inzake de bescherming van de Schelde,

Ernaar strevend de kwaliteit van de Schelde te waarborgen, door zich ervoor in te spannen verdere verontreiniging te voorkomen en de huidige toestand te verbeteren,

Ervan overtuigd dat dit een dringende taak is,

Verlangend de bestaande samenwerking te versterken tussen de Staten en Gewesten die betrokken zijn bij de bescherming en het gebruik van het Scheldewater, in de geest van het Verdrag inzake de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren, gesloten te Helsinki op 17 maart 1992,

Gelet op het Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu van de Noordoost-Atlantische Oceaan, gesloten te Parijs op 22 september 1992,

zijn het volgende overeengekomen:

ARTIKEL 1: Begripsbepalingen

In dit Verdrag wordt verstaan onder:

- a) **"Schelde"**: de Schelde vanaf haar bron tot aan haar monding in zee, daarbij inbegrepen de Zeeschelde en de Westerschelde;
- b) **"riviersysteem van de Schelde"**: de Schelde, alsmede alle daarop al dan niet rechtstreeks afwaterende waterlopen en kanalen op het grondgebied van de Verdragsluitende Partijen;
- c) **"stroomgebied van de Schelde"**: het gebied dat afwatert op de Schelde of op haar zijrivieren;
- d) **"Commissie"**: de Internationale Commissie voor de bescherming van de Schelde tegen verontreiniging.

ARTIKEL 2: Doel van het verdrag

1. In de geest van het Verdrag van Helsinki inzake de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren werken de Verdragsluitende Partijen samen, rekening houdend met hun gemeenschappelijke belangen en met de bijzondere belangen van elk van hen, in een geest van goede nabuurschap, teneinde de kwaliteit van de Schelde te behouden en te verbeteren.

VERVOLG BIJLAGE VIII

2. Ten behoeve van de internationale samenwerking inzake de Schelde stellen de Verdragsluitende Partijen een Internationale Commissie voor de bescherming van de Schelde tegen verontreiniging in.

ARTIKEL 3: Beginselen van de samenwerking

1. Om het doel, gesteld in artikel 2 van dit Verdrag, te bereiken, nemen de Verdragsluitende Partijen maatregelen die betrekking hebben op het gehele gedeelte van het stroomgebied gelegen op hun grondgebied.
2. Bij hun handelen laten de Verdragsluitende Partijen zich leiden door de volgende beginselen:
 - a) het voorzorgsbeginsel, uit hoofde waarvan het treffen van maatregelen ter vermindering van mogelijke wezenlijke grensoverschrijdende effecten van het lozen van gevaarlijke stoffen niet wordt uitgesteld om de reden dat het bestaan van een causaal verband tussen de lozing van die stoffen enerzijds en een mogelijk wezenlijk grensoverschrijdend effect anderzijds niet volledig door wetenschappelijk onderzoek is aangetoond;
 - b) het beginsel van preventie, uit hoofde waarvan in het bijzonder schone technologie wordt toegepast, onder economisch aanvaardbare voorwaarden;
 - c) het beginsel dat de beheersing en de vermindering van verontreiniging bij voorrang aan de bron moet plaatsvinden, uit hoofde waarvan de Verdragsluitende Partijen zich ervoor inspannen de beste beschikbare technologieën en de meest milieuveilige handelswijzen ter vermindering van de lozingen van gevaarlijke stoffen vanuit puntbronnen en diffuse bronnen, onder economisch aanvaardbare voorwaarden, toe te passen;
 - d) het beginsel dat de vervuiler betaalt, uit hoofde waarvan de kosten van maatregelen ter voorkoming, beheersing en vermindering van de verontreiniging worden gedragen door de vervuiler.
3. De Verdragsluitende Partijen handelen op vergelijkbare wijze in het gehele stroomgebied, teneinde verstoring van de mededinging te voorkomen.
4. De Verdragsluitende Partijen spannen zich, elk voor zich, ervoor in om met passende maatregelen een integraal beheer van het stroomgebied van de Schelde te verwezenlijken.
5. De Verdragsluitende Partijen overleggen gezamenlijk teneinde de voorwaarden voor een duurzame ontwikkeling van de Schelde en van haar stroomgebied te verzekeren.
6. De Verdragsluitende Partijen beschermen en waar mogelijk verbeteren de kwaliteit van het aquatisch ecosysteem van de Schelde, onder andere door inrichtingsmaatregelen en door geleiding van het gebruik van de rivier.

VERVOLG BIJLAGE VIII

7. De bepalingen van dit Verdrag doen geen afbreuk aan het recht van de Verdragsluitende Partijen om afzonderlijk of gezamenlijk strengere maatregelen aan te nemen en toe te passen dan die uit hoofde van dit Verdrag.
8. De bepalingen van dit Verdrag doen geen afbreuk aan de rechten en verplichtingen van de Verdragsluitende Partijen die voortvloeien uit andere verdragen, voorafgaand aan de inwerkingtreding van dit Verdrag en verband houdend met het doel ervan.

ARTIKEL 4: Kwaliteit van de waterbodem

1. Met het oog op de bescherming van de Schelde en in het kader van de activiteiten van de Commissie informeren de Verdragsluitende Partijen elkaar over hun beleid inzake het beheer van de sedimenten van de Schelde en stemmen zij dit beleid naar behoefte op elkaar af.
2. De Verdragsluitende Partijen beperken zoveel mogelijk het storten en terugstorten, alsmede de verplaatsing in benedenstroomse richting, van verontreinigde baggerspecie in de Schelde.

ARTIKEL 5: Taken van de Commissie

De taken van de Commissie zijn de volgende:

- a) het bepalen, verzamelen en evalueren van de gegevens, te verstrekken door de Verdragsluitende Partijen, elk met betrekking tot haar grondgebied, teneinde de bronnen van verontreiniging te identificeren die een wezenlijk effect hebben op de kwaliteit van de Schelde;
- b) het afstemmen van de programma's van de Verdragsluitende Partijen voor de bewaking van de waterkwaliteit, teneinde te komen tot een homogeen meetnet;
- c) het opstellen van inventarissen van, en het bevorderen van de uitwisseling van informatie over, de bronnen van verontreiniging bedoeld in punt (a) van dit artikel;
- d) het opstellen, met het oog op hun uitvoering door de Verdragsluitende Partijen, elk voor zich, van streefdoelen en van een actieprogramma dat met name maatregelen bevat, gericht op alle soorten puntbronnen en diffuse bronnen van verontreiniging, teneinde de waterkwaliteit en meer in het algemeen het ecosysteem te behouden en te verbeteren;
- e) het met regelmaat uitvoeren van gecoördineerde evaluaties van de doeltreffendheid van het actieprogramma, bedoeld in punt (d) van dit artikel;
- f) het dienen als kader voor de uitwisseling van informatie over het waterbeleid van de Verdragsluitende Partijen;

VERVOLG BIJLAGE VIII

- g) het dienen als kader voor de uitwisseling van informatie over de projecten die zijn onderworpen aan een effectrapportage en die een wezenlijk grensoverschrijdend effect hebben op de kwaliteit van de Schelde, met inachtneming van de op het grondgebied van de Verdragsluitende Partijen van kracht zijnde wetgeving;
- h) het bevorderen van de samenwerking en de uitwisseling van informatie inzake de beste beschikbare technologieën;
- i) het aanmoedigen van de samenwerking in het kader van de programma's voor wetenschappelijk onderzoek, met name op het gebied van fysisch, chemisch en ecologisch onderzoek en van het onderzoek van de visstand;
- j) het dienen als kader voor de bespreking van te ondernemen acties met betrekking tot de grensoverschrijdende zijrivieren en kanalen van het riviersysteem van de Schelde;
- k) het uitbrengen van adviezen of aanbevelingen aan de Verdragsluitende Partijen over de in dit Verdrag voorziene samenwerking;
- l) het organiseren van de samenwerking tussen de verschillende nationale of regionale waarschuwings- en alarmnetten en het bevorderen van de uitwisseling van informatie met het oog op het voorkomen en het bestrijden van calamiteuze verontreiniging;
- m) het samenwerken met andere Internationale Commissies die vergelijkbare taken vervullen voor aangrenzende watersystemen;
- n) het uitbrengen van een jaarverslag over haar werkzaamheden, dat openbaar wordt gemaakt, alsook van elk ander verslag dat zij dienstig acht;
- o) het behandelen van alle andere zaken binnen het toepassingsgebied van dit Verdrag, die de Verdragsluitende Partijen haar in onderlinge overeenstemming opdragen.

ARTIKEL 6: Samenstelling en werkwijze van de Commissie

1. De Commissie bestaat uit delegaties van de Verdragsluitende Partijen. Elke Verdragsluitende Partij benoemt ten hoogste acht afgevaardigden, onder wie een delegatieleider. De benoemingen dienen voor de eerste maal plaats te vinden binnen drie maanden na de inwerkingtreding van dit Verdrag. De delegaties kunnen zich ter vergadering laten bijstaan door deskundigen.
2. Het voorzitterschap van de Commissie wordt afwisselend door iedere Verdragsluitende Partij voor de duur van twee jaar uitgeoefend. De Verdragsluitende Partij die het voorzitterschap uitoefent wijst een van de leden van haar delegatie aan als Voorzitter van de Commissie. De Voorzitter treedt tijdens de vergaderingen van de Commissie niet op als woordvoerder van zijn delegatie.

VERVOLG BIJLAGE VIII

3. De Commissie vergadert eenmaal per jaar, daartoe bijeengeroepen door de Voorzitter, en voorts op verzoek van ten minste twee delegatie. De Commissie kan sommige van haar vergaderingen op ministerieel niveau houden. De Commissie stelt naar behoefte werkgroepen in om zich bij haar taken te laten bijstaan. Ter regeling van haar werkzaamheden neemt de Commissie een huishoudelijk reglement aan.]
4. De Commissie neemt haar beslissingen in aanwezigheid van alle delegatie van de Verdragsluitende Partijen en met eenparigheid van stemmen. Stemonthouding van een enkele delegatie staat eenparigheid niet in de weg. Elk der Verdragsluitende Partijen beschikt over één stem.

Indien de Regering van het Koninkrijk België later toetreedt tot dit verdrag, beschikt zij over stemrecht wat de beslissingen betreft die betrekking hebben op aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de federale Staat behoren krachtens de Belgische Grondwet. In dit geval beschikken de Regeringen van de Belgische Gewesten bij deze beslissingen niet over stemrecht.

5. De werktalen van de Commissie zijn het Frans en het Nederlands.
6. De Commissie beschikt over een permanent secretariaat, gevestigd in, om zich bij haar taken te laten bijstaan.
7. Ten einde de taken uit te oefenen die haar in dit Verdrag zijn toebedeeld, bezit de Commissie rechtspersoonlijkheid. Zij geniet op het grondgebied van elk der Verdragsluitende Partijen de handelingsbevoegdheid die noodzakelijk is voor de vervulling van haar taken. De Commissie wordt vertegenwoordigd door haar Voorzitter.

De Commissie beslist over de aanwerving en het ontslag van personeel en beschikt in het bijzonder over de bevoegdheid om contracten of te sluiten in het kader van de uitoefening van haar taken, roerende en onroerende goederen te verwerven en te vervreemden, alsook in rechte op te treden.

ARTIKEL 7: Waarnemers

1. De Commissie laat op hun verzoek als waarnemer toe:
 - a) elke Staat die geen Partij is bij dit Verdrag en waarvan een deel van het grondgebied is gelegen in het stroomgebied van de Schelde;
 - b) de Europese Gemeenschap
2. De Commissie kan op hun verzoek als waarnemer elke Intergouvernementele Organisatie of Commissie toelaten waarvan de bekommernissen vergelijkbaar zijn met de hare.
3. De waarnemers kunnen, zonder stemrecht, deelnemen aan de vergaderingen van de Commissie en kunnen in de Commissie elke informatie of elk verslag, verband houdend met het doel van dit Verdrag, inbrengen.

VERVOLG BIJLAGE VIII

ARTIKEL 8: Kosten van de Commissie

1. Elke Verdragsluitende Partij draagt de kosten van haar vertegenwoordiging in de Commissie en in de werkgroepen.
2. Zij dragen de overige aan de werkzaamheden van de Commissie verbonden kosten, daaronder begrepen die van het secretariaat, overeenkomstig de volgende verdeelsleutel:

- Franse Republiek	: 30%
- Koninkrijk der Nederlanden	: 10%
- Waals Gewest	: 10%
- Vlaams Gewest	: 40%
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest	: 10%

De Commissie kan, in geval van latere toetreding of uittreding van een verdragsluitende Partij of van naar haar oordeel bijzondere activiteiten, een andere verdeelsleutel bepalen.

ARTIKEL 9: Inwerkingtreding

1. Elke Ondertekenende Partij deelt aan de Regering van, die hierbij wordt aangeduid als depositaris van dit Verdrag, mee wanneer aan de voor haar vereist interne procedures voor de inwerkingtreding van dit Verdrag is voldaan.
2. De depositaris bevestigt onmiddellijk de datum van ontvangst van deze mededelingen en stelt de andere Ondertekenende Partijen in kennis. Het Verdrag treedt in werking op de eerste dag van de tweede maand die volgt op de ontvangst van de laatste mededeling.

ARTIKEL 10: Latere toetreding

1. Dit Verdrag staat open voor toetreding door elke Staat bedoeld in artikel 7, lid 1, (a).
2. De akten van toetreding worden neergelegd bij de depositaris die onmiddellijk de datum van hun ontvangst bevestigt en de andere Verdragsluitende Partijen in kennis stelt.
3. Dit Verdrag treedt in werking ten aanzien van elke Staat bedoeld in lid 1 van dit artikel op de eerste dag van de tweede maand die volgt op de neerlegging van zijn akte van toetreding.

ARTIKEL 11: Opzegging

Na het verstrijken van een periode van drie jaar na zijn inwerkingtreding kan dit Verdrag te allen tijde door elk der Verdragsluitende Partijen worden opgezegd met inachtneming van een termijn van zes maanden door middel van een aan de depositaris te richten verklaring.

VERVOLG BIJLAGE VIII

ARTIKEL 12: Authentieke teksten

Dit Verdrag, opgesteld in één exemplaar, in de Franse en de Nederlandse taal, waarbij beide teksten gelijkelijk authentiek zijn, zal worden neergelegd in de archieven van de depositaris die daarvan een gewaarmerkt afschrift zal doen toekomen aan elk der Ondertekenende Partijen.

OPGEMAAKT te Charleville-Mézières, op 26 april 1994

Voor de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden

Voor de Regering van de Franse Republiek

Voor de Regering van het Vlaams Gewest

Voor de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Voor de Regering van het Waals Gewest

BIJLAGE IX DE INSTELLINGEN VAN DE EUROPESE UNIE

1 De Raad van Ministers en de Europese Raad

De Raad van Ministers is samengesteld uit vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten. Ieder regering vaardigt één van haar leden af. De samenstelling van de Raad kan variëren al naar gelang de behandelde onderwerpen. De Europese Raad bestaat uit de regeringsleiders en voor Frankrijk het staatshoofd plus de voorzitter van de Europese Commissie en vergadert twee keer per jaar. Het voorzitterschap van de Raad wisselt om de zes maanden tussen de lidstaten.

Voor de besluiten van de Raad, waarvoor een gekwalificeerde meerderheid is vereist, worden de stemmen der leden als volgt gewogen: Duitsland, Engeland, Frankrijk en Italië 10; Spanje 8; België, Griekenland, Nederland en Portugal 5; Denemarken en Ierland 3 en Luxemburg 2. Het totaal aantal stemmen is 76. Voor een gekwalificeerde meerderheid zijn 54 stemmen nodig.

De Raad wordt bijgestaan door een Comité van permanente vertegenwoordigers dat gevormd wordt door de ambassadeurs, de permanente vertegenwoordigers van de lidstaten bij de Unie. Dit Comité bereidt de besprekingen van de verschillende raden voor.

2 De Europese Commissie

De Europese Commissie bestaat uit 17 leden (commissarissen) welke door de regeringen in onderling overleg worden benoemd. Duitsland, Spanje, Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk leveren twee leden. En de overige zeven lidstaten leveren ieder 1 lid.

De Europese Commissie heeft als taken:

- *het waken over de nakoming van de Verdragen;*
 - *het vertegenwoordigen in de Raad van de belangen van de Gemeenschap;*
 - *het nemen van initiatieven voor het Gemeenschapsbeleid.*
- Daarnaast is de Europese Commissie het uitvoerend orgaan van de Europese Unie.*

De Europese Commissie heeft dus onder andere de taak om de lidstaten te controleren op naleving van de afspraken. Blijft een lidstaat in gebreke dan kan de Commissie een inbreukprocedure starten. De Commissie legt dan de zaak voor aan het Hof van Justitie. De uitspraak van het Hof is zowel voor de lidstaten als voor de instellingen bindend.

¹Raad staat verder voor Raad van Ministers tenzij anders aangegeven

Vervolg BIJLAGE IX Instellingen van Europa

De bevoegdheden van de Europese Commissie kunnen in enkele hoofdcategoriën worden verdeeld:

1. *De opstelling van bepalingen ter uitvoering van voorschriften van het Verdrag of door de Raad opgestelde regelingen;*
2. *De toepassing van de verdragsregels op bijzondere gevallen (maatregelen waarbij een regering of een onderneming betrokken is);*
3. *Toezicht op de toepassing van de vrijwaringsclausules;*
4. *Beheer van de communautaire fondsen.*

De Commissie is in feite initiatiefneemster voor het gemeenschapsbeleid en vertegenwoordigt de belangen van de gemeenschap.

Om de Commissie-taken zo goed mogelijk uit te voeren en zo min mogelijk in conflict te geraken met de lidstaten heeft de Raad een aantal raadgevende Comités van vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten ingesteld. Deze comités geven (niet-bindende) adviezen aan de Commissie inzake Commissievoorstellingen. Voor milieuzaken is het Reglementeringscomité van belang. Dit comité zorgt voor het beheer van teksten op milieugebied. (De instellingen van Europa, 1993)

De diensten van de Europese Commissie omvatten onder andere een secretariaat-generaal, een juridische dienst, een bureau voor de statistiek, 23 directoraten-generaal en diverse andere diensten. Directoraat Generaal XI, omvat Milieuzaken, Nucleaire veiligheid en Civiele bescherming en is dus van direct belang voor de Schelde problematiek.

3 Het Hof van Justitie

Het Hof zorgt voor de controle op wettigheid van de handelingen van de Gemeenschap. Zowel instellingen als particulieren zijn verplicht de arresten van het Hof uit te voeren.

Het Verdrag van Maastricht heeft het gezag van het Hof vergroot door de bevoegdheid te geven een lidstaat een boete of een dwangsom op te leggen ingeval die lidstaat zich niet naar een arrest van Hof heeft geschikt (artikel 171)

4 De Rekenkamer

De Rekenkamer is belast met de externe controle van de algemene begroting van de Gemeenschap en de operationele begroting van de EGKS. De Rekenkamer kan op verzoek van een instelling advies uitbrengen. Zij kan haar onderzoek uitstrekken tot in de lidstaten over de verrichtingen die deze uitvoeren in

VERVOLG BIJLAGE IX

Instellingen van Europa

Zij kan haar onderzoek uitstrekken tot in de lidstaten over de verrichtingen die deze uitvoeren in opdracht van de Gemeenschap (bijvoorbeeld uitgaven voor milieu of voor landbouw).

Zij kan ook op eigen initiatief opmerkingen richten aan de instellingen over zaken die door deze behartigd worden. Tenslotte kan zij op verzoek van een instelling advies uitbrengen.

5 Het Economisch en Sociaal Comité

In dit Comité zijn de verschillende sectoren van het economische en sociale leven geïnstitutionaliseerd vertegenwoordigd: werkgevers en werknemers maar ook alle andere soorten werkzaamheden: landbouwers, vervoerders, handelaren, vrije beroepen. Tevens zijn consumenten, milieugroepen en verenigingsleven hierin vertegenwoordigd.

Het Comité bestaat uit 189 leden die voortgekomen zijn uit de meest representatieve nationale organisaties. Het Comité moet door de Raad in een bepaald aantal gevallen worden geraadpleegd over de voorstellen van de Commissie. Het brengt ook op verzoek van de Raad of van de Commissie op eigen initiatief adviezen uit.

6 Het Comité van de Regio's

Het Verdrag van Maastricht heeft een Comité van de Regio's in het leven geroepen. Het Comité bestaat uit 189 leden. Het doel is om de regionale en plaatselijke autoriteiten rechtstreeks te betrekken bij de werkzaamheden van de Gemeenschappen.

Het Comité van de regio's moet zijn rol nog nader concretiseren in het communautaire systeem. Het Comité geeft gevraagd dan wel ongevraagd advies over zaken die het Europees regionaal beleid aangaan. Gebieden waarover advies gegeven wordt zijn onder andere: de structuurfondsen, (beroeps-) onderwijs, gezondheid, veiligheid, cultuur, transeuropese netwerken zoals telecommunicatie, energie en vervoer.

BIJLAGE X

Art. 189 B en C van het Verdrag betreffende de Europese Unie

Artikel 189 B

1. Wanneer in dit Verdrag voor de aanneming van een besluit naar dit artikel wordt verwezen, is de onderstaande procedure van toepassing.

2. De Commissie dient een voorstel in bij het Europees Parlement en bij de Raad.

De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, na advies van het Europees Parlement, een gemeenschappelijk standpunt vast. Dit gemeenschappelijk standpunt wordt medegedeeld aan het Europees Parlement. De Raad stelt het Europees Parlement ten volle in kennis van de redenen die hem hebben geleid tot het vaststellen van zijn gemeenschappelijk standpunt. De Commissie stelt het Europees Parlement ten volle in kennis van haar standpunt.

Indien het Europees Parlement binnen een termijn van drie maanden na deze mededeling:

a) het gemeenschappelijk standpunt goedkeurt, stelt de Raad het desbetreffende besluit definitief vast overeenkomstig dit gemeenschappelijk standpunt;

b) zich niet heeft uitgesproken, stelt de Raad het desbetreffende besluit vast overeenkomstig zijn gemeenschappelijk standpunt;

c) met volstreekte meerderheid van zijn leden te kennen geeft dat het voornemens is het gemeenschappelijk standpunt te verwerpen, stelt het de Raad onverwijld van dat voornemen in kennis. De Raad kan het in lid 4 bedoelde Bemiddelingscomité bijeenroepen om zijn standpunt nader toe te lichten. Vervolgens bekrachtigt het Europees Parlement, met volstreekte meerderheid van zijn leden, de verwerping van het gemeenschappelijk standpunt, in welk geval het voorgestelde besluit wordt geacht niet te zijn aangenomen, of stelt het amendementen voor overeenkomstig de bepalingen onder d van dit lid;

d) met volstreekte meerderheid van zijn leden amendementen op het gemeenschappelijk standpunt voorstelt, wordt de geamendeerde tekst toegezonden aan de Raad en aan de Commissie, die advies over deze amendementen uitbrengt.

3. Indien de Raad binnen een termijn van drie maanden na ontvangst van de amendementen van het Europees Parlement al deze amendementen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen goedkeurt, wijzigt hij dienovereenkomstig zijn gemeenschappelijk standpunt en stelt hij het desbetreffende besluit vast; de Raad besluit evenwel met eenparigheid van stemmen over de amendementen waarover de Commissie negatief advies heeft uitgebracht. Indien de Raad het betrokken besluit niet vaststelt, roept de voorzitter van de Raad in overeenstemming met de voorzitter van het Europees Parlement, onverwijld het Bemiddelingscomité bijeen.

4. Het Bemiddelingscomité bestaat uit de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en een gelijk aantal vertegenwoordigers van het Europees Parlement en heeft tot taak met een gekwalificeerde meerderheid van de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en met een meerderheid van de vertegenwoordigers van het Europees Parlement overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijke ontwerp-tekst. De Commissie neemt aan de werkzaamheden van het Bemiddelingscomité deel en neemt alle nodige initiatieven om de standpunten van het Europees Parlement en de Raad nader tot elkaar te brengen.

5. Wanneer het Bemiddelingscomité binnen een termijn van zes weken nadat het is bijeengeroepen, een gemeenschappelijke ontwerp-tekst goedkeurt, beschikken het Europees Parlement en de Raad over een termijn van zes weken na deze goedkeuring om het desbetreffende besluit overeenkomstig de gemeenschappelijke ontwerp-tekst aan te nemen, met volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen voor wat het Europees Parlement betreft en met gekwalificeerde meerderheid voor wat de Raad betreft. Wanneer een van de twee instellingen het voorgestelde besluit niet goedkeurt, wordt het geacht niet te zijn aangenomen.

6. Wanneer het Bemiddelingscomité geen gemeenschappelijke ontwerp-tekst goedkeurt, wordt het voorgestelde besluit geacht niet te zijn aangenomen tenzij de Raad, binnen een termijn van zes weken na het verstrijken van de aan het Bemiddelingscomité verleende termijn, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen het gemeenschappelijk standpunt bekrachtigt waaraan hij vóór de opening van de bemiddelingsprocedure zijn goedkeuring had gehecht, eventueel met

door het Europees Parlement voorgestelde amendementen. In dit geval wordt het besluit definitief vastgesteld, tenzij het Europees Parlement de tekst binnen een termijn van zes weken na bekrachtiging door de Raad, met volstreekte meerderheid van zijn leden verwerpt; in dat geval wordt het voorgestelde besluit geacht niet te zijn aangenomen.

7. De in dit artikel vermelde termijnen van drie maanden en zes weken kunnen in onderlinge overeenstemming tussen het Europees Parlement en de Raad met ten hoogste één maand, respectievelijk twee weken worden verlengd. De in lid 2 genoemde termijn van drie maanden wordt automatisch met twee maanden verlengd indien lid 2, onder c van toepassing is.

8. De werkingssfeer van de in dit artikel bedoelde procedure kan op grond van een door de Commissie uiterlijk in 1996 aan de Raad voor te leggen verslag worden uitgebreid tot andere gebieden, volgens de procedure van artikel N, lid 2, van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

VERVOLG BIJLAGE X

Art. 189 B en C van het Verdrag betreffende de Europese Unie

Artikel 189 C

Wanneer in dit Verdrag voor de aanneming van een besluit naar dit artikel wordt verwezen, is de onderstaande procedure van toepassing:

- a) de Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, op voorstel van de Commissie en na advies van het Europees Parlement, een gemeenschappelijk standpunt vast;
- b) het gemeenschappelijk standpunt van de Raad wordt toegezonden aan het Europees Parlement. De Raad en de Commissie stellen het Europees Parlement ten volle in kennis van de redenen die de Raad hebben geleid tot het vaststellen van het gemeenschappelijk standpunt, alsmede van het standpunt van de Commissie.

Indien het Europees Parlement binnen een termijn van drie maanden na deze mededeling dit gemeenschappelijk standpunt goedkeurt of zich binnen deze termijn niet heeft uitgesproken, stelt de Raad het desbetreffende besluit definitief vast overeenkomstig het gemeenschappelijk standpunt;

- c) het Europees Parlement kan binnen de onder b bedoelde termijn van drie maanden met volstreekte meerderheid van zijn leden amendementen op het gemeenschappelijk standpunt van de Raad voorstellen. Het kan eveneens met dezelfde meerderheid het gemeenschappelijk standpunt van de Raad verwerpen. De uitkomst van de beraadslagingen wordt aan de Raad en de Commissie toegezonden.

Indien het Europees Parlement het gemeenschappelijk standpunt van de Raad heeft verworpen, kan de Raad in tweede lezing slechts met eenparigheid van stemmen besluiten;

- d) binnen één maand behandelt de Commissie haar voorstel op basis waarvan de Raad zijn gemeenschappelijk standpunt heeft vastgesteld, aan de hand van de door het Europees Parlement voorgestelde amendementen, opnieuw.

De Commissie legt, samen met het opnieuw behandelde voorstel, de door haar niet overgenomen amendementen van het Europees Parlement voor aan de Raad, waarbij zij haar mening daarover te kennen geeft. De Raad kan deze amendementen met eenparigheid van stemmen aannemen;

- e) de Raad neemt het door de Commissie opnieuw behandelde voorstel met gekwalificeerde meerderheid van stemmen aan.

De Raad kan het door de Commissie opnieuw behandelde voorstel slechts met eenparigheid van stemmen wijzigen;

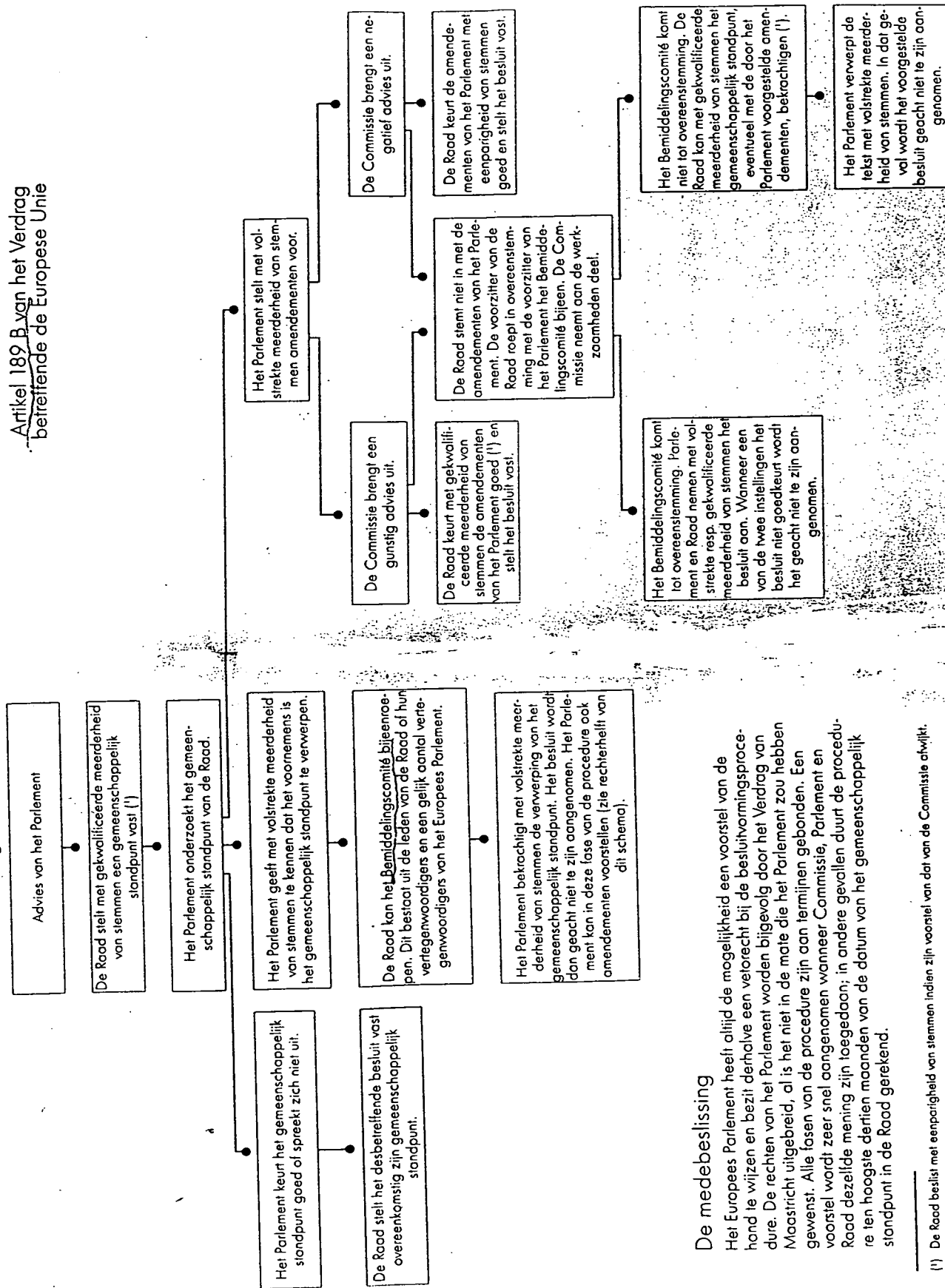
- f) in de gevallen bedoeld onder c, d en e is de Raad gehouden binnen drie maanden te besluiten. Bij gebreke van een besluit binnen deze termijn wordt het voorstel van de Commissie geacht niet te zijn aangenomen;

- g) de onder b en f bedoelde termijnen kunnen in onderlinge overeenstemming tussen de Raad en het Europees Parlement met maximaal één maand worden verlengd."

BIJLAGE XI
SCHEMA SAMENWERKINGS PROCEDURES

DE MEDEBESLISSINGSPROCEDURE

Artikel 189 B van het Verdrag
betreffende de Europese Unie

De medebeslissing

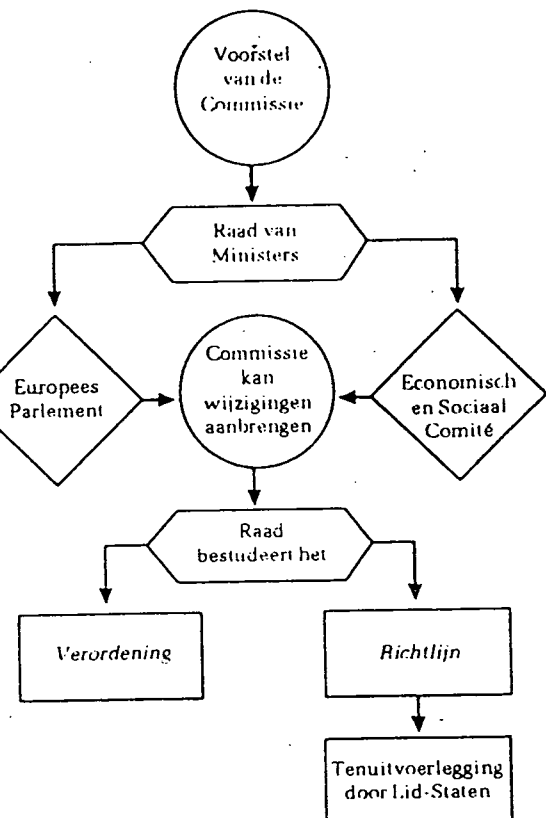
Het Europees Parlement heeft altijd de mogelijkheid een voorstel van de hand te wijzen en bezit derhalve een vetorecht bij de besluitvormingsprocedure. De rechten van het Parlement worden bijgevolg door het Verdrag van Maastricht uitgebreid, al is het niet in de mate die het Parlement zou hebben gewenst. Alle fasen van de procedure zijn aan termijnen gebonden. Een voorstel wordt zeer snel aangenomen wanneer Commissie, Parlement en Raad dezelfde mening zijn toegedaan; in andere gevallen duurt de procedure ten hoogste dertien maanden van de datum van het gemeenschappelijk standpunt in de Raad gerekend.

(1) De Raad beslist met eenparigheid van stemmen indien zijn voorstel van dat van de Commissie afwijkt.
NB: a) Voor elke fase van de procedure zijn termijnen vastgesteld. Deze gelden vanaf het tijdstip waarop een gemeenschappelijk standpunt is aangenomen.
b) Naast de medebeslissingsprocedure (189 B) bestaat er de samenwerkingsprocedure (189 C), die daarop lijkt, maar waarin geen sprake is van bemiddeling.

VERVOLG BIJLAGE XI
SCHEMA SAMENWERKINGSPROCEDURES

EG-wetgeving van begin- tot eindpunt
(Richtlijnen en Verordeningen)

Raadplegingsprocedure

Samenwerkingsprocedure

